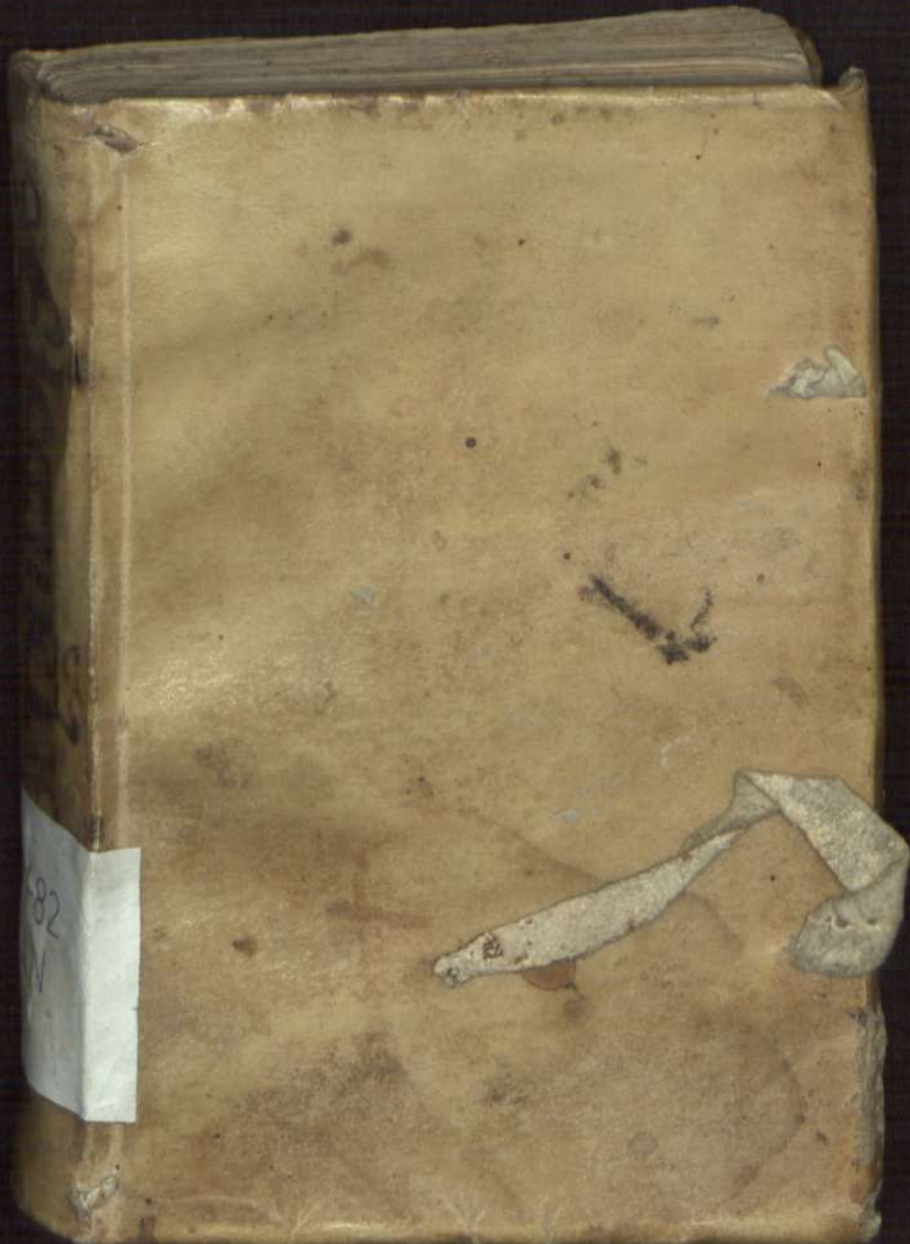




The following is a list of
 the children, in various ways.

The above are the children of
 the late John and Mary
 (née) Ireland, who were
 married at the parish of
 St. Andrew, in the year
 1740. The children are
 as follows:

The first is a son, named
 John, who is now a
 student at the University of
 Edinburgh.

2659

XVI 12

He. arum, nobis per hunc incedat Vig.

Ep. tenet Vultu, ut prolekt. m. d. p.
 iniquitas Carib, expleto de. lictos mupus
 Elio liberos. Bapulus esse cupis.

Leo Tibbi senex mup, sub India testis go.

Quidam loquuntur, sed non videtur esse.

sanctus sanctus sanctus

Vol.

apud me

Ut conualescat, tempus non spero futurus.

Vulnera nulla leuant, fames pene loca.

Hæc quid Romanos, humano ~~de~~ tentio fallit.

Exivitis, levi cuncta creata deus.

omnes impedit mors. ~~Levi~~ cuncta creata

Est hominum, levior nam nulli, lacerata parcat.

— — — — —
fuerit humanis, teneris hic, artibus annis.
Quod Tenet primum, novæ latet omne bonæ.

~~Sanctus~~ Labor a repon.

Neq. may 20th

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Neq. Neq. Dey

Exortari in modo scietur fluctibus Eurus

Fluctes offusus, Exort sciet Eurus.

infusus

• sunt notius nimis que sub belamine Exort.

Exort notius nimis que sub belamine Exort.

Exort notius nimis que sub belamine Exort.

Exort notius nimis que sub belamine Exort.

EL LATINO

de repente de Lorenzo Palmyreno,
con la traduccion de las Ele-
gancias de Manlio.

1577.

En esta tercera impressiõ se aadiõron
Cinquenta y quatro titulos.

El Indice.

Dos Oraciones aduersarias.

Vna breue Apologia.

Vna Palinodia.

Y de Antiquitate Romana.



Vendese en casa del autor en Valencia.

Ego frater Io. Baptista Burgos sacre Theologie
& iuris Canonici doctor, vidi Additiones has
ad Phrases Pauli Manutij à Lauretio Palmyreno
compositas, & nihil in eis inueni fidei aut bonis
moribus repugnans, idcirco meum subscripsi no-
men 2. Sep. 1576.

Burgos.

VA este tratado del Latino de repente re-
partido en
Caudal,
Platicas,
y vfo.

El caudal, son estas Elegancias del hijo de
Paulo Manutio, que agora salen a luz en len-
gua Castellana, y las Phrases mias, ya impres-
las segunda vez año 1574.

Las platicas, para que a los niños no dañen
tantos Synonymos, y los mancebos tengan ma-
teria para hablar de repente, se imprimieron co-
los Progymnasias, que llaman Opera mino-
ra, año 1573.

El Vfo, es vn tratado mio de Exordios, que
se dize Eloquentia iuuenilis: donde estan los
exemplos en Latin, de lo que los preceptos de
Romance en las platicas aduerten,

En d

*Pertinet ad Conuentus Cesarau-
gustis Discalceatorum I. P. N.
Augustini*

INDEX

En el Indice, o Tabla siguiente,
los titulos que tienen esta señal *, se
han de buscar a la fin del libro en las
Addiciones: los otros en el abeceda-
rio de las margenes.

A	Aguero de	Animo esfor-
Abogado,	rayo.	çado.
Acabar,	Ayudar,	Animo repo-
Acacscer,	Alabar,	sado.
Acoger,	Alcangar,	Animo sen-
Accommo-	Alcancar tiempo	zillo.
dado.	prospero. *	Animoso. *
Acompañar,	Alegria,	Anochece,
Acostumbra-	Alegre rostro,	vide tarde se
do,	vide acoger.	haze.
Accusar,	Altivo. *	Aparencia.
Adeunar,	A lo mas alto.	Aprender.
Adolecer,	Amable.	Arrendador.
Aduersario.	Amar.	Arredamiento.
Aduersidad.	Amicissimo.	Assaz.
Afirmado.	Amistad.	Assegurar.
Affligido.	Amor.	Astucias.
Affrenta.	Animo du-	Astuto.
Agradar,	doso.	Atribulado. *
Agradecer,	Animo grãde.	Auaricia.
Agratio, Vide	Animo apo-	Auenturar.
injuria.	cado.	Auer mene-

INDEX.

Arer.	Ciudadano.	Contentarse.
Auísar.	Comedimien-	Contentar a
Aumentar.	to.	todos.
Ayudar.	Comengar.	Contienda.
B	Comer.	Continuar.
Beneficio.	Compañia.	Contrario.
Bien comun.	Complexion.	Conualecer.
Bondad. *	Componer.	Conuiene. V.
Breuedad.	Comprehen-	es menester.
Buscar.	der.	Corcomoso, o
C	Comun.	mal acondi-
Caer, leerar	Comunicar, o	cionado.
estropear.	dar parte. *	Costumbre.
Callar.	Concluyr, vi-	Correrias. V.
Caminar.	de acabar.	robar el cam-
Camino.	Confiar. *	po.
Capitan.	Congoxa.	Cortes.
Cara.	Conocer.	Couarde, V.
Cara hermosa	Consciencia.	temeroso.
Cargos gran-	Consejar.	Couardia. *
des, vide al	Consejarse.	Creer.
fin de gouer-	Consejo.	Creyble.
nar.	Cōsentimiento.	Crescer.
Carestia.	Consentir.	Culpa.
Cartas.	Conferuar.	Cruel. V. em-
Casa.	Consuelo.	brauecerse.
Castigar.	Consolar.	Cumplir su pa-
Cauallo. *	Consumir.	labra.
Causa.	Considerar.	Cumplido.
Ciertamente.	Contar.	Curioso,
		diligente.

INDEX.

diligente.	Deshonra.	Disposicion.
D.	Desmayado.	Dissimular.
Dañar.	Designo. *	Docto.
Dañar por es-	Desocupado.	Poco docto.
toruar, o im-	Desfear.	Duda.
pedir.	Destruyr.	Dudoso.
Daño.	Desuëturado	E
Dar.	Desuergon-	Edad.
Dar de palos.	çado.	Efecto.
Dar lugar, o	Detenerse.	Eloquente. V.
ventaja.	Determinar,	dezir mucho
Debil, flaco.	V. deliberar.	Emmendarse.
Debilitar.	Deudor.	Empresa.
Declarar con	Deuoto.	Emprender de
palabras. *	Dezir bien.	proposito.
Defecto.	Dezir mal.	Embrauecer-
Defender.	Dezir mucho.	se, o boluerse
Defensa.	Dia.	cruel.
Deliberar.	Dia vendra. *	Enculpar.
Dende niño.	Dios.	Enemistad.
Depresto. V.	Difficil.	Enfermo.
subitamente.	Diferente.	Engañar.
Descôntento, *	Digno.	Engaño.
Descubrir.	Dilatar.	Engordar.
Descuydo. V.	Diligente	En grande ma-
defecto.	Diffamar. V.	nera.
Descuydarse	enculpar y	Enloquecer. *
de sus cosas.	dezir mal.	Enojo.
Desdichado.	Discordia. *	Enojose mu-
Desesperar.	Discordar. *	cho.
	A 3	Enseñar.

INDEX.

Enseñar.	cho.	Fuerzas.
Entender.	Enfalsar.	Fundamento
Entendimiento, o propósito.	Examinar.	bueno.
En todo tiene gracia.	Exercito.	Furioso.
Entretener.	Excede, V. a-	G
En vano.	bogado.	Gasto.
Errar.	Experiencia.	Ganar, o ga-
Estado.	F	nancia.
Escoger.	Facilmente.	General del
Esforçarse.	Falso.	exercito.
Escuchar.	Fama.	Gente de aca-
Escusar.	Familiar.	uallo.
Es menester.	Familiaridad.	Gloria.
Espantarse.	Fatigarse.	Gloton.
Esperança.	Fatior.	Gouernar.
Esperar.	Fauorecer. 32.	Gracioso.
Espero, o temo, V. temor tengo.	Fiarfe.	Grado.
Essento, o priuilegiado.	Fiar cartas.	Grande.
Estimar. V. ha-	Fin.	Gran feruor.
zer caso.	Feruor. V. grá	Granja, o cor-
Estomago ga-	feruor.	nijo.
stado.	Fingir.	Grauedad, co-
Estropear.	Forçar su vo-	sa pesada.
Estudiar mu-	luntad.	Grueſſo.
	Forçasse, o mo-	Grauedad, o
	uerse, o dispo-	autoridad.
	nerse.	Guerra.
	Fortuna.	H
	Fuego.	Hablar.
	Fuera tiempo.	Habituado.
		Hablar

INDE X.

Hablar poco.	Humanista.	Justicia.
Hablar contra	Huyn.	Justificarfe.
la honrra,	I	Iuventud.
&c. *	Ignorancia.	Iuzgar.
Ha parado en	Impedimēto.	Iuyzio.
esto.	Imperio.	L
Hartar. 18.	Importancia.	Lenguas Grie
Hazañas.	Incitar.	ga y Latina.
Hazer.	Inclinado.	Lexos.
Hazer caso.	Incōsiderado.	Liberalidad y
Hazerse señor	Inconstante.	eūplimiento.
de alguna co	Increyble.	Libertad.
sa. *	Indigno.	Libreria.
Hazer plazer.	Indigestion.	Linage alto.
Hazer buena	Indiscreto.	Linage bajo.
obra.	Infamia.	Lisonga.
Hazer algun	Informarse.	Llorar.
seruicio.	Ingenio.	Loco.
Hazer que sea	Ingrato. *	M
de su parte. *	Ingratitud.	Maestro.
Hazienda.	Inhumano.	Mala obra.
Herir.	Injuria.	Malicia.
Hijo.	Inocente.	Mal quisto.
Hizo bien su	Interesse.	Mal cōtecto. *
officio.	Interessado.	Mañana.
Holgarfe.	Intento prin-	Mandar.
Honesto.	cipal.	Manera, o mo
Honrra.	inuidia.	do.
Honrrar.	Inuierno.	Manifiesto.
Humanidad.	Iuramento.	Matar.

INDEX

Menospreciar.	Nunca.	mente.
Méſagero fiel.	Numero ma-	Pensamientos
Mirar en alto.	yor.	y cuydador.
Mirar, tener	O	Peligro.
ojo. *	Obedecer.	Pelcar.
Moderarſe.	Obligado.	Perder.
Morir.	Obſequias.	Perdida, de-
Moſtrar el ani-	Occaſion.	ſtruycion, o
mo.	Occupado.	cayda.
Mudar.	Offender.	Perdonar.
Mueſtra, o re-	Offreecerſe.	Pereza.
ſeña.	Offerta.	Perfeſtaméte.
N	Officio y obli-	Perplexo, V.
Naturalcza.	gacion.	dudoſo.
Negocios.	Oluidar.	Perſeguido.
Negociar. *	Opinion.	Perſeucrar.
Noble.	Ordenar.	Perſuadir.
Niñez.	P	Peſar, o trille-
Niño.	Pagar.	za.
No eſta en mi	Pared.	Pedir, o pre-
mano.	Parecer.	guntar.
No poder ſuf-	Pariente.	Pintar.
rir.	Partirſe.	Plazer dañoso
No ſe que eſ-	Participar, o	Pleytear.
coger.	auer parte.	Poco.
Nouedad.	Paffion.	Poeſia.
Nuevas cier-	Paſſo cerra-	Poner peligro.
tas.	do. *	Poſſeer.
Nuevas tri-	Peccado.	Poteſtad.
ſtes.	Penſar atenta-	Preſentar.
		Precio.

INDEX.

Precio.	Refrescar las	Saber d'ciento
Principio.	llagas.	Sabiduria.
Privilegiado.	Regirse por	Sagaz, o cau-
V. esento.	voluntad	teloso.
Pronostico.	agena.	Salir.
Procurar.	Regir, tratar.	Salud.
Prohibir.	V. gouernar.	Saludar.
Prometimen	Rehazer.	Saltear.
to.	Relatar.	Sanar, o curar
Promesa cum-	Remunorar.	Sano estoy. *
plida. *	Reposo.	Saquear.
Prouecho.	Republica.	Satisfazer con
Prouer.	Regir la Re-	todos.
Prudencia.	publica. *	Sazon.
Puerto.	Reprehender.	Secretamete.
Quadrar.	Reputar.	Seguire vue-
Qualidad.	Reputacio. *	stro bando.
Quitar.	Resistir.	Seguir el tiem-
R.	Respecto.	po. *
Razonamiêto	Ribera.	Segunda razô
de largo prin	Rico.	Seguridad.
cipio.	Robar el capô	Semejança.
Rebelarse.	Rogar.	Señorio.
Recebir, V. a-	Rostro.	Sentir, V. acô
coger.	Rostro fingi-	stumbrar.
Recrearfe	do, V. enga-	Sentido per-
Rector.	ñar.	dido. *
Reconciliar.	Rudo.	Sere d'vuestra
Reconciliado.	S.	parte.
	Saber.	Seruir en el
		estudio.

INDEX

estudio.	Tener cuenta.	Valeroso, o va-
Servir a Dios.	Tener por	liente.
Servicio.	cierto.	Vano.
Ser juez.	Tener en mu-	Vanidad.
Sin culpa, V.	cho. V. hazer	Vejez.
innocente.	caso.	Vellaqueria.
Sin daño vue-	Termino.	Velar.
stro.	Tiempo bue-	Vencer.
Sin tardar, V.	no para na-	Vengar.
subitamete.	uegar.	Ventura.
Sitiado, o cer-	Tiempo largo	Verdad.
cado.	Tiempos ma-	Vestido.
Soucribio vide	los.	Ver de lexos.
altiuo. *	Todo lo man-	Ver de su apo-
Sabornar.	da. *	sento.
Socorrer.	Tiempo de ad-	Vicario. *
Soldador.	uersidades.	Vida.
Suffrir.	Tiempo bue-	Viejo. *
subitamente.	no. *	Viento.
Sucessor.	Tiempo prof-	Vileza.
Superfluo.	pero. *	Villania.
T.	Topar.	Violencia.
Tardança.	Tornar.	Virtud.
Farde se haze	Trabajo.	Virtuoso.
Temor.	Trabajoso. *	Viuir.
Temor ten-	Trasegar.	Vlcima mise-
go. *	Tributario. *	ria. *
Temeroso.	Tristeza.	Voluntad.
Temido.	V. 2	Vso.
Tener a mal.	Vacaciones.	Finis.

Las Elegancias de

Paulo Manutio. Traduzidas

del Toscano por Loren-

ço Palmyreno.



O ha hauido mas buen abogado, o defensor en iuryzio que Ciceron.

Abogado.

In agendis causis Cicero omnibus antecelluit, prestitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteiuit omnes, antecessit: patronus Ciceroni conferendus nemo fuit, neque eloquentia, neque studio, neque fide: ad iudices, ad tribunalia, ad causas tantum eloquentia, studij, fidei, quantum Cicero, nemo attulit: in iudicijs, in foro, in forensibus causis, in forensi munere, in tractandis causis, in causarum patrocinijs, in defendendo & accusando par Ciceroni nemo fuit.

No se como acabe mi razonamiento.

Quemadmodum exitum expediam instituta orationis, non reperio: non video qui possim instituta orationi sine imponere: quo sine institutam orationem elaudere, absolvere, perficere.

Acabado
concluye. +

Acabad ya essa guerra.

In eam curam incumbere, ne qua belli scintilla relinquatur: ut belli extrema deleas: ut belli reliquias persequare, atque conficias: ut profligatam a te, confectum, absolutum, sublatum penitus bellum latari possimus.

Acabado es el año de mi gouernacion, o cargo.

Annuum munus confeci, absolutum, annuo munere

nere suum perfunctus: absoluta est annua administratio, administrationis annua finem attingit: ad finem perueni. abiit annus imperij mei.

Acceder

Accedieme al reyes de lo que yo pensava en mi pleyto.

Vt causa acciderim litem perdiderim, evenit, obuenit, cōtigit, obtigit, accidit, factum est, casu factū est, casus tulit, fortuna tulit, fortuna fecit, fortunæ placuit.

No accece esto en hombre sabio.

Hoc in sapientem minimè cadit: nō est vt obuenire hoc sapienti possit: est hoc à sapiente alienum, pertinere hoc ad sapientem nō potest.

+

Caesen muchas desdichas a los hombres.

Innumeris fortunæ telis proposita est, exposita est, patet hominum vita: impendent, imminēt hominum vitæ casus plurimi, euentus rerum varii singulis prope horis extimescēdi, quisquis vitam ingreditur, in hanc lucem prodit, spiritum è cælo ducit, huius lucis vsura fruitur, eum casus innumerabiles manēt, ei & quæ velit, & quæ nolit expectanda multa sunt, eius animus ex vario rerum euentu perpetuò fluctuet, necesse est.

Con alegre rostro recibe a los que le visitan.

Acoger,

o recebir.

Completitur quisquis eum id salutatū, quicunque ad eum honoris causa evenit, accedit, addit: euntes ad eum salutandi causa, salutantes eū honoris causa, perhumaniter excipit, hilari admodū ac benigno vultu, omni genere humanitatis, quod vultu, ac verbis exprimi possit, quam licet humanissimè, sic, vt nihil humanius: eo vultu, qui facillè gratiam ineat, benevolentiam conciliet, hominum animos amore deuinciat, ad amandum alliciat.

Querria que v. m. me acogiesse en alguna camara de su casa.

+

Velim mihi commodos, accommodes de cubiculo:

tulo: si mihi cubiculum concesseris, meo com-
modo cōsules: sine me vti cubiculo tuo: liceat mihi,
cubiculo à te cōcesso, tuo beneficio frui, tua hu-
manitate, ac liberalitate.

El era para toda cosa.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat,
accommodatus; appositus erat ad omnia, aptus ad
omnia videbatur; ingenium acceperat à natura
ad omnes res appositum, atque accommodatum:
eo erat, eo utebatur ingenio, quidvis vt exequi,
& præstare satis cōmodè posset: natus ad omnia
videbatur: dederat hoc ei natura, quicquid aggre-
deretur, vt egregiè cōficeret, vt excelleret: habe-
bat hoc à natura, vt quamcunque ad rem se con-
ferret, quæcunque capefferet, ea nō pessimè per-
funderetur, ex ea cum laude discederet.

Nunca me apartare de vuestro lado.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero;
me tibi comitem adiungam, assiduum me comi-
tem habebis, hærebo tibi, hærebo lateri tuo, à la-
tere tuo non discedā, non diuellar, semper, nun-
quam, non, in omni tempore ac loco, assiduè, as-
siduus tecum ero, nunquam abs te seiungar, di-
grediar, recedam.

Aun no estás habituado, o vezado al trabajo.

Nondum laboribus assueuisti: nondum es la-
boribus assuefactus, laboribus assuetus: labores
ferre, ac sustinere nondum consueuisti, labores
nondum satis expertus es, sensisti, tulisti: nōdum
es in laboribus planè versatus, exercitatus: rudis
es, insolens in laboribus: nondum tibi familiaris
labor est.

*No sientas las desdichas los que ya están acostumbrados
a ellas.*

Malorum consuetudine sensus amittitur: ma-
lorum consuetudo sensum adimit, sentiendi vim
aufert.

*Acómo-
dado, y cō
ueniente.*

*Acompa-
ñar.*

*Acostum-
brado, o
habitu-
do.*

aufert, stuporē inducit, inijcit, infert, sensus ob-
 stupefacit, sensus obstupefit, adimitur, aufertur
 vsu diuturno calamitatum: aduersas res minime
 sentiunt: sensu non percipiunt it, quorum occal-
 luit animus, quorū animis callum obduxit diu-
 turna consuetudo: qui secūdis rebus vsu perquam
 tarō sunt: secundas res haud saepe nouerūt: quo-
 rum animi tantum abest, vt recentes ad infortu-
 nia sint, insolentes ad iniurias fortuna sint, vt
 malorum vsu & consuetudine proesus obdurue-
 rit, callum contraxerint.

Accusar.

*Adm. que. Cato sue tan virtutes, cinquantā rezes sue
 accūsato.*

Cato, cognomēto Censorius, qui Censorii co-
 gnomen tulit, qui Censorius est nūcupatus, qui
 Censorii cognomine vsus est: cum nemini esset
 probitate inferior, neminem haberet integritate
 superiorem, nemini de probitate concederet,
 bonitate inter omnes excelleret, praeſtaret, quin-
 quagies tamen accusatus est, in iudiciū voca-
 tus est, postulatus est, ei dicta dies est, eius nomē
 delatum est, causam dixit vitæ suæ, actorū suo-
 rum, rerum a se gestarum rationem reddere, vi-
 tam suam, atque innocentia probare coactus est,
 subiit iudiciū, venit in iudiciū, reus fuit, reus
 factus est, sedit reus, sedit reorum loco, iudiciū
 tribunal adiit, accusatorum audit impura ma-
 ledicta, acerba conuicia, accusationis molestiam
 sustinuit.

**Adeni-
 nar. ***

No es bien hablar de lo que adivinar no podemos.
 Abstinendum est earum rerum sermone, omit-
 tendus est, dimittendus est, prætermittendus est,
 abstinendus est, earū rerum sermo, suscipiendus,
 inducendus, habendus his de rebus sermo nō est:
 quæ posite non sunt in coniectura, minime a co-
 njectura pendente, a coniectura procul absunt, ex-
 tra

*Aduersi-
dad.**

Tua me calamitates grauitet afficiūt: tua mihi nimis aduersa fortuna grauiſſima eſt: tua me torquent infortunia: tuiſ angor, ex crucior, affligor, ſolicitor, vexor malis: miſerrimum tua vitę ſtatum iniquiſſimē fero: ex tuiſ miſerijs dolorem haurio: acerbiffimum tua me miſerie miſerrimū faciūt, miſer ſum tua miſeria: dolor meus ex tuo dolore pender, tuiſ doloribus doleo, angoribus angor.

*ganax, fama
Afama-
do.*

Grā fama ganareys, ſi en eſte negaſelo na os deſençdays.

Hoc munus ſi cum laude adminiſtraueris, geſeris, curaueris, in hoc te munere ſi præclarē geſeris, expreſſior & illuſtrior tua virtus erit, tua virtus patebit illuſtrius, extabit apertius: magis quā antea pateſcent, certiusque cognoscentur animi tui bona: qui vir ſis, & quantus, magis quā antea, res ipſa declarabit: maiore quā antea, ingenij, animique tui ſignificationē dabis: te ipſum oculis te hominum aperies, ac patefacies: ipſe te ſic probabis, vt antea nunquam.

Eſtoy muy triſte y affligido.

*Affligido.**

Iaceo in mæore, ac ſordibus: afflictus mæore iacet ac languet animus meus, peſſimē eſt animo meo: triſtiſſimis vexor, & conficior curis, mæore contabeſco, debilitor, conficior, obruor: nil me triſtius: deditus triſtitia ſum.

afrentar

Vos me haueys affrentado.

Ignominia ſum a te affectus: tuli a te ignominiam: ignominioſe ſum a te tractatus, mihi ignominiam intuliſti, atuliſti.

Mas affrentados quedaran ellos que vos.

*Afrenta.**

Maiori hoc illis erit fraudi, quā tibi: vitio dabitur ijs, potiùs, quā tibi: culpæ plus in eo, quā in te confertur: plus ipſi ſerent infamiae, dedecoris, ignominiae, culpæ: grauior ad eos, quā ad te redibit infamia.

Gran afrenta sera, si os conosciẽ de menos esfuерço que antes.

Animi tui magnitudinẽ inflectere, sine summo dedecore non potes: subibis infamiam, si ab animi tui præstantia desciveris: excelso animo eas, si te demiseris, aut humile quicquam cogitaueris, facies turpissimẽ, dedecus admittes, grauis infamia consequetur, summo tibi erit dedecori.

En lo que vos pensays que hay honrra, di o yo que hay afrenta.

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatẽ statuo, pono, loco, sitam censeo, positam, locatam, constitutam: quem tu dignitatis, eum ego locum infamiae puto: quod tu valere ac laudem existimas, ego dedecus in eo, turpitudinẽque constituo: vnde tu decus & gloriã speras exoriri posse, inde ego ne dedecuse mergat, ne emanet infamia, ne turpitudine effluat, magnopere vereor.

Para siempre quedays afrentado.

Aeternam ignominiae labem subiisti, sempiternam ipse tibi ignominiam imposuisti: æterna tibi est huius infamiae nota: ipse te aspersisti, atque inquinasti maculis infamiae sempiternis: spem tibi omnem futurae dignitatis ademisti, nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti.

Pesame, que sin culpa os han afrentado.

Doleo, te immerentem cõuicio iactatum, exagitatum, vexatum, malè acceptum, angor animo, quòd ignominiam tuleris nulla tua culpa, quòd ignominia tibi sit illata immerenti, quòd ignominiose, sis tractatus, ignominia sis affectus nullo tuo merito.

B.3
e.

Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur.

*

Yo acabo mi carta, rogádote que me seas siempre buen amigo, y amonestádote que sigas el camino de la honrra.

Epistolę clausula hec erit, vt te rogē, vt me diligas, te horter ad illud, vnde lausemanat maxima

Alcāçar.

Si os parece q̄ alcançareys lo que pensays.

Si tibi res facultatem videtur habitura, vt id quod cogitas, consequi possis, si videris id posse consequi, si putas posse fieri, si euentum speras cum animo tuo congruentem non alienum, non abhorrentem a tua voluntate.

Tanta alegría recibo de tus cosas, como de las mias mismas.

Alegría.

*

Latitiam ex rebus tuis eandē, quam ex meis, nihilo minorē, quā ex meis, capio, accipio, percipio, suscipio, sumo, haurio: latitia me afficiūt res tuę æquę ac meę, pariter ac meę, nō minus quā meę, nō secus quā meę, nō secus ac meę, nō secus atque meę, haud aliter ac meę: tuę me res effert latitia, gaudiū mihi afferūt, pariunt, præbēt, voluptate me perfundunt, itidē vt meę: tuis rebus vti meis afficior: quę meis rebus, eadē mihi ē tuis oritur iucunditas, voluptas, delectatio, latitia, gaudium: tuis rebus ita lator vt meis.

Sioux *
A lo mas alto.

Huyose a lo mas alto de la casa.

Effugit, fuga se abripuit, fuga enasit, ad ædiū, summa, ad summas ædes, ad fastigiū, ad culmē, ad superiores, excelsores, sublimiores ædiū partes, abdidit se in summas ædes, fuga se contulit in summas ædes, fuga petinit summas ædes.

Merece

Merece que todos le amen.

Est, qui ametur, dignus est, qui diligatur: amore hominum dignus est: sunt in illo quæ amorē concilient: possidet, quæ ad colligendā beneuolentiam valent, ad alliciendas volūtates, animos adiungendos, comparandā hominum studia nihil desiderat, nil in eo requiras, nil ei deesse dicas: causas amoris in eo plurimas, odij nullam inuenias: ferreus sit, auersus ab humanitate, expers humanitatis, prorsus homo non sit, qui non illū amet, amore complectatur.

Amable.

No hay persona a quiẽ yo ame mas q̃a vos. Amar.

Nemo est omnium, in quem magis, quam in te mea sit propensio beneuolentia, qui mihi te sit carior, quem ego vehementius, quam te diligā: quæ ego maiore, quam te beneuolentia cōplectar, magis ex animo, quam te, diligam.

El verdadero amor es, el que se mueue por la virtud, y no por interesse.

Ea demum laudabilis est, ea præclara beneuolentia, quā virtus, nō fortuna peperit: qui virtutem in diligendis amicis, nō fortunā sequitur, is optimo consilio vtitur, laudabiliter agit, ei laus debetur, honestus, & rectus amor ille est, qui ex animi potius, quā è fortunæ bonis exoritur, emergit, existit, emanat, effluit: quicūque fortunā in amore spectat, nō virtutē, iudicio labitur, sincerū in eo, simplēxque iudiciū requiras, desideres.

Desseo que v. m. entienda quan cierto seruidor le soy.

Vellē, quæ sit in te animi mei propensio, possis inspicere, cuperē, sēsus tibi patere intimos animi mei: vellē, quomodo animatus erga te sim, oculis

na, in tantis malis, calamitatibus, infortunijs, miserijs, tam duris, miseris, tritibus, perditis temporibus.

Suplico a v. m. me de remedio en mis trabajos.

Prospice, cōsule, prouide rationibus meis, suscipe me, respice fortunas meas, tuere me, complectere, sone, vt mea tibi rationes curæ sint, curam suscipe rerum mearum.

Tosere con vos.

Tecum ero, tecum faciā, te sequar, a te stabo, tuis in prælijs ero: tuas partes, tuā causam sequar, tuebor: de tuis vnus ero: me tuum númera: me de tuis vnum habe: in número tuorū ero.

Alaban a Bruto, por que se esforço a librar la patria de tyrannia.

Brutus effertur laudibus, in cælum tollitur, in cælum effertur, laudibus ornatur, illustratur, afficitur, celebratur: Bruto laus tribuitur, impertitur, laudatur: in Brutū laudes conferuntur, quia contendit, vt in pristinā libertatem patriā vindicaret, restitueret.

Alabare siempre la buena obra que me has hecho.

Tum beneficium omnibus meis sermonibus illustrabo, effera, exornabo.

Caton alabo en grande manera lo que ha uia hecho Ciceron.

Cato res Ciceronis ornauit, diuinis laudibus, extulit, prosequutus est.

Todos te alaban.

Omnes

Omnes te summis laudibus extollunt, efferunt,
exornant in celum ferunt.

*Nunca me olvidaré de la merced que me
hauays hecho.*

Itam tuam liberalitatē semper in ore, animo,
que habeo.

*Nunca vino a menos de su palabra, y de
lo que era obligado.*

Fide semper tuit & officio singulari.

*El año passado alabauas la paz mas q̄ co-
dos, ahora ya parece q̄ has mudado volūrad.*

Anno proximo superiore, anno superiore pa-
cis auctor præter ceteros eras, nunc videris a pri-
stina caussa descivisse.

Alabo tu parecer.

Consilium mihi tuum probatur.

Muy vffano estoy, q̄ mi hijo sea tã alabado.

Florere laudibus filium meum, summæ mihi
gloriæ dabo.

*Mucho os estimo por nuestra amistad, y
vuestro buen ingenio.*

Cum amori, quem inter nos mutuū esse in-
telligo, multum tribuo, tum de ingenij tui præ-
stantia ita iudico, vt neminem tibi anteponam,
comparem paucos.

*Por muy venturoso me tengo en alabarme
v. m.*

Tanta esse puto verborum tuorum pōdera, vt
ex tua laude omnia me cōsecuturum existimē.

*Ser constante en vn buen parecer, es grã
alabança.*

18 ELEGANCIAS DE

No me alabays por lo q̄ yo merezco, sino por darme esse plazer y contentamiento.

*Agradar
o contem-
plar.*

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus, non iudicio tuo meritoue adductus meo, sed vt in eas a me gratiam, gratia causa, ad colligendam beneuolentiam, gratiam meam his latidibus aucuparis, das hoc auribus meis, largiris mihi, non veritati auribus inferuis: loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, sed eo cōsilio, id spectans, id sequutus, meum tibi vt amoris hoc artificio, hoc tuo quasi merito adiugas, mihi gratificeris.

Nunca os fere ingrato de lo que por mi auerueys hecho.

Agradecer.

Semper meminero, memoria retinebo, tuebor mente atque animo, nunquam obliuiscar, nunquā apud me delebit obliuio beneficia, officia, merita erga me tua: memorem tibi, quocunq. occasio se dederit, obtulerit, probabo: gratum me tibi, memorēque praestabo tibi eam, quam debeo, memoriam, meritorum tuorum, gratum me nullo non loco, nullo nō tempore, memorē, gratia referenda studiosum senties, experientis, cognosces: grati animi laudem in me non requireres, non desiderabis: non committam, vt ingrātū me appellare possis, vt in illo officio, quod benemerentibus debetur, iure me, ac meritō quicumque reprehendat, vt in vitium ingrati animi non incidam, ne quis mihi turpem ingrati animi notam possit inurere, ingrati animi vitium, crimen, culpam possit obijcere, vt ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longissime se iungar, discedam, absim, vt valde procul absim, vt ea culpa vacem, vacuus sim, caream, eius culpa

par sim expers, quam committūt, qui nullam referendæ gratiæ curam suscipiunt, qui de referenda gratia nimum laborant: enitar, &, vt spero, consequar, vt te de me optimè esse meritum la-teris, vt officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi sint: vt ex tuis in me officijs voluptatem capias, officiorum tuorū fructum feras, percipias, colligas: vt gratiæ tuæ gratiam à me feras, vt parem tibi referam gratiam, par pari vt referam, vt officia tua paribus officijs æquem, compentem, remunerem, remunerer.

Por mal agüero tenian los antignos quando en la ençina caya el rayo.

Mala veteres ominabantur, augurabantur, infaustū omen, mali euētus omen, aduersum, calamitatē portendens, incommodorū significans, iudicabāt, si quercus fulmine percūteretur, ferirentur, fulminis ictū sentiret, de cælo tāgeretur.

Aguero.

Rayo.

Obligados somos a ayudar a los amigos, en las necesidades.

Laborātibz amicis opē ferre, opitulari, auxiliū ferre, auxilio esse preſto esse, subuenire, subſidio esse, adesse, minimè deesse debemus: amicos, miseris oppressos leuare, æquū est, ius est, decet, conuenit: si quod in malum ceciderit amicus, accurrere, & erigere iacentem debemus.

Ayudar.

Ayudad a la patria que perece.

Fer opem occidenti patriæ, excipe cadentē patriam: in edere patriæ grauissimè laboranti: eripe summis ē miseris patriam: auxiliare, auxiliū adferre, auxilio sis patriæ: adiuua patriam: noli patriæ deesse, noli cōmittere, vt patriam deseras, vt auxiliū tuū patria desideret in tua aduersa fortu-

a.

cernere tibi liceret: nil mihi esset optatius, quàm
ut eas mentis meæ partes, quæ oculos latent, ab
oculis remotæ sunt, oculis minimè patent, pos-
sis introspicere.

*En todo lo que pudiere le mostraré como
soy leal amigo.*

*Amicissi-
mo.*

Nullum erga te officium hominis amantissi-
mi prætermittam: meâ in te non mediocrem, nō
vulgarem, eximiam, summâ, singularem, incre-
dibilem benevolentiam re declarabo, ostendam,
patefaciâ, quouis officiorû genere testificabor,
testatam apud te relinquiâ, tibi probabo, sic offi-
cijs, ac studijs illustrabo, ut eâ & tu, & omnes cla-
rissimè cernât, ut ea tibi, atque adeò cunctis ho-
minibus clarissimè pateat.

Grandes amigos eran M. Tullio y Caton.

Erant Cicero & Cato & amicitia & sensibus in
Rep. coniunctissimæ: amabant inter se vehemen-
ter Cicero & Cato, & erant pariter in Remp. ani-
mati, & erant sensibus in Rep. consentientibus.

Muy obligado soy a amaros.

Omnibus tibi necessitudinis causis cōiunctus
maximè sum: omnes mihi necessitudinis causæ,
omnia necessitudinis summa iura, omnes neces-
situdines intercedunt: mihi tecum omnia sunt:
ita multæ mihi tecum necessitudinis causæ sunt,
ut nihil possit esse coniunctius: amo te singulari-
ter omnibus de causis: omnibus ad te amadum
causis adducor, moveor, impellor: causam tui
diligendi nullam non habeo, quid est, cur te nō
etiam atque etiam diligam?

Somos muy grandes amigos.

Arctissi-

Arctissimo necessitudinis vinculo cōiuncti sumus: quo amoris vinculo adstricti sumus, eò nihil potest esse arctius: id eius modi est, vt laxari nullo modo possit: peruenit ad summū amicitia nostra: aucta sic est, ita iā creuit nostra cōiunctio, vt nihil ad eā possit accedere: quod vinculum, quod studiū genus, aut officij, quæ omnino res amoris nostro, amicitie, coniunctioni, necessitudini deest: in amicitia nostra requiri, aut desiderari potest?

Amistad

Dende niños comengo nuestra amistad.

Amicitia est inter nos inita, instituta, contracta iam inde à prima adoleſcētia, amare cœpimus inter nos, iā tum cū adoleſcentuli eſſemus, in amicitia cōiunximus à primis adoleſcētiæ annis: ortus est inter nos amor, cum ex ephebis vix dum exceſſiſſemus, eſſemus egreſſi: amicitiam iunximus, animos nostros amore iunximus iam ab illo tempore, cum annos adoleſcētiæ primos attigiſſemus.

Yo os amo en extremo.

Summè, vehementer, valde, magnopere, maximopere, maximè, etiā atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, vnicè, ſingulariter, egregiè, inſigniter ex animo, ex intimo ſenſu, cū primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodū, opidò maiore in modum, mirum in modū, minimè vulgariter, nō mediocriter, te diligo: in te antando nemini concedo, qui te vehementiùs diligit, cōcedo nemini: beneuolentia in te mea ad ſummum peruenit: amor in te meus is eſt, ita accumulatus eſt, vt addi nihil poſſit: amorē in te meū verbis exprimere qui poſſum, quē cogitatione vix cōplector, cuius magnitudinē vix mente cōprehendo: amorē in te meum cogitatione fortasſe cōſequi, cōplectique poſſunt, verbis quidē exprimere, explicare, expromere pro-

Amor.

Assegurar. *Non os puedo assegurar, que no os havan*
agruao.

Ego tibi à vi prestare nihil possum: vim tibi nullo factum iri, illatum iri, allatum iri, oblatum iri pro certo non polliceor, plane non affirmo: tutum à vi futurum, ne pro certo existimes: nullam fore vim, exploratè, asseueratè, certo promittere non audeo: ea cura prorsus non libero, non eximo, eam tibi curam plane non eximo, non adimo, non aufero, ne quando tibi vis inferatur vlla, ne quam aliquando vint feras, sustineas, patiare, sentias, experiaris, ne quid aliquando per vim patiaris.

No soy amigo de engaños.

Astucias

Astutiae mihi non placent, non probantur, non satisfaciunt, astus non amo, arte simulandi, fraudem artificio tectam, mores ab aperta quadam simplicitate alienos, fucum ac fallacias, vafritie, nimia calliditatem, astuta ingenia, versuta, vafra, nimis callida, ad astutias, vafritiem, calliditatè, propèsi, naturali quodam odio prosequor: sum ab astutijs alienus: abhorret animus meus ab astutijs.

Annibal en cof: de guerra fue mas astuto
que todos los Carthaginenses.

Astuto.

Hannibal in re bellica, in rei scientia militaris, in gerendis bellis callidissimus, vaferrimus, versutissimus, astutissimus fuit omnium Pœnorum, vafritie, calliditate, astutijs, astu, arte, vicit, anteiuit, antecessit omnes Pœnos, prestitit, antecelluit, superior fuit omnibus Pœnis, excelluit inter Pœnos, partem habuit Pœnorum neminem vafritie, calliditate, versutia, astutijs, astu, arte, nemo omnium Pœnorum cum Hannibale conferendus, comparandus, æquandus, cõponendus ad eam calliditatem, vafritiè, artè qua gerendis bellis Hannibal excelluit: aspirare ex omnibus

omnibus Pœnis nemo potuit in bellicis astutijs, atque artibus aspirare ad Hannibalē ex Pœnis nemo potuit: quis Pœnorū Hannibali gerendorum bellorū scientia par fuit, quis perfectā belli gerendi rationē vt Hannibal tenuit, calluit, nouit, possedit, consecutus est, obtinuit?

Mala fama tenets de auaro.

Auaritię nomine malē audis: auaritię flagras infamia, laboras, infamia auaritię tibi crimen obijciat, exprobratur: in te cōfertur auaritię culpa, tibi auaritię nota inuritur: suspectus in primis es, auaritię nomine accusaris, reprehēderis, exagitaris, vt in auaritiā pronior, ad auaritiā procliuior, vt homo diuitiarū nimis appetēs, immoderatē sitiēs, supra modū cupidus, cupidior quā satis est, auidior quā satis est, nimius in diuitiarum cupiditate.

La auaricia causa muchos males.

Parit auaritia multa mala: existunt, nascuntur, proficiscuntur, proueniūt, effluunt, emanāt, exoriūtur ex auaritia multa mala, multorum malorū causa, origo, principium, fons, radix, auaritia est: multorum malorum causa referenda ad auaritiā, conferenda in auaritiam, adscribenda, assignanda, tribuenda auaritię est: culpam sustinet auaritia multorum malorum.

El mas auaro de los Romanos fue Crasso.

Pessimē omnium Romanorū audiebat Crassus auaritię nomine: maximē omnium Romanorum Crassus auaritię flagrabat infamia: aurum sitire, opes appetere, maximē: vnus omnium, magis quā ceteri, prāter ceteros Crassus putabatur: nemini grauior, ac turpior in vrbe Roma, quā Crasso, inurebatur auaritię nota: auaritię vitio

Crassus

ELEGANCIAS DE

Ex humili animo, abiecto, pusillo, exili, ieiuno, angusto gloria cupiditas nō emergit, exoritur, existit, effluit: angustos animos ampla & præclara cogitatio non ingreditur.

Con tus hazñas se han esforçado los co-

Animo uardes,

esforçado

Tuis præclaris actionibus, qui antea timebant, excitati sunt, recreati, ad bonam spem, ad fortitudinem reuocati, animos receperunt, recuperarunt, collegunt, reuocarunt.

Animo

reposado.

No creerias quã sossegado tengo mi animo.

Vix credas quam æquo animo sim, qua fruatur quiete, quam sit animus meus omni cura vacuus ac liber, omni cura vacet, ab omni cura procul absit, quam sit tranquillus animi mei status, quam tranquillè seipso fruatur animus meus: æquitatem animi mei coniectura vix assequare, cogitatione haud facillè comprehendas.

No me huelgo de yr entre mis amigos do-

Animo blado.

*senzillo,
o sin do-
blez.*

Simplex mihi animus est directus, apertus, nulla simulatione tectus, aut arte coloratus: simulationem, simulandi studium mea natura, mea consuetudo respuit: neque libèrer, neque facillè fingo: simplicem veritatē amo: odi artes, quibus veritas ut inuolucro quodam obtegatur.

Yo soy hombre muy llano.

Simplex homo sum: simplex mihi animus est, apertus, nulla simulatione tectus, purus à fraude, ab omni labe: apertam veritatem amo: simulandi artificium à me prorsus abest.

*Apparen-
cia.*

Los mancebos de sola aparècia se contentã.

Specie

Specie capitur adolescentia, oblectatur, gaudet, lætatur: speciem amant adolescentes.

Muchas cosas aprendemos con la experiēcia.

Multa discuntur, percipiuntur ab experientia: multarū rerum scientia, cognitio, intelligētia, doctrina capitur, sumitur, hauritur ab experientia, & vsu: multa cognoscuntur experientia duce: multarū rerū magister est vsus, multa docet, ostendit, patefacit: via aperit vsus ad multarū rerum scientiam. erudimur valde, instruimur, expolimur, ex ignorantia tenebris educimur, ad scientiā multarum rerū experientia duce peruenimus, multarū rerū scientiam consequimur, experientiam secuti, experientia docti, experientia magistra.

Aprender

Poco salario os dan los arrendadores.

Tenui mercede, leui quaestu, exiguo lucro das operas in scriptura, operam nanas ijs, qui vectigalia, tractant vectigalibus præfunt.

Arrendamiento.

Es el principal arrendador.

Magister scripturæ est: scripturæ præest, vectigalibus præest, princeps publicanorum est: illi potissimum demandata vectigaliū cura est, ei maxime commissæ vectigalia sunt: vnus præcipue vectigaliū curam gerit, sustinet: vectigalia præcipuò quodam iure, summo quodam iure exercet.

Arrendador.

Siempre conuersays conmigo, pero no teneys assax entendida mi intencion.

Me vteris assidue, assiduus tibi mecum inrecedit, vsus: consuetudo inter nos assidua est, verūta men planè nō tenes animū meū, prorsus nō calles mea consilia, non omnino mei tibi i sensus patent, non penitus, non perfecte, non ex omni parte, nō vsquequaque.

1. fectō nō possum: equē, similiter, pariter ac meipsum,
 itidem vt meipsum, nō aliter ac meipsum, nō se-
 cus ac meipsum: itidē vt meipsum, te diligo: sic te
 diligo, vt neminē magis, ne meipsum quidē, cum
 te multi diligāt omnes tamē in amore vinco, prin-
 cipatū appeto, primas partes mihi vendico, princi-
 pē locū obtineo: feci te in oculis: mihi es in amori-
 bus: nihil mihi est te carius: secūdū Deū, post Deū,
 excepto Deo, cum a Deo discessi, nemo mihi est te
 carior: ego te vt oculos meos, aut si quid oculis est
 carius, diligo: singulari erga te animo sum: vt pater
 in filiū: ita ego in te sum animatus: habeo te filij lo-
 co: amor in te meus tantus est, quantus potest esse
 maximus: heres mihi in animo, in medullis, in in-
 timis sensibus: singulari sum in te beneuolentiā:
 primum in amore Deum, te habeo proximum.

Igualemte nos amamos.

Mutuo amamus inter nos, pariter, æquē, simili-
 ter, vicissim, amore nō dissimili, mutuo, pari, par
 volūtas, ab utroque nostrū accipitur ac redditur.

No me teneys la volūtat q̄ yo os tengo.

Animus tuus in amore mihi non responder: pa-
 rem in me beneuolentiam minimē declarasti: mu-
 tue beneuolentiæ significationem nō dedisti: non
 esse te mutuo erga me animo, nō æquē, atque ego
 sum in te, animatum demonstrasti: tuū in me amo-
 rem non esse cum meo conferendum, inferiorem
 esse meo, infra meum esse, indicasti.

Querria saber que volūtat me tienē todos.

Scire velim, quo quisque in me animo sit, vt
 quisque sit erga me animatus, affectus, qui quisq.
 sit erga me animus, qui sensus, quæ voluntas: sen-
 sum cuiusq. nosse, tenere, callere velim, patere mi-
 hi velim.

No se que me haya.

Ancipiti cura distrahor, iactor, versor, animi pē-
deo; incertus animi sum, pendet animus, inclinatur
hūc, illuc, fluctuat, iactatur incertus: quid cōsiliij ca-
piā, vtrā in partē me dē, ignoro: explicare cōsiliū,
expedire me ex hac deliberatione, exitū mea cogi-
tationis inuenire nō possum: distrahūt me diuersa
consilia, in vtranque partē ita multa succurūt, vt
difficilis admodum sit, minimē expedita, nunimē
explicata, minimē explorata, minimē certa, per-
obscura, haud satis aperta deliberatio.

*Animo
dudoso.*

Conozco que eres magnanimo.

Novi magnitudinem animi tui, firmitatē con-
stantiā, vim, robur, fortitudinem, excellentiā, pre-
stantiam, altitudinē, sublimitatem, excelsum:
novi quā forti animo sis, quā cōstanti, ac fir-
mo, quā non demisso, non humili, nō imbecil-
lo, non fracto, quā ad omnem euentū, ad omnes
casus serēdos, ad omnem fortunam, ad omnes tē-
porū motus, vicissitudinēque stabili, ac parato.

*Animo
grande.*

*grande
humil*

Muy amigo soy de los magnanimos.

Præstātis animi viros libenter cōplector, quorū
animus viget, qui animo viget, qui vigore animi
præstāt, quorū animus excellit, qui animo excel-
lunt, qui sunt excellēti animo, sunt excellēti ani-
mo præditi, sunt excellentis animi, in quibus est
animi excellētia quædā, præstātia, altitudo, excel-
sitas, sublimitas, robur, vis, cum his libēter amici-
tiā cōtraho, in eo, coeo, instituo, iungo: eos facili-
ter amo, amicos mihi libenter adiungo, applico me,
adiungo me libēter ad eorū amicitia, sponte mea,
& inductione quadā animi ad eorū amicitia acce-
do, ad eos amādos propendo, inclino, me do.

*De animo apocado, no cumple guardar
altos pensamientos.*

*Animo
apocado.*

Ex hu.

Crasſus magis, quàm quemuis alium hominum notabat opinio: incumbere ad opes, inhiare diuitijs tanto ſtudio, quãto in vrbe Roma nemo prætereà, Crasſus exiſtimabatur.

En eſtos tiempos reyna mas la auaricia que nunca.

His tēporibus latiſſimè patet auaritia vbique, vbique locorum, vbiuis locorū, nuſquam nō eſt: dominatur, regnat, viget maximè, orbem terrarū eſt complexa, omniū animos occupauit, ac tenet, in animos omniū irrepſit: infecti ſunt omnes auaritia: labe: plus opère in re quærèda, in opibus cōgerèdis, in diuitijs colligendis, cōparandis, cōtrahendis ponitur, cōſumitur, locatur, quàm deceat: auaritiæ vitio hodie ſere nemo non laborat, propenſi omnes ſerè ſunt ad auaritiā: ad ſummum peruenit auaritia: eò proteſſit, eò eſt auaritia progreſſa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet vltteriùs.

Auenturar.

No quiero auenturar, o poner en peligro la ſalud de mi patria.

auenturar.

Nolo ſummam Reip. ſalutem Reip. publicam rem in diſcrimen, in dubiam fortunam adducere, deducere, nō cōmittā vt incertā fortunā Reſpub. ſubeat, vt periclitetur Reipub. ſalus, vt in dubiū vocetur, in periculum, in diſcrimen veniat.

Auer me neſter.

No he menester vuestros conſejos.

Non egeo, non indigeo tuis præceptis, admonitionibus, conſilijs: ſuperuacanea ſunt, parum vtilia, nullius emolumēti, minimè neceſſaria, locum apud me non habent, à me non requiruntur, non deſiderantur, non expectantur tua præcepta: tuis mihi monitis nequaquam opus eſt, tuis carere monitis facile poſſum.

Donde

Dóde menester fuere yo os ayudare.

Adero tibi, praeſto ero, opem ferā, cum res poſtulabit, ubi opus erit, ubi tempus feret, ſi rerum tuarū ratio poſcet, ſi ocaſio requireret, ubi erit e re tua, ſi peruenire ad te videro, ſi tua referre intelligam.

Auiſad me de vueſtras coſas.

Fac me certiore, redde certiore de toto ſta- Auiſar.
tu tuo, & de omnibus cōſilijs: ſignifica mihi, ex-
pone, aperi, explica, perſpicuē demōſtra, qui ſit
rerum tuarum omnium ſtatus, qui tuis animis,
qui ſenſus, quae cōſilia ſint: fac ut de tuis rebus,
tuisq; Cōſilijs cognoscam, intelligam, certior
fiam, ex tuis literis erudiar, inſinuar: imaginē
rerum omnium, cogitationūq; tuarum litteris
oſtende.

Mucho acreeſcento Pompeyo el impe-
rio Romano.

Valde Pompeius auxit, amplificauit Imperiū Aumen-
R. protulit, produxit, protendit Imperij R. ter-
minos, multum addidit, adiunxit: ad Imperium
R. multas regiones in populi R. poteſtatem rede-
git, populo R. ſubegit, ad populi R. ditionem ad-

auxit; magna per Pompeium ad Imperij Romani vires, ad opes populi Romani accessio facta est.

B

¶ Yo he hecho todo lo q̄ he podido por Benefi- el, sin aguardar q̄ me lo agradeciese.

cio, o ser Contuli quæ in illum officia, beneficia, merita uicio, o potui, licet remunerationē planē nullam exper- merced. Et arē quantum in me fuit, quantum efficere &

consequi potui, pro meo studio, meaq; industria complexus illum sum, affeci, ornaui, auxi omni- bus officijs, quamquam ab eo minimē parē gra- tiam expectarem, nullum officij genus, aut stu- dij, nullam omnino rem, quæ vel ad utilitatem illius, vel ad laudem spectaret, omisi, prætermi- si, infectam reliqui: licet futurum nō sperarem, ut memorem & gratum experirer: omnia quæ quidem præstare mihi licuit, profecta in illum sunt: cū tamen spe nulla niterer, spes me nulla teneret, futurum aliquando, parem ut mihi gra- tiam referret, ut officia mea paribus compensa- ret officijs, remuneraretur officijs, æquaret offi- cijs, ut nullum grati animi signum ostēderet, ut se memorem gratumq; probaret, ut nullum om-

nino studiorum, officiorumq; meorum fructum
ferrem: meam in illum voluntatem, & diligen-
tiam, quandocunque res tulit, ubi tempus, &
occafio postulauit, re probavi, ostendi, significa-
ui, declaravi, patefeci, spe tamē adductus nulla
gratiæ referendæ: benemeritus de illo sum, quā
potui studiissimē: quamquam illius erga me vo-
luntati diffiderem, spem in illius voluntate mini-
mam ponerem, pariter animatum in me fore nō
considerem: licet fore non considerē, ut paribus
mihi responderet officijs.

Yo rescibire en esto gran merced.

Hoc ego summi beneficij loco ponā, numerabo
inter magna beneficia referā: hoc apud me non
exigui beneficij, non vulgaris gratiæ locum ob-
tinere: ita credam, tulisse me beneficiū singula-
re, gratiam tantam, quāta potest esse maxima.

Nunca me olvidaré de las mercedes q̃
me haueys hecho.

Tuam in me beneficia nunquā obliuiscar, sem-
per meminero, memoria tenebo, perpetua me-
moriamuebor, custodiam, consornabor: tua erga
me merita nulla unquam apud me delebit obli-

mo: nulla dies, nulla temporis vetustas, non casus ullus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, oblivione delebit, obruet, obscurabit, exstinguet: vigeat in me tuorum beneficiorum aeterna, perpetua, nunquam interitura memoria: nullum apud me tuum beneficium inter moriturum existima: tuam in me singularem benignitatem, incredibilem liberalitatem semper in animo, semper in oculis habebo: perire apud me, aut evanescere nunquam patiar: haerebunt mihi in animo, mente, memoria, fixa permanebunt, impressa in animo, ac mente patebunt, ex tabunt tua beneficia: vitae par, equalis erit recordatio meritorum tuorum: qui mihi vitam dies ille ipse tuorum officiorum memoriam terminabit: finis mihi ac terminus & vitae, & memoria benignitatis in me tuae idem erit, futurus idem est: quam amanter me tractaveris, quam benigne mihi feceris, quam studiosè in omni re commodaveris, quam humaniter, ac beneficè mecum egeris, quibus officiis amicitiam nostram colueris, prosecutus sis, quibus me rebus auxeris, ornaue

ris, honestaneris, ipse mihi, atque etiam alijs commemorabo, ita diu recordabor, quam diu mihi viuere contigerit.

El buen Ciudadano mira por la Republica.

Boni ciuis est, ad bonum ciuem pertinet, bonū Bien cō ciuem decet, suā voluntatē ad publicā causam mun. aggregare, accommodare, adiungere, conferre, cum publica causa coniungere, in cūi sua voluntate, quid rationes publicæ ferant, quid Reipub. postulet, spectet, intueri, atcedere: nihil unquam velle à publica re seiunctum, alienum, disiunctum, separatum, remotum, quod Reipub. rationibus nō cōducatur, expediat, vtile sit, quod Reipub. commodum non postulent.

Concluyamos,

En fin.

Por abreuiar,

En dos palabras.

Quid queris? noli querere: quid plur.? quid pluribus? quid multa? quid multis? ne plura, ne pluribus, ne multa, ne multis: ne te multis morer ne multis teneam: quid opus multis: ut in pauca

Breue-
dad.

multa conferam: vt paucis concludam: vt rem
paucis complectar, comprehendam, perstringā
vt summam exponam: vt breuitate utar, vt
satietaem longe orationis effugiam, ne longam
orationem suscipiam.

Largo tiempo busco Cetes à su hija, se
gun fingen los Poetas.

Buscar. *Vt Poetarum fabulae narrant, diu ac multum,
Proserpinam filiam, quam inferorū Deus Plu-
to surripuerat, Minerva perquisiuit, inuestiga-
uit, multū studij posuit, valde vigilauit Mimer-
ua in filia perquirenda: omnia loca permeauit,
perlustrauit, inuestigauit, penetrauit, quō non a-
diuit, non accessit, filiā vt Minerva repariret?
nullum Minerva locum, nullas inquerenda filia
latebras omisit.*

C

♣ No hablaré palabra desto por agora.

Callar. *Non faciā, vt dicam: tacitū relinqū: tacitus
prætermittā: tacitus pertransibo, tacebo, silebo,
silentio inuoluam, silentio percurrā: prorsus hoc
omittā, abstinebo; oratione mea nō attingā, ver-
bum non faciā, sermonē hac de re nullū habebo.*

A

Al Rey Deiotaro yuan.

Ibant, proficifcebantur, commaabant, iter habebāt, ad Regem Deiotarum petebant, adibāt Deiotarum: adibant ad Deiotarum: conferebāt se, recipiebāt se ad Deiotarum: erat illorū iter Deiotarū versus, siue ad Deiotarum versus, vt veteres loquebātur: dixit enim Cœlius in Epist. ad Ciceronem: iter mihi retro ad Alpes versus inc. d. t.

Camini-
nar.

Muy mal camino hay en inuierno de Padua à Vicenza.

Admodum hieme difficilis est, incōmoda, im- pedita, plena laboris, & periculi ea via, quæ Patauio Vincentiam fert, ducit, qui se per hie- mem in viam dant, vt Patauio profecti Vincē- tiam perueniant, molestiam itinere non medio- crem sustineant necesse est, in multas incidunt difficultates, multa subeāt pericula, multos per- petiantur labores, incommoda, odiosa, dura mi- nimè paucā: iter habentibus Patauio Vincentiā difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, & iniquitas impedita opponit maxima, in- pedimento vehementer est.

Camino

No hos pōgays en camino, si no estays bueno.

Iter ne suscipias, ne te viæ committas, ne te in viam des, ne ad iter ag grediaris, ne viā in eas, itineris consilium abijce, omitte, dimitte, nisi re ete vales, ni optima vteris valeitudine, nisi corpore bene firmo.

No te pongas en camino, si no estas sano.

Ne te viæ, nisi cōfirmato corpore committas. Malos caminos hay en inuierno.

Viæ sunt hieme difficiles, incōmodæ, impeditæ, abruptæ, iter habentibus odiosæ: nihil incōmodius quàm hieme iter habere: per hiemē itinera sunt incommodi plena, interdum etiam periculi.

Malos passos ay en el mōte Apennino
In alpibus Apennini magnæ sunt, admodūq; difficiles locorū angustiae: per Alpes Apennini iter habentibus magno sunt impedimēto difficultates, & angustiae locorum: nihil incommodius, quàm illas Apennini montis angustias pertransire, quàm ex illis Apennini montis angustijs,

stijis, ac difficultatibus euadere: angusta loca per Apennini alpes euntibus crebro se obijciunt impedimenta opponunt, difficilem ac laboriosam viam reddunt.

No entres en camino, si no te fientes bueno.

Nete via, nisi confirmato corpore, committas: nisi recte valeas, ne te in viam des: peregrinandi consiliū, nisi valetudine firma utaris, omitte.

Excelente Capitan fue Cesar.

Dux, Imperator, rector exercitiū Cesar fuit, Capitā. quo præstator haberi nemo possit: præfuit exercitibus Cesar eximia cum laude, ductor copiarum fuit nemini secundus, copias duxit admirabiliterū bellicarum scientia, gessit bella suo ductu, ea virtute, ac vigilātia, non modò ut superiore, sed nec omnino parē quemquā habuerit.

Toda la Ciudad seguia à Pompeyo.

Vniuersa ciuitas ducem Pompeium sequebatur, Pompeio regendam se dederat, ad Pompey ductum applicauerant se, contulerant se, adiunxerant se vires omnes ciuitatis.

Segun el rostro me muestra, mal me Cara.

quiere.

Quod ex facie, ex vultu, ex oculis, & fronte potuerim colligere, cōiungere, intelligere, suspicari, ut potui de vultu, qui est index & imago animi, cōiecturā facere, ex ea significatione, quā mihi vultus dedit, ut mihi vultus significat, ostendit: ut signa quedā, quæ animū in vultu cōarguūt, patefaciūt, exprimūt, mihi demonstrāt malè animatus in me est, pessime de me sentit, inimice cogitat aduersus me, animo est mihi inimicissimo, admodum infenso.

Va todo tan caro, que por fuerça ha-
uemos de padecer.

Carestia Ita cara est annona, ita grauis penuria, ea caritas, ea rerum omnium difficultas, ex sunt angustie, ita carè veneunt, tanti pretij sunt, tanti sunt omnes res, ut incōmodis multis affici, premi, laborare, vexari omnes cogantur, ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate existunt, oriuntur, gignuntur, quæ ferri vix possint incommoda multa.

Cartas. Vos me escriuis amorosas cartas.

Quas ad me litteras mittis, multo sunt officio
refer

refert, multis insignis amoris notis.

Claramente he conosciudo en vuestra carta quanto me amays.

Omnis amor tuus ex omnibus se partibus ostendit in tuis literis.

No me dio vuestra carta a bué tiépo.

Epistolam mihi non loco reddidit: reddenda tempus epistolæ parum scitè obseruauerit: tempus epistolæ reddendæ parum commodè cepit.

Segun he entendido, mucho ha holgado con vuestra carta,

Tuæ litteræ, quod faciliè intellexerim, ei perin cūde fuerūt, summā voluptatē, lætitiā, gaudiū, iucunditatem artulerūt, summa enim voluptate tuæ litteræ affecerunt, extulerunt, persuderūt.

Estan importāte este negocio; que no oso encomendar mi carta si no a persona muy conosciida.

Non eius generis meæ litteræ sunt, ut eas audcam temerè committere. (espacio.

Yo escriuire mas largo, en tener mas

Cum otij paulum nactus ero, vberiores à me litteras expectato.

Pocas vezes me escriuis.

Infrequens es in officio scribendi: raras à te accipio litteras, minus saepe ad me scribis, calamo parcis, officium litterarum abs te requiro, in te desidero: impiger admodum in scribendo nō es: crebriores à te litteras postulo: nō satisfacis officio tuo crebritate litterarum: crebrius vellem ad me scriberes.

Alegre casa tenia Ciceron.

Casa.

Domo Cicero utebatur cum primis laeta & pereleganti, habitabat Cicero lautissime & in eūdisime: e.e Ciceronis aedes erāt, in quibus neq̃ lautitiā, neque elegantiam desiderares: erat in Ciceronis edibus lautitiā multū, atque elegantiae.

Differēte trato es el d su casa a la mia.

Genus rationum mearum dissimilitudinē habet cum illius administratione domestica: nō eadem in re domestica tuenda, in administranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domestica, utriusque ratio est.

Procuraua Milon que Publio Clodio

Casti-fuēlle castigado por justicia.

gar.

Milo poenas à Clodio iudicio persequabatur.

Id agebat Milo, ut pœnas à Clodia debitas iudicio exigeret.

Si castigays a este, espātareys a otros.

Huius audaciā merita pœna si comprimitis, ceterorum animos frangetis.

Conuiene castigar los malhechores.

Animaduertendum est in homines nocētes: iusta est in homines improbos animaduersione: animaduersione uti aduersus improbos oportet: improbi afficiendi sunt pœna, vendicandi, puniendi, plectendi, ulciscendi, castigandi, male multandi: sumendum est de improbis supplicium: capere pœnas de improbis, equū est: laāt improbi pœnas factis dignas: delictum supplicium nefarij homines persoluant: digna eorum factis a uimaduersione improbi plectantur, afficiantur.

Vos soys causa de estos males.

Tu horum malorum causa tu fons & origo: **Causa** tu tantas malorum fauces incendiisti: tu horum malorum initium attulisti, tu hæc mala peperisti, hæc mala excitasti, auctor horum malorum præter te nemo fuit: à te fluxerūt hæc mala, hæc incommoda, calamitates, acerbitates, infortunia dam-

*damna, detrimenta, perniciēs, exitium, rerum e-
uersio: horum malorum culpam sustines: horum in-
te malorum culpa conferenda est, omnia hæc ei
bi sunt adscribenda, assignanda has calamita-
tes, vni tibi acceptas referre debemus.*

Causa ay de alegraros con tan buē hij
jo en tiempo dissoluto.

*Est cur gaudeas, habes quòd letaris, iustam le-
tandi causam habes, letari iurè potes: si gratia
laris, iurè facis, quòd moribus tam perditis filiū
habes tanta modestia præditum, quòd is tibi sit
filius, qui continentiam in tanta ceterorum in-
solentia, tam dissolutis moribus, tam immoderato
luxu tueatur, & colat.*

Ciertamente qualquier q̄ se dexa ven-
cer d̄ la yra, haze cosa q̄ d̄spues le pefa.

Cierta- *Sanè, sanequàm, certè, certò, reuerà, profectò*
mente, *sine dubio, proculdubio, absq; dubio, quidē, om-
nino, planè, qui se iracundia patitur efferri, au-
ferri, abripi, à ratione auocari, à consilio abdu-
cisi ea cōmitit, quæ mox infecta velit esse: in
eum locum adducitur, vnde exitus nō facile da-
tur: eò progreditur,*

peniteat: certum est, pro certo est, exploratū,
minimè dubiū, nemini obscurū, omnibus aper-
tū, patet, constat, perspicuū est, oculis, ac sensu
ipso percipitur, vocari in dubiū non potest, ve-
nirè in dubiū, ambigi, dubitari, nemini dubium
esse potest, quin multa mala pariat iracundia,
ex iracundia mala multa gignantur, erūpant,
fluant, manent, multorum malorū culpam susti-
neat iracundia, multorū malorum causa sit in
iracundiam conferenda.

Los Romanos hazian Ciudadano, no
al mas rico, si no al mas virtuoso.

Non diuitie, sed virtus aditum patefaciebat **Ciuda-**
ad ciuitatē Romanā: ciuitate Romana donaba **dano,**
tur qui virtute, non qui diuitijs emereret: nō o-
pes, sed virtus ciuitatē Romanam dabat: pate-
bat Romana ciuitas virtuti potius, quam diui-
tius, ius Romanæ ciuitatis consequabatur, dig-
nus Romana ciuitate putabatur, recipiebatur
in ciuitatē, ad ciuium numerū abscribebatur,
ciuis locum obtinebat, referebatur inter cives,
adscisciebatur in ciuitatem, particeps ciuitatis
ciuis impertiebatur ciui-
tate,

tate, perueniebat in ciuitatem, ei ciuitas cōmū
nunicabatur, non qui opibus abundaret, afflue
ret, valeret, sed qui virtute polleret, excelleret
præstaret, nō instructis, ac bene paratis à re do
mestica, sed virtute præditis hominibus facilis
erat, expeditus, minime dubius ad Romanā ci
uitatē cursus, via, patebat, nullo negotio aperie
batur iura munerāq; omnia ciuitatis Romanæ,
præmiū Romana ciuitas erat.

Procurad de ser buen Ciudadano.

Da operam, enitre, vt bonum ciuem agas, bo
nū ciuē te præbeas, præstes: vt boni ciuis partes
tucare, sustineas, agas, exequare; vt boni ciuis
officio satisfacias: vt ea præstes, quæ bonū ciuē
decent, quæ expectantur ab eo, qui boni ciuis no
men aucupatur: noli cōmittere, caue ne boni ci
uis in officio reprehendaris, ne boni ciuis officiū
prætermittas: ne quid a te fiat, ne quid cōmitta
tur bono ciue minis dignum, indecorū bono ci
ui: ne ciuis eius, qui ciuitate dignus haberi ve
lit, partes in te requirantur, officiū in te defi
deretur; abeunda tibi sunt, præstāda sunt, nō in
diligenter, aut languide manent boni ciuis.

Nolo

No lo hazeys por interefse, fino por
vuestra buena inclinacion.

*Agis hoc nō premij spe commotus, sed huma Comedi
nitate adductus, benignitate impulsus, studio li miento.
beralitatis incitatus: non te ad hāc rem utilita
tis, aut premij spes, sed humanitas, benignitas,
naturæ facilitas, naturæ tuæ ad humanitatē, be
nignitatem propensio, adduxit, impulit, incita
uit, dedisti hoc humanitati tuæ, non premijs: ag
nosco tuā humanitatem, debet hoc humanitati
tuæ acceptum referri, fructus hic est humanita
tis tuæ.*

No haueys hecho mas de començar, o
principiar.

*Opus non modò non perfectum, confectū, ab- Comen
solutū, ad unguem factū, sed inchoatum, ac ru- çar.
de reliquisti: tantū abest à perfectione operis,
ut principia vix appareant: tantū abest, ut o
pus ad finem perduxeris, ut minimū ultra prin
cipia processeris, ut in ipsis pene principijs con
stiteris, hæseris: vix opus instituisti, vix ag
gressus es: operis initium fecisti à fine autē lōgē
distas: rem tu quidem habes institutam, sed per*

politio requiritur: instituta res est, non perpolit-
za: operis tu quidem fundamenta recisti, fastigium
adhuc tamen nullum videmus nullum extat.

No soy comedor.

Comer. Non multi tibi sum: minimè sum edax, tenui
cibo vtor.

Muchos moços mueren por mucho co-
Cruditas multos conficit adolescentes.

Dios te guarde de vellaca compañía.

Non est cum improbis hominibus iungenda so-

Compã cietas, coire nos societatem, coire in societate,

f. 12. inire societate cum perditis hominibus, dare se

in societatem perditorum, conferre se adiunge-

re se, applicare se ad homines perditos, coniu-

gere se, vinculo se societatis abstringere cum per-

ditis hominibus, utilitatis vel maxima spe pro-

posita, vel si spes utilitatis maxima ostendatur,

non decet, turpe est, minimè debemus: qui se so-

ciũ ad perditos homines adiungit, cum perditis

hominibus coit, perditos sequitur, comite se prae-

bet improbus, facit turpiter, contra quam decet,

minimè laudabiliter.

Yo te acompañare a donde quisiere.

Assi-

Affiduum, perpetuum, usque dum volueris, quoad volueris comitē me habebis, me tibi comitē præbebo, hærebo, tibi usque affixus ero, dū tua voluntas feret: nūquam à te, nunquam à tuo latere, nisi te volente, lubente, concedente, permittente discedam: nulla me res, nisi tua voluntas, auellet abs te, amouebit, seiunget, disiunget, abiunget.

Cicero era de complexiō flaca, y débil quando moço.

Cicero in adolescentia sua, cum adolescēs esset, **Complexiō** cum adolescentie nondum annos excessisset, **exiō.** gressus esset: valetudine erat, valetudine utebatur infirma, parū firma, minimē firma, haud satis firma, nequaquam firma, paullo infirmiore, imbecilla, non optima, non robusta: satis affe-
 fla, satis ad morbos propensa: non recte se habebat Cicero in adolescentia: non omnino valebat minus belle habebat, se habebat, non optime valebat, valetudine erat infirmior, viribus parvis firmis, corpore non satis firmo utebatur valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, roboris adolescenti Ciceroni minus erat, quàm satis esset

parū valide vires erant, infirmior erat, imbecillior, tenui, incōmoda, vitiosa valetudine, parum validus erat, infirmē valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudinaris erat Cicero.

Sino estudiays tanto, viuireys mas sano.

Si modū studiys impones, facies, statues, si tibi moderaberis in studiys, si studiā moderabere, si tibi parces in studiys, valetudine melior fies, valetudine confirmabis, conualescens quotidie magis, firmior, ac valior fies: bonæ valetudinis, firmitatis, virium, roboris quotidie plus assequeris, ad perfectam valetudinem quotidie propius accedes.

Las obras de Varron mas eran acceptas por la gran doctrina, que no por el elegante estylo.

Compo Scripta Varronis ex doctrina potius, quam eloquentia: magis ob doctrinā, quam eloquentiā, ner, o cō loquentia: magis ob doctrinā, quam eloquentiā, licion. rerum et assu, non verborum, probabantur ab omnibus, libros Varronis, eā quæ Varro chartis mandabat, litteris committebat, cōponebat, scribebat.

bebat, litteris persequabatur, litteris explicabat, litterarū monumentis tradebat, prodebat, mādabat, cōmittebat, cōmendabat, monumentis & litteris mādabat, ea probabant omnes, rerū fructu potius, quā specie verborum adducti.

Gentil estylo, y methodo tuuiero los antiguos en enseñarnos la virtud.

Ita veteres de virtute scripserūt, vt in libris eorum singularis eniteat, eluceat, emineat, excellat industria; præclara sunt à veteribus ad bene viuendum scripta, de virtutis præstantia tradita prodita, memoriae mandata, monumentis consignata, litterarum, scriptis explicata, cōsignata chantis, tradita, litteris prodita, litteris mandata, consignata, cōmendata, comprehensa, expressa, explicata.

Muy biē cōponeys: buē estylo teneys

Scribis egregiē, scribendi laude excellis, subtiliter, & eleganter scribis, ita scribis, ita versaris in scribendo, ita te in optima scribēdi ratione exerces, tua ut excellat industria, scribis vt pauci, propriā quandam laudē in scribendo cōsequeris præclara sunt quæ ingenia studioq; pa-

ris, quæ tua parit industria mirabiles sunt, mi-
nime vulgares ingenij. & industria tuæ fructus

Date a escriuir hystoria, para q̄ pon-
gas en memoria mis cosas.

Velim a te nostrorum tēporum consilia, atque
euentus literis mandari, res nostras monumentis
cōmendari tuis, nostrū nomen tuis illustrari, &
celebrari scriptis: tuis ornari scriptis valde ve-
lim: gloriæ sempiternæ cōmēdari per te cupio.

Siēpre facas a luz cosas q̄ te dā fama.

Semper aliquid ex te promi, quod alios dele-
ctet, te ipsum laudibus illustret.

Deslea mucho componer libros, don-
de queden vuestras cosas en memoria.

Satisfacere immortalitati laudum tuarū mi-
rabiliter cupit.

Segun he podido comprehender, nol-
gado ha con tus cartas.

Cōpre- **Litteræ tuæ, quod facile cognouerim, intelle-**
hender. **xerim, senserim, coniecerim, iudicauerim: quod**
facile nosse, intelligere, sentire, conicere, conie-
ctura consequi licuerit, potuerim: ei perueniēda
fuerunt, summam ei iucunditatē attulerunt, per-

pererunt, magna illum incunditate affecerunt,
persuaderunt.

Este monte es vuestro y mio.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis est. Communis
mons, diuisus aquarum diuortijs: particeps vter-
que nostrum huiusce montis est: mons hic perti-
net ad utrumque nostrum, iuris vtriusque nostrum
est: ius habemus uterque in hoc monte, equa utri-
que nostrum huius montis possessio est.

Mucho me fatiga vuestra enfermedad.

Tuus me morbus valde sollicitat: felicitum haec Cogoxa
bet, graui afficit solitudine, grauius angit,
afficit, affligit, acerbè vexat: molestissimus mi-
hi tuus morbus est, valde grauis, vehementer a-
cerbus, amarus in primis, summa molestia, soli-
tudinis, acerbitalis, curæ, doloris, angoris, sum-
mam ex tuo morbo molestiam capio, suscipio, tra-
ho, haurio, sumo: tuus me morbus in magnam so-
licitudinem adducit, grauius commouet, maxi-
mè perturbat.

Dios loado ya soy fuera de cogoxa.

Quod Dea sit gratia, vacuis molestis nunc
quidē sunt, sine molestia, curæ, solitudine, pro-

cul absion à molestijs: extra molestiam sum, trà-
 quille satis ago: Dei benignitate factum est, cōti-
 git, ut nunc quidē omni molestia vacem, nullis
 angar curis, nulla vexer solitudine, nulla meū
 animū passillo molestior, granior, acerbior, exa-
 giter, vexer perturbet, commoveat, afficiat co-
 gitatio: fruitur animus meus tranquillitate, be-
 ne est, tràquille est, commode est, quies est pax
 est, tranquillitas est animo meo, animo sum ab
 omni molestia soluto, vacuo, libero, lōgē seiuncto.
 Dei me benignitas omni molestia exemit, libe-
 rasit, ab omni molestia vindicavit, eripuit, di-
 sumxit.

Yo se muy bien quien es.

Cono- Pulchre hominem novi, probè novi, præclare
 scer, perfecte, plane, penitus, sensus eius egregiè te-
 neo, habeo illum omnino cognitū, neque ipse me
 neque status eius vlla ex parte latet, præterit,
 fugit, qui sit, quo animo, quo sensu, quo ingenio
 præditus, optimè novi.

Yo se bien como hos he amado.

Cōscien Quo fuerim semper in te animo, qui meus fue-
 cia, rit erga te animus, quo sensu in te fuerim, quo-
 modo

modo animatus, testis mihi ipse sum, teste uti
me ipso possum, teste habeo cōscientiā meā, teste
licet uti cōscientia mea, cōsciū ipse mihi sum.

Esto me pareſce que conuiene a vue-
stra honra.

Hoc tibi consiliū do, tua de laude si laboras, Conſe-
tua si tibi laus curæ est, cordi est: te hortor, ad- jar.
hortor, cohortor, suadeo: auctor tibi sum, hoc est
meum consiliū: mei consiliū hoc est, mea hæc
est sentētia, opinio, meus sensus, meum iudiciū,
ita censeo, ita mihi videtur, placet, probatur: si
me audies, hoc facies, si meum consiliū seque-
ris, mea tibi sententia si probabitur, me appro-
bante facies, de mea sentētia, meo consilio, meo
suasū, me auctore: si me putas quidquā sapere,
non esse prorsus insipientem, aliquid videre: si
meum consiliū habet aliquid apud te ponderis,
hoc facies, ages, ag gredieris, suscipies, faciun-
dum tibi indicabis.

Cofa es de fabios, en sus fatigas tomar
el pareſcer de sus amigos.

Sapientis est, incertis in rebus, dubijs, ambiguis, obscuris, in controuerſia positis, in aliqua se.

difficultate constitutis, in ancipiti rerum statu,
 amicos cōsulere, in consiliū adhibere, ad ami-
 cos referre, ad consiliū amicorum confugere,
 amicorum cōsilio vti, sententiā exquirere, adi-
 re ad amicos consilij causa, petere consiliū ab
 amicis: velle cognoscere quid amicis videatur,
 quid amici sentiant, quis sit amicorum sensus,
 quæ sententia, quid habeant opinionis, probent,
 censeant, iudicent, faciendum existiment.

Pocas vezes sale al reues lo q̃ los vie-
 jos aconsejan.

Consejo Senum consilia non saepe inutilia sunt, inania,
 stulta, absurda raro labitur senilis ætas in con-
 silijs, sapiēter ferè consulit senilis ætas: optimis
 ac firmissimis rationibus ferè semper nititur se-
 nilis opinio, sententia, sapienter consulūt senes,
 optimam partem eligunt, non peccant in consi-
 lio, non errant, non labuntur, non offendūt, quo-
 rū grandior est ætas, qui longius ætate process-
 rūt, ut eorū solet esse sensus, q̃ à ratione nō disc-
 dat, recedat, procul absit, qui cū ratione cōgru-
 at, quæ ratio cōfirmet, à quo ratio nō dissentiat,
 El negocio se hizo a voto de todos.

Comuni consensu, consensione omniū, omniū **Cōsent**
 iudicio, approbatione, sententia, consentiētibz **uicento**
 cunctis hominibus, approbātibus, nemine pror-
 fus dissentiente, nulla cuiusquā discrepante sen-
 tentia: acta res est, gesta, administrata: in ea re
 gerenda omnes censerunt, consensus omniū par-
 & idem fuit, omnes omnium sententiae concie-
 nerunt, nemo dissensit, sententiā varietas nul-
 la fuit, dissimilitudo voluntatum, aut opinionū
 nulla prorsus extitit, sensu diuerso nemo fuit,
 omnes omnium voluntates, opiniones, sententiae,
 iudicia congruerunt.

Seguire vuestro parere.

Assentiar tibi, probabo tuum consiliū, meam **Consenti**
 sententiam ad tuam aggregabo, meum iudiciū **tir,**
 cum tuo coniungam, ita sentiam, quod tu sentis,
 ita faciendum iudicabo, si modò, id tu facias, suā-
 det, censeat, auctor est, cōsultat pater tuus, assen-
 tiar tibi, assentiente patre tuo, si facis approbā-
 re patre, si tuo cum iudicio patris tui iudiciū cō-
 gruit, si de patris sententia facis, si pater non
 dissentit, si ad tuam sententiam pater accedit.

Contento me en conseruar lo que mi

padre

padre me dexo.

Confer-
uar.

*Rem mihi à parente traditam seruare, cōser-
uare, custodire, tueri, incolumē tueri, non immi-
nuere, satis est: nullam patrimonij partem immi-
nuere, nullam adimere, nihil de patrimonio de-
trahere, patrimonium in eodem statu retinere,
satis habeo, cōtentus patrimonio sum: de augen-
do patrimonio nihil laboro, cōgito, curo, solici-
tus sum, anxius sum, curam nullam suscipio, nul-
la mē tenet, nulla sollicitat; nulla exercet cura.*

Pierda se mi haziēda, y guarde yo mi
honra.

*Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna
non recusò. liceat modò dignitatem tueri, inco-
lumen seruare; permaneat dignitas in eodē sta-
tu: modò ne cogar de statu meæ dignitatis deni-
grare: sit eadem dignitas, ne mutetur, ne dimi-
nuatur, ne ledatur, nequa iniuria, damno, detri-
mento afficiatur, nec quid iacturæ faciat, ne
quam iacturam subeat, sustineat, ferat, patia-
tur, ne damni quid faciat, ne de dignitate detra-
hatur, adimatur, imminuatur.*

No hay cosa que aliue mi pena.

Nihil

Nihil est, quod solatium, consolationem præ-Cōsolar-
bere, afferre, parere, solatio esse, consolationi es o cōsue-
se mihi possit: nulla res est, quæ recreare, refice-lo.
re, leuare, vendicari à dolore, liberare sollicitu-
dine, eximere dolore, abducere à cura, auocare
à molestia, abstrahere, auellere à merore ani-
mum meum possit: afflictum à merore animū,
languentem, iacentem erigere, excitare, confir-
mare nulla iam consolatio potest: affectum dolo-
re animum nulla ratio sanare queat: laborati a-
nimo, egrotati, pessime affecto mederi satis nul-
la ratio valeat, parum apta remedia reperien-
tur, inutilis, infirma, inanis, superuacanea pror-
sus omnis medicina est: quis iam homo, animo
meo virtutem, dolore ereptā, restituere possit?
quis ea sanare vulnera, ijs vulneribus mederi,
medicinam afferre, remedium inuenire, quæ mi-
hi fortuna intulit, imposuit, inflixit? ita dolore
obruor, ut emergere nulla ratione possim: ita
malis opprimor, prorsus ut respirare non liceat
respiunt iam animus meus, quasi desperata salu-
te, omnem medicinam, remedia cuncta, omnia
consolationum genera: frustra in me consolādo
poni.

ELEGANCIAS DE

ponitur opera, inanem operam sumit, qui ad me
 consolandum aggreditur: insitus, infixus in ani-
 mo dolor ita penitus est, ut euelli nulla ratione
 possit, ut nulla vis rationū possit esse tanta, quæ
 illum, ne die quidem adiuvante, possit euellere,
 extrahere, educere, eripere: finem facere dolo-
 ri meo, finem imponere, modum statuere, termi-
 num statuere, dolorem moderari, neque homo est,
 neque res vlla, quæ possit: non est ut possim in
 dolore mihi temperare, dolore abstinere, dolorem
 sedare, abijcere: ipse me ad eam hilaritatem, eam
 iucunditatem, quam dolor ademit, reuocare, re-
 ferre me ad pristinam animi æquitatem, in eum
 statum, unde me dolor eiecit, deturbauit, depu-
 lit, detrusit, restituere.

Esto os quitara la tristeza.

Cōsolar Hæc te non mediocriter cogitatio confirma-
 bit, hæc si tibi proponas, apud animum tuum pro-
 pones, animo agitabis, animo spectabis, leuabis
 tuum luctum, leuabis te luctu, egritudine, soli-
 citudine, cura: sanabis vulnus doloris tui: ipse te
 lenies.

El dolor me consume.

Dolore

Dolore contabesco, consumo, conficior, perimor, exanimor, me dolor interimit, perdit: mihi dolor vitæ finem facit.

Nesciamente gastas tu patrimonio.

Rem consumis, perdis, disperdis, malè perdis, dissipas in res inutiles, inanes, leues erogas, parcam, quæsitam, comparatam, congestam, summis laboribus maiorum tuorum, quam maiorum tuorum summa collegit industria.

Quanto mas pôdero la inconstância de la fortuna, tanto mas menosprecio las riquezas.

Quò diligentius, studiosus, accuratius, cogito, attendo, animaduerto, meditor, mente animoq; raro, considero, in animo voluo, mecum ipse perpèdo, examino, pondero varietatem, instabilitatem, leuitatem, inconstantiam fortune, euēta varia, varios rerū euentus, qui à fortuna pendent: quò magis ad fortune varietatem expecto, animū intendo, intueor, meas cogitationes conuerto; eā longius à cupiditate diuitiarum animū abduco, remoueo, aufero.

Si passays bien la cuenta, entôdereys bien

Consumo
mir se

for long since euentis temeritate
venerit

for long since euentis temeritate
venerit

for long

bien lo que haueys perdido.

Contar.

*Si putaueris, supputaueris, duxeris, subduxe-
ris rationes tuas: si subductis rationibus, summā
facies rerum tuarum, summā colliges, perstrin-
ges, conficies, in vnum coges: rei tue familiaris
iacturam deprehendes, aperies damna rerum
tuarū, detrimenta, patefacies, intelliges, senties.*

A mi cuenta, el dia mismo de la bata-
lla partieron las naues.

*Vt rationem in eo, ratione colligo, ex ratione
conijcio, vt mea ratio est, vt mihi ostendit ra-
tio, vt mihi ex ratione liquet, liquidò patet, fa-
cile constat, quo die prælium commissum est, eo
dem naues profectæ sunt.*

Yo me contento de mi estado.

**Conten-
tarfe.**

*Contentus sum rerum mearum statu: sufficit,
satis est, abundè est, quod habeo: acquiesco rebus
meis, maiora non appeto, continet se intra fines
hos animus meus, non prolabitur, non excurrit,
non se longius effert, non se tollit altius, plus à
fortuna non postulo.*

Holgare mucho con vuestra salud.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit affi-
ciet

Fiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, læ-
titiā, pariet gaudium, incunditatem, oblecta-
tionem, hilaritatem voluptatem capiam, susci-
piam, percipiam, sumam, colligam, hauriam ex
tua valetudine, corpore tuo cōfirmato.

Todos quedaran contentos.

Omibus approbantibus hoc facies: nemini Cōtētar
non satisfeceris, hoc tuum factum nemo repre- a todos.
hendet, nemo non probabit, nemo erit qui non
probet: hoc tuo facto letabūtur omnes.

No has de contender, o competir con
mas esforçado que tu.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum Contien-
valentioribus non debemus: aduersus valētio- da.
res, firmiores, robustiores, paratiores, à viribus
suscipienda contentio non est.

Sobre esto riñeron hasta la noche.

Hæc vsque ad noctem ducta cōtrouersia est,
lis, contentio, pugna, altercatio.

Si esta guerra dura, destruyda queda-
ra Italia.

Hæc si bella durabunt, permānebunt, perpe- Contin-
tua, diuturna: fixa erunt, quo cœpere cursu pro- uar.

cedent, & longius producentur, non consistent
 nisi belli finis imponatur, fiat, afferatur: nisi bel-
 la finiantur, & erminentur, ad exitum perducatur,
 perijt vniversa Italia, desperata omnis Ita-
 lie salus est, actum est de salute Italice, suam sa-
 lutem Italia desiderabit.

No estas firme en tu parecer.

Non permans in eadem sententia, non persi-
 stis, non perscueras, non pergis: tuam sententiam
 non retines, non tueris, non seruas: tibi non con-
 stas, discedis à sententia, labas in sententia, ea-
 dem non est, fixa non est, infirma est tua senten-
 tia: mutas sententiam, consilium, opinionem: di-
 scedis à sententia, consilio, sensus tuus nō idem
 est, alius nunc est, immutatus est.

Mucho me perfigues.

**Contra-
rio.**

Nimum grauitur nos oppugnas, aduersus nos
 pugnas, nobiscum pugnas, nobis aduersaris, ni-
 mium te acerbū habemus, nimum nobis in-
 sensus es: quidquid habes virium, contra nos con-
 fers: irruis impetu quā potes maximo: facis
 maximum impetum contra nos, aduersaris in-
 sensus nimis, infestus, grauis, acer, vehemens.

seuus.

Iaculus, propensus nimis ad exitium nostrum, nostrum sanguinem nimis auide sitiens, totus incubens ad perniciem nostram: contra nos, in nos, aduersus nos iniquè nimis agis, mores omnes machinas, omnia moliris, nihil nõ tentas.

Esto es contra vuestra honra.

Hæc honori tuo, tuæ dignitati, tuæ laudi aduersantur, aduersa sunt, nocent, efficiunt, laben inferunt, maculas inijciunt, tenebras affundunt, damno sunt, detrimento sunt, iacturâ afferunt, de honore tuo detrahunt, adimunt, auferunt, laedunt honorem tuum, imminuunt, turpi labe inficiunt, quasi tenebris circumiectis, circumfusus, offusis obscurant.

No puedo acabar de cobrar salud.

*Nondum vires colligere potui, nondum satis Cõuale-
firmo sum corpore, nondum pristina mihi resti- cer,
tuta valetudo est: confirmatus à morbo nondum
omnino sum, nondum planè conualui, quia mor-
bus mihi vires ademit, abstulit, eripuit, nõ dum
prorsus recuperaui, recæpi, recocau, pristinam
valetudinem nondum satis mihi videor affectu-
tus: valetudine nondum utor, planè commodat:*

paullò adhuc deterius, aliquàto deterius, quàm
solebam, valeo: non vt solebam valeo, minùs fir-
miter, minùs belle, nòdum vtor pristina valetu-
dine: pristinas vires quadà ex parte desidero.

Mala condicion tieñe la gente de hoy
no quiero dezir mas.

Carco- Summa est hominum peruersitas, grauiori e-
moso, o nim verbo vti non libet: peruersi sunt hominum
malacõ- mores, duri nimis ac difficiles: ingenio sunt ho-
diciona mines peruerso, difficili, duro, à ratione auerso.
do, Pesado soys a todos.

Nimiùm acerbus es, nimiùm in consuetudine
difficilis, durus, àsper: tua cõsuetudo difficilior
est: abest consuetudo tua ab omni suauitate: non
est consuetudo tua, quæ propter suauitatem ex-
petatur: minimè iucunda est, amara potiùs, at-
que odiosa tua consuetudo: quis naturæ tuæ per-
uersitatem in consuetudine ferat? quis te possit
vti, homine omnium difficillimo, seuerissimo,
asperrimo? quis tuam consuetudinem expetat,
carentem omni suauitate, nulla re iucundam?
asperitatis, ac peruersitatis tãtum habet natu-
ra tua, quãtum in consuetudine ferri vix possit,

vel

vel potius plane non possit: vsus tibi nullo cum
homine diuturnus intercedet: ita difficilis, ac
durus es, ijs moribus, eo præditus ingenio.

Cesar allende de las otras virtudes, tu
uo esta de humanidad y cortesia.

Cesar, præter multas, quibus floruit, virtutes, **Cortes,**
ut virtutes, quibus enituit, quæ in illo vignerunt
multas omittam; ea fuit humanitate, eius huma-
nitatis, ea præditus humanitate, ut nihil supra
posset, ut nemo cum illo conferendus, comparan-
dus, equandus, nemo illi par fuisse videatur: li-
beralitate Cesar excelluit, omnibus antecelluit
præstitit, omnes vicit, nihil Cesare humanius,
humanitatē Cesar ita coluit, ut nemo magis, ne-
mo illo fuit ad humanitatē propensior, propria
quodam naturæ munere factus ad liberalitatē vi-
deatur, singularem in exercenda liberalitate, &
præcipua quadam laude dignum iurē Cesarem
dixeris, laudem liberalitatis præter ceteros Cæ-
sar tulit, laus liberalitatis vni maximè Cesari
Assi se vlt, q̄ nos dēdamos. (debetur.

Mos hīc omnium est, consuetudo est, institutū **Costum**
est, moris est, consuetudinis, instituti, mos obti- bres.

misit, inualuit: ita fert omnium consuetudo, mod-
 communis, nemo nō ita consuevit, omnibus est a
 natura tributū, ita natura cōparatū est ita cō-
 paratum est, habet hoc omnes a natura: ita fa-
 cti, ita instituti natura omnes sumus, ut uina
 vi repellamus, ut ab iniuria nos tueamur.

Marauillome, como haueys mudado
 de condicion.

Mirari satis non possum, cur a tua consuetudi-
 ne tam longe discesseris: tam valde descineris:
 te remoueris, te abduxeris, cur alius planè fa-
 ctus sis, cur a teipso discesseris, cur te tui tā dis-
 simile præbeas, cur te tui similem non præstes:
 cur, qui adhuc fuisti, eum te non præstes, nō præ-
 beas.

Muchos que son viciosos en la juven-
 tud, vienen despues a enmendarse.

Perditis in adolescentia moribus multi sunt,
 qui deinde, meliorem adepti mentem, meliorem
 ad mentem, ac sententiam reuocati, resipiscen-
 tes, honestiūs vitam instituant, honestioris vi-
 tæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitā exor-
 diuntur, multorum est, impuris moribus, impro-

*vis, inhonestis, turpissimis, inquinata adoleſcen-
tia, contaminata, infecta: viuūt multi turpiter
in adoleſcentia student vitijs, turpem vitam co-
lunt, inhonestè vitam traducunt, pecudum mo-
re vitā transigūt, proclives ad vitia sunt, turpi
voluntate capiuntur, culpā faciliè committūt.*

Tēgo por cierto, que sera como yo lo
he pronosticado.

Opinor, arbitror, puto, autumo, existimo, iudi **Creer**
co, censeo, duco, ita mihi persuasi, in animum in-
dixi, pro certo habeo, exploratum habeo, mini-
mè dubio, planè credo, prorsus, omnino, peni-
tens, certò, pro certo, minimè dubitāter, exitum
fore, qualem sum auguratus, qui augurio meo re-
spondeat, quem prædixi.

Parece cosa de creer.

Rationi consentaneū est, cum ratione consen- **Creyble**
sit: consentaneum est, simile veri, credibile, nō
alienum à ratione, cum ratione congruens: ratio
postulat, vt credatur: est cur credatur, verū po-
tetur: veri similitudinem, speciem, formā, ima-
ginem præ se fert, ostendit: non discrepat, nō dis-
sentit, non procul abest à ratione.

Qualquier cosa q̄ cresce, de necesidad
por tiempo disminuye.

Crescer *Quidquid augetur, crescit, maius, atque amplius fit, amplificatur, quameūque ad rem sit accessio, aliquid accedit, accrescit: eādem minui, imminui, diminui: cōminui necesse est, attenuari, extenuari, iacturam pati, de ea detrahi, diminui, adimi, auferri.*

Mas crescieran las riñas, si el Senado
no pusiera remedio.

Longius etiam civilis discordia manasset, processisset, progressa esset, grauior esset facta, nisi Senatus eam cōpressisset, repressisset, retudisset ei occurrisset, obuiam inisset, impedimenta obiecisset, impedimento fuisset.

Quanto mas te perseguiran tus cōtra-
rios, tanto mas se aumentara tu honra.

Illustrabit amplitudinem tuā inimicorum iniuria: quò magis obscurare, atque extinguere tuam dignitatem iniqui tui conabuntur, eò plus ad eā splendoris accedet, eò clariùs elucebit, eò parebit illustrius, eò fiet clarior, atque illustrior.

Sin culpa me reprehendey.

Accusas me innocentem, immerentem, inson Culpa,
 iē, nullo meo merito, immerito meo, iniuria, in-
 iuste, iniquē, contra quā ius est, contra quā
 meritis sum, contra ius, & equum, absque mea
 culpa: hæc in me sine caussa confertur culpa: mi-
 hi adscribenda: assignanda, attribuenda, caussa
 non est: culpa vaco, culpa careo, longē absum à
 culpa, procul abest à me culpa, remotus à culpa
 sum, culpæ sum expers, extra culpam sum, non
 hæret in me culpa, culpam non sustineo, affinis
 culpæ non sum, culpæ mihi non sum conscius, in
 culpa nō sum, commissum à me nihil est, quare ve-
 dear accusandus, non erravi, non peccaui, nō de-
 liqui, lapsus non sum, nullam in culpam incidi,
 nullam commisi culpam, nihil commisi, admisi,
 perpetravi, nullo me scelere adstrinxi, obstrin-
 xi maculaui, inquinavi.

Cumplire lo que he prometido.

Dabo operam, quod pollicitus sum, ut repræ- Cūplir
 stem, exitu præstem, exequar, efficiam, re cōfir su pala-
 mem, ut præstem fidem meam, solvam fidē, tue bra.
 ar, seruem, probem, ut promissa seruem, obser-
 uem, tuear, præstem, promissis ne desim, ne fides

in promissis mea desideretur, ut fidei satisfaci-
re de fide mea parum videatur laborare, ut a
meis verbis, ab affirmatione mea, à promisso e-
xitus rei ne dissentiat, ut verba res confirmet,
ut id, quod dixi, veritas probet, ut stem promissis,
à promissis ne discedam.

Pesame, que hombre tã cumplido se
tan injustamente maltratado.

Cumpli do. Virum excellentem, præstātem, omnibus, ut a-
iunt, numeris absolutū, omni laude insignē, par-
ticipem omniū virtutum, cui nihil desit, in qua
nihil desideres, quem esse virū singulārē dicis.

❖ Si mi voto os es dañoso, alomenos a-
prouecha à la Republica.

Dañar. Sententiæ meæ si minus è re tua sunt, Reip. ra-
tionibus conducunt.

Mucho mal causado a Roma la eleccion
de los Tribunos.

Daño. Multa mala, damna, detrimenta, incommoda,
infortunia, urbi Romæ peperit, attulit, intulit,
inuexit Tribunorū procreatio: damna tulit, per-
tulit, sustinuit, passa est, perpeffa est, cepit, acce-
pit.

pit, damnis affecta est, in damna incidit, incurrit, magnam sui iacturā fecit, grauissimis afflictamalis est, vehementer vexata, valde comminuta vrbs Roma ex creatione, ob creationē Tribunalium.

Mucho perdierō las letras el dia que murio Aldo Manutio.

Multum iacturæ tulerunt, graue detrimentū ceperunt, damnum adierunt, subierunt, præclara litterarū studia ex morte, obitu, interitu Aldi Manutij: graue vulnus optimis literis inflixit obitus Aldi Manutij: ictu graue perculse sunt, ac penē prostrata liberales disciplina, quo die Aldus Manutius occidit, interijt, extinctus est, perijt, obiit, diem obiit, oppetiit, mortē oppetiit, decessit, à vita discessit, se vita exijt, è vita excessit, vitam cum morte cōmutauit, morte subiacens est, morte nobis exceptus.

Huelgo me d hauer conoscido a tñ po ca costa mia, quan leal amigo me soy.

Lector, quod mercede non ita magna, leui detrimento, non admodum graui damno, satis exigua iactura, quomodo sis erga me animatus,

quo erga me animosus, quo sensus, qui tuus in me animus, qui sit sensus: intellexi: tuum in me animum, suum sensum intellexi, perspexi, cognoui, aperui, patefeci.

La guerra nos ha destruydo.

Summis difficultatibus regionem uniuersam bellum affecit: magna calamitates ex bello, bellum causa, propter bellum acciderunt, euenerunt, obuenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatae sunt, allatae sunt, oblatae sunt, uniuersae regioni, uniuersam regionem in multas difficultates bellum coniecit, impulit, exitiosum, perniciosum, calamitosum uniuersae regioni bellum fuit, exitio fuit, animo, detrimento, incommodo, calamitati.

No se nos puede en esta vida hazer mayor merced, que enseñarnos la virtud.

Dar,

Qui virtutem tribuit, praebet, largitur, ostendit, communicat, is tantum affert beneficium, quantum esse praeterea nullum potest.

Querria darle de palos,

Dar de palos.

Fuste illum malè multare, malè accipere, percutere, fustè illi volebat impingere: fustis ictus volebat illum experiri, fustis amarus ictus gustare.

stare.

stare, sensu percipere, vim & gravitatem sustinere, ferre, pati.

De quele deuo yo a el vassallaje?

Cur ei cedere, loco cedere, locum cōcedere, lo- **Dar lu**
cum dare ei debeo, qui comparandus, equā- **gar, o yē**
conferendus, par omnino mihi non est? quamo- **taja,**
brem qui est infra me, qui nihil ad me est, mihi
patiar anteponi? quid est caussa, cur primas ei
partes cōcedam, primas ad eum partes deferrā
sinā, primo eum loco statuam, praeponi mihi, an-
te me collocari, anteire me patiar eum, quē nul-
la res mecū equat, cuius meritis mea merita an-
tecellunt? quid est caussa, cur honore superior
habeatur, qui virtute inferior est?

De prudēte es, accōmodarse al tiēpo.

Sapientis est, sapiētiae est, consiliū est, rationis
est, sapientem decet tempori cedere, necessitati
parere, rationem tēporis habere, consulere tem-
poribus, seruire tēporibus, conformare se ad tē-
poris rationem, consilia & actiones tēpore mo-
derari, pro temporum statu & suscipere, & de-
ponere: ita se gerere, vt praeipere tēpus videa-
tur, vt tēporis ratio ferat, ac postulet: quasi du-

cem sequi in agendis rebus, quasi consiliariū habere tempus, consiliario uti tēpore nos decet.

No es para tātos trabajos de estudio.

Debito Infirmior est, imbecillior est, infirmiore, imbecilliore, tenuiore valetudine, infirmioris, imbecillioris, tenuioris valetudinis est, corpore est imbecilliore, tenuiore, viribus est infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus, quā ut studiorum laborem, studiorum onus ferre, perferre sustinere possit: minus habet viriū, roboris, quā ut studiorū labori par esse possit, quā ut ferendo studiorū labori possit esse: valetudine utitur infirma, imbecilla, sic, ut labor eum studiorū facile possit opprimere: eam illi valetudinem, eas natura vires negavit, quas laboriosa studiorum tractatio, assidua litterarū exercitatio, gravissima litterarū studia postulant, requirunt, desiderant, exigunt, corporis, valetudinis, viriū infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, ut incubere, quantum res poscit, in studia non queat.

Debili- La vida viciosa y regalada te ha quietar, o en tado las fuerças.

flāqcer. Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit

com.

comminuit, infirmavit, debilitavit, ademit, ab-
 pulit, afflixit vitæ ratio minimè moderata, in-
 continetia, intemperantia, nequitia, luxus, libido,
 vita immoderate, incontinenter, intemperanter,
 dissolute, nequiter, sine modo, luxuriose tradu-
 cta, ad infirmitatē, ad imbecillitatem, tenuita-
 tem corporis te redegit, adduxit, minus te fir-
 mum, minus validum, minus valentem, minus
 robustum, infirmiore, imbecilliorē reddidit.

Gran mal te verna si te descuydas, o si
 en esto caes en falta.

Offensionem in primis esse periculosam, mag-
 no tibi futurā damno, tibi affirmo: si quid offen-
 des, errabis, secus efficies, committes, peccabis, la-
 beris, si culpā commiseris, si quā in culpā incide-
 ris, si te minus honestè, minus sapienter gesseris:
 si te, quem nō decet, eum præbueris; magno tibi
 constabit, non mediocre damnum, non levis ia-
 ctura consequetur, tuam culpā gravi damno sol-
 ues, magna mercede redimes, gravissimè lues.

Como os lo he prometido, defendere
 siempre vuestra honra.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, ut hono-

Defecto
 salto, o a
 scuydo.

Defen-

rem tuam defendam, tuear, ut honoris tui defensio-
nem, contentione, certamen suscipiam, ut pro ho-
nore tuo pugnem, contendam, certem, ut hono-
rem tuum defendendum, tuendumq; suscipiam.

Determinado he, no hazer cosa algu-
na sin vuestro parecer.

**Delibe-
rar.**

Decreui, constitui, statui, certum consilium ca-
pi, plane animum induxi, nihil ut facerem sine
consilio tuo, nisi te approbante, nisi de consilio
tuo, nisi tuo consilio vterer, niterer, deliberatum
est, constitutum, iudicatum, captum consilium.

Dende mi niñez.

**Dēde ni-
ñeo.**

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à pri-
ma ætate, ab ineunte ætate, à primis temporibus,
à puero, iam inde à puero, iam inde, usque à pue-
ro, à prima pueritia, à primis annis, à teneris, Ut
Græci dicunt, unguiculis, à die natali, ab ortu
primo, à quo die natus sum, ex quo ingressus in
vitam sum, ex quo lucis usura frui coepi, ex quo
vitæ limen attingi, animum ducere, spiritum hau-
rire de cælo coepi.

**Descon-
tento.**

Ya me canso de estar en este mundo.
Vitæ me tedet, vitam fastidio, vitam mihi a-

cer-

terbam puto, acerbè viuo: molesta, grauis, amara prorsus mihi vita est: egerrimè, molestissimè prorsus miserè viuo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meae latitiae manabāt omnes.

Yo os manifestare mi animo, o voluntad quando sera tiempo.

Vbi res feret, cum occasio postulabit, indica- Descu-
bo tibi animum meum patefaciam, significabo, brir.
declarabo, aperiā, testificabor, ne tibi proba-
bo: extabit animus meus, patebit, constabit, per-
spicius erit, significationē tibi dabo, signa ostē-
dam, argumenta praebebo animi mei: animū ti-
bi meum certa probabunt argumenta: ex aper-
tis, minimè obscuris, minimè dubijs argumētis,
signis, iudicijs, testimonijs, animum meū, meam
voluntatem, meos sensus cognosces, perspicies,
intelliges, conijcies.

En la guerra se mostro valeroso.

In bellis ostendit se, probauit, praeuit, prae-
stitit acrem, ac fortem virum: ita fortem, ac stre-
nuam operam nauauit, vt magnam laudem tu-
lerit: rem bellicā fortiter ac strenuè tractauit,

gessit, administravit.

Por cumplir con sus amigos, dexa perder su casa.

Descuy Alienā voluntatē ut sequaris, ut aliena vā-
darie de luntati morem geras, ut alijs satisfacias, aliorū
sus cosas eussas: teipsum destituis, deseris, derelinquis: de
alijs plurimum, de teipso, tuisq; rebus minimē
laboras: aliena tibi curae sunt, tua negligis: alio-
rum rationes plures apud te, quā tuae sunt: pro-
pensior ad alios, quā ad teipsum, tua voluntas
est: quid alijs placeat, quid aliorum ne sit, atten-
dis: ratio rerum tuarū quid postulet, minimē co-
gitas: prae alijs teipsum negligis: ut sequaris ali-
os, discedis à teipso, desicis, desciscis.

Muchos en verse pobres, se tienē por
desdichados,

Desdi- Videre licet multos, qui se credant, quia labo-
chado. rant inopia, egestate premuntur, in summa infe-
licitate versant, constitutos esse, pessimē fortu-
natos esse, afflictos a penitus fortuna esse, miseri-
mā conditionis esse, omnibus malis affligi, omni-
bus miserijs opprimi, omnibus infortunijs vexa-
ri, se redactos esse ad summā infelicitatē, prae
sus

*ſus infelicitè, miſerrimè, peſſimè ſecum agi, ſua rationes, ſuas fortunas peſſimo loco eſſe, affli-
ctas, euerſas, perditas eſſe, fortuna ſe iniquiſſi-
ma, aduerſa, graui, inſenſa, in primis vti.*

Ya naſci yo deſdichado.

*Fatum hoc meum eſt, vt miſerrima quæque ſu-
ſtineã: hæc mihi naſcẽti dicta lex eſt, ea videor
conditione natus, vt amariffimam fortunam in
omni vita deguſtẽ, nihil vt boni videam in vi-
ta, nihil vt mali non ſubeã, ſuſtineã, perferam.*

*A vnque he perdido quanto tenia, no
eſtoy deſeſperado.*

*Eſi fortuna mihi cariſſima quæque abſtulit, Deſeſpe-
eripuit, ademit, eſi me orbauit q̃s rebus omni-
nibus, quæ homini cariſſimæ ſunt in vita, nõ fa-
ciam tamen, non cõmittam, vt ipſe me planè de-
ſeram, atq; deſtituam, vt omne planè ſpem ab-
ijciam, vt ab omni ſpe animum abducã, vt de
meliore ſtatu deſperem, vt ad deſperationẽ ad-
ducar, redigar: fortuna me prorsus omni ſpe ſa-
lutis orbauit: nec tamẽ nihil ſpero: excluſa ſpes
omnis videtur eſſe meliorum, rerum aliqua ta-
men ſpe nitor, ſuſtentor, fulcior.*

Gran afrenta te fera, gastar tu hazien-
da nesciamente.

**Des hon-
ra.** *Si tuam rem malè dissipaueris, perdidderis, cō-
sumpseris, in res inanes erogaueris, conieceris,
dedecori tibi erit, infamiae, ignominiae, turpe tibi
erit, infamia consequetur.*

No pēsar si no en si mismo, deshōra es.

*Seipsum curare, nihil praeerea: de seipso tan-
tum, sua tantum vnius causa laborare, sibi vni
studere, seruire, prospicere, consulere, praeerea
nemini, turpissimum est, maxime dedecet, inde
ecrum in primis est, infamiae, ignominiae, dede-
cori est, dedecus affert, infamiam parit, turpe
famam, opinionem minime commodam, aut op-
tabile parit, eiusmodi res est, quam summa con-
sequitur infamia, ignominia, turpis infamiae no-
ta, dedecus, accusatio, reprehensio fraudi est, vi-
tio vertitur, tribuitur, datur, adscribitur, assig-
natur.*

La cosa esta disfamada.

*Res palā exagitur, vituperatur, accusatur,
reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infam-
ia notatur, improbat: sermones ea de re mi-*

nus commodi sunt, parum honesti dissipantur.

Desmayado esta fin habla.

Animus eum reliquit, destituit, defecit: deli- Desma-
quū animi passus est: inter mortuus est: defecit yado, a-
animo cōcidit: ita captus omni sensu est, ut à vi morteci
ta decessisse videretur. do.

Si puedo vn poco desocuparme, yo os
escriuire.

Si quid otij nactus ero, litteras ad te dabo: si o Desocu-
rium erit, si vacabo, si per occupationes licebit pado.
si permittent curæ, si quid habeo vacui tempo-
ris, si quid erit spatij, si quod surripere spatium
licebit, si quid ab occupationibus impetrari
temporis licebit, nisi occupationes urgebunt,
si mei iuris ero, si qua hora meo arbitratu lice-
bit uti, si negotijs vacabo, vinculum illud occu-
pationum, quo & assidue adstringor, & arctis-
sime, non dico prorsus exsoluetur, sed paululum
modo, paulisper, aliquantum, aliquātiſper, nō-
nihil, aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero,
curarū expers, liber à negotijs, si me his rebus,
quibus nunc teneor implicatus, explicauero, si
dabitur otium, si quies erit, si quiescere licebit

à curis, negotijs, occupationibus, molestijs.

Desleo mucho estar en ciudad.

Desleat *Sum in urbis desiderio, desiderio me urbs afficit, desiderium me tenet urbis, urbis cupiditate flagro, animus meus in urbe est, urbē spectat aestuat urbis desiderio, est in urbis desiderio.*

Mucho desleo vuestra alabanza y hora
Bramo di vederti honorato,

Mirè, mirificè, mirabileter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem, tuū decus expeto, cupio, opto, exopto: percupio tuam laudem, sum in desiderio in laudis, cupiditate tuæ laudis incredibili teneor, ardeo, flagro, sum incensus, sem inflammatus, ducor, trahor, rapior, amore flago, studio sum incensus, alacri animo sum, ut honestissimè te videam laude florentem, honoratum: tua mihi laus carissima est, cordi est, inter prima ducitur, inter ea, quæ apud me summa sunt.

Desleo os lo mismo que a mi hijo.

Optimè tibi cupio, sic inquam, ut filio meo: tuæ causa cupio, quantum filij mei causa volo: cupio tibi secunda omnia, non minus quam filio meo,

æque

æque tibi faueo, ac filio meo: animatus in te sum
ut in filiam, quo in filium, eodem erga te anima
sum.

Bien se, quan desleoso soys de alabáça
Omnes tuos ad laudem impetus noui, quàm sis
ad laudem propensus, inclinatus, quãti sit apud
te laus, quàm labores de laude, quàm vehemen-
ter ad laudem incubas, quàm lauti studeas, quo
studio laudem sequaris, quæ tua sit laudis cupidi-
tas, præclare noui, habeo cognitum.

Muchas ciudades populosas ha de-
struydo la discordia ciuil.

Ciuitates discorde, domesticæ seditiones, ciuili
dissensiones, multas urbes, opibus admodum flo-
rentes, euerterunt, solo æquarunt diruerunt, ex-
ciderunt, affluerunt, perdiderunt, sustulerunt,
multis urbibus perniciem, ex tunc, pestem, exci-
dium, ruinam, interitum attulerunt, exitio fuerunt.

Destru-
yr.

Soy el mas de dichado del mundo.

Nemo omnium qui uiuant, me uno infelicior, Desuetu
aut infortunatior est, meas miseras nulla æquat rado,
infelicitas: mea est miserrima conditio, in sum-
ma versor infelicitate: omnes uxor, pertur-

bor, exagitor infortunys, calamitatibus, miseris, malis: omnes me premunt miseria: infesta, infensa, aduersa, iniqua mihi sunt omnia: nulla est tam misera fortuna, quam mea fortuna non superet, quæ sit cū mea fortuna conferenda, quæ non infra meam fortunam sit: miserrimo sum fato, singulari, deteriore quàm quiuis omnium, qui in terris degunt: meum est singulare fatum: singulari utor fato: singulari fato natus sum: infauisto nimium, aduersoq; sydere sum natus, hæc mihi nascenti dicta lex est, nunquam ut secunda fortuna ulerer, nunquā ut miser non essem, perpetuus ut vexarer miseris, angerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis: mecū agitur infelicitas, prorsus infelicer ago: suas in me vires nunquam fortuna non exercet: omnibus me fortuna machinis, omni telorum genere, suis, quāta scumque habet, opibus, ac viribus oppugnat: non aduersa tantum, sed euersa penitus est mea fortuna: quis est omnium mortalium iniquiore conditione, deteriore loco, quàm ego sum?

Desuer- No tienes verguença,
gōçado, - Nulla tibi est ad facinus verecundia: nullū ti-

bi peccandi modum verecundia statuit: peccas
 abiecta prorsus verecundia: peccas sine modo,
 peccas impudentissime: non te pudor ullus, nō te
 modestia deterret, abducit, remouet à volunta-
 te, à estudio, à consuetudine peccandi.

Si yo fuesse desuergonçado como tu.

Si tuum os haberem, si tuam imitarer impudē-
 tia, essem æquē ac tu, pariter ac tu, similiter ac
 tu, non secus, non aliter ac tu, ita vt tu, vt tu,
 quemadmodum tu, sicuti tu: impudens, ad impu-
 detiam propensus, pudoris expers, ac modestie,
 alienus à pudore, remotus à modestia, auersus à
 pudore.

Tu tienes poca verguença.

Transis verecundie fines, abes procul à pudo-
 re, modestiam nullam retines, tueris, colis: nō te
 pudor retinet, non te modestia regit, non vere-
 cundia temperat.

No lo puedo dilatar.

Morari diutius, moram facere, moram inter-
 ponere, procrastinari, differre, diem ducere, re se-
 ferre me in aliud tempus, rem proferre, ducere,
 producere, protrudere, protrahere, extrahere,

in aliud tempus referuare non possum.

Mucho dinero me deue.

Deudor *Magnam mihi pecunie vim debet: magno mihi meo ere obstrictus est: est in meis nominibus ex pecunia satis multa.*

Al que es deuoto todo le succede biẽ.

Deuoto *Qui pius est, religiosus, pius in Deum, qui honorem Deo præstat, Deum animo spectat, Deo seruit, qui pietatem, & religionem colit, qui suum animum, suas cogitationes, sua consilia ad Deum refert, qui piẽ, religioseq; vivit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducẽ Deum sequitur, duce Deo utitur, ad Deum spectat, cuius est vita cum pietate coniuncta, qui nihil non piẽ, nihil non cogitat cum religione cõiunctũ: ei optata omnia contingũt, feliciter omnia succedunt, nihil non prosperẽ succedit.*

Vos no estays deuoto en la yglesia.

Non satis diligenter, parum piẽ, minus religioso, quã conueniat, sacris operam das, in tẽplo versaris, Deum colis, satis piẽ non agis in tẽplo, pietas in te desideratur, requiritur: non eã pietatem, non eã religionẽ, quæ Deo debetur præstas in

stas in templo.

Aun que no os lo deuo, siempre he dicho bien de vos.

Licet non optimè de me sis meritis, bene tamen tibi dixi: honorificè de te sum locutus, mea fuit in te honorifica oratio, verbum ex ore meo nullum exijt, nisi tua cum laude cõiunctum: laudes in te contuli, licet immerentem, licet immerito tuo: laudavi te, extuli, ornaui: præclara quedam in te contuli: dixi de te, quæ tibi laudè parerèt: his de te verbis vsus sum, quæ ad te honestandum valerent, vim haberent.

Todos dicen mal de vos.

Pessimè tibi omnes dicunt, turpissimè, atque acerbissimè de te loquuntur: turpia quedam, atque inhonesta in te conferunt: valde te exagitant, iactant, insectantur, vituperant, accusant, carpunt, vellicant: omnes tibi grauissimè obtreclant, de tua existimatione multum detrahere conantur, liberrimè inuehuntur in te, nefaria quedam de te dissipant, disseminant, iactant, maledictis te onerant grauissimis: maledicta in te conferunt, congerunt, coniiciunt, ita de te loquuntur, ut honor

ELEGANCIAS DE

nori tuo labem inferant, aspergant maculas, tenebras offundant, vt honorem tuum turpi labe inficiant.

Si el mucho hablar es eloquencia, vos soys el mas eloquente del mundo.

Dezir mucho. Si, cuius est prolixior, longior, vberior oratio: si qui diutius loquitur, qui longiorem sermonem habet, qui plura verba facit, is eloquentia possidet: si ei, qui verbosior, qui plura effundit verba, cui laus eloquentia debetur: si verborum incopia sita est eloquentia, tu omnium qui viuunt eloquentissimus es, omnes mortales eloquentia anteis.

Ya se haze de dia.

Dia. Lucefcit, albescit dies, dies appetit, aduentat, adest: crepusculum matutinum adest, Sol exoritur: tenebras fugat lux: nocti succedit dies, noctem subsequitur dies, abeunte nocte dies aduenit: lux apparet.

Dios es summa bondad, summa iusticia, clemencia, potencia. &c.

Dios. Bonitas in Deo, iustitia, clementia, potestas tanta est, quanta potest esse maxima: singulari Deo boni-

PAVLO MANVTIO.

bonitate est, incredibili iustitia, immensa clem
tia, infinita potestate: is, qui cuncta creauit, con
didit, architectatus est, ex nihilo excitauit, for
mauit, finxit: is qui omnia regit, gubernat, modi
ratur, temperat: is qui rebus omnibus præest, de
minatur, imperat, à quo vno, cuius vnus à vo
luntate, natu, imperio pendent omnia: cuius po
testas omnia cõplectitur, cuius in potestate om
nia sunt, quem verentur omnia, cui parent om
nia, omnium rerum auctor, creator, conditor, o
pifex, artifex, effector.

Quien sus pensamientos no endereça
a Dios, facilmente se engaña,

Qui suas ad cogitationes Deum non adhibet,
suis in cogitationibus nõ confugit ad Deum, sua
consilia ad Deum non refert, cuius animus cum
Deo nunquam loquitur, sæpe illum fallit huma
na prudentia, sæpe is ab humana prudentia in
fraudem, in errores inducitur, sæpe labitur, aut
offendit, aut errat, ab humana prudentia di
ctus, ducem sequitur humanã prudentiã, huma
næ prudentiæ ductu falsa quadam rerum huma
narum specie deceptus.

Dios

Dios fauorece a los affligidos siempre que lo llaman.

Proſugium habemus ad Deum in noſtris calamitatibus, tranquillitas eſt in noſtris tēpeſtatibus, naufragium timētibus portus eſt: afflictoſ diuina pietas excitat, ampliſſima eſt diuina liberalitas, patet omnibus, latiſſimē patet, ampliſſimē patet, ubique locorū eſt, niſquā non eſt diuina benignitas, cui non benigne facit Deus? ecquis eſt, in quem Dei benignitas nō extet, qui diuinam benignitatē non ſenſerit, expertus ſit, re ipſa cognouerit, perſpicuē viderit, clariſſimē perſpexerit? nemo diuinam opem fruſtrā implorauit: preſto eſt, adeſt, opē fert, opitulatur, ſubuenit. Deus inuocantibus eum, implorantibus eum, conſugientibus ad eum.

Cosa es muy dificultosa.

Difficil. *Difficilis res eſt, laborioſa, non facillima, minime facilis, difficultatis habet, negotij, laboris plurimū: non ea res eſt, quę facile, paruo negotio, leui labore, non magno ſtudio poſſit effici, magnę difficultatis, multi laboris, non parui negotij, non operis exigui, laborioſa, operoſa, grauiſſima*

diffimilissima res est, in qua sudandum sit sustinēdi labores, multū operē ponendū, vigilandū, excubā dum animo sit, non leuiter laborandum, studij multum, industria plurimum sit adhibendum.

Muy diferentes son vuestras cosas de las mias,

Diffimillima, diuersa in primis rerum nostrarum ratio est: meae rationes admodum à tuis differant, discrepant, distant, dissentiunt: multū inter res nostras interest: non idem est mearum ac tuarum rerum status: meae rationes aliter ac tuae se habent, dissimiliter, diuerse, diuersa quadam ratione, prorsus alio modo. Differēcia

No pareceys en nada a vuestro padre. Patris tui dissimilis es: patrem non refers, non imitaris, parentis tui consuetudo in te desideratur, parenti tuo dissimilem te praebes, tua ratio à patris tui ratione longè distat: patris tui consuetudine longè discedis, non agnoscitur in te pater tuus: pater tuus in te non agnoscitur.

Vuestro hijo no merece que le amen.

Indignus est amore, ac beneuolentia filius tuus: indignus est, qui ametur, non est qui ametur: Digno.

nullam

nulla virtute possidet, nulla præditus est arte,
 quæ amorē conciliet, omnia prorsus animi bona
 omnia desiderat ornamenta, quibus beneuolētia
 colligitur, quæ ad colligendam, querendam, cō
 parandam beneuolentiā faciūt, valēt, spectāt,
 apta sunt, accōmodata, idonea, apposita: nihil
 est in filio tuo, quod homines ad illū amādū
 alliciat: nihil est in illo, quare diligatur: nulla ar
 te, scientia, virtute, nulla planē re commenda
 tur, ut inire gratiam ab hominibus, adiungere
 sibi homines aliqua beneuolentia possit.

El negocio se ha dilatado hasta Enero

Dilatar. In Ianuariū reiecta, producta, dilatata, pro
 lata, prorogata, protracta, protrahenda est.

Procurad no me alarguen el tiempo.

Cause ne mihi spatium producat, dies profe
 ratur, tempus prorogetur.

Vos procurays de detenerme.

Id agis, ut rem extrahas, ducas, producas, pro
 trahas, differas, proferas, proroges, protēdas, in
 aliud tempus reijcias, protrudas, ut enī suspen
 das, sustineas, ut rei moram facias, moram iūj
 cias, ut rei exitum moreris.

Mirad

Mirad no me detengan.

Vide ne quid mihi ad hoc negotium temporis accedat, ne tēpus addatur, ne qua fiat accessio temporis, ne quid mihi temporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac administratione prorogetur, ne fiat lōgior, ne ducatur longius, ne sit diuturnior hæc administratio.

Proceed no me alarguen el tiempo.

Cave ne mihi spatium producat, dies profectatur, prorogetur, protrahatur, extrahatur, protēdatur, fiat lōgior, ne res longius ducatur, ne in aliud tempus reijciatur, protrudatur, reijeruetur.

Querria que fueffedes mas curioso en componer.

Velim te plus diligentie, curæ, operæ, industriæ, studij in scribendo ponere, locare, collocare, consumere: plus diligentie ad scribendum conferri à te velim: operam navari studio maiore in scribendo cuperem: tuis in scriptis diligentiam desidero, requiro, maiorem postulo, nō scribis accurate, non diligenter, non studiosè, nō eaque opus esset, quam res postulat diligentia, mi

Iste est hunc quod est
 et la prima cosa nuda

nus quam oporteat diligenter impiger in scribendo non admodum es.

En toda cosa de cumplimiento era diligentissimo.

Erat in omni genere officij maxime omnium diligentissimus, omnis officij diligentissimus, vincebat, superabat, antebat, antecedebat omnes, excellebat omnes, prestabat omnibus, antecellebat omnibus diligentia: par illi, equalis, similis, cum illo comparandus, equadus, conferendus, comparandus, componendus in diligentia nemo fuit.

Yo os amo por lo q̄ por mi haueys hecho, y por natural disposicion de mi animo.

Disposicion.

Fit beneficijs tuis, & inductione quadam animi mei, te vt diligam.

Otro teneys en el coraçon, de lo que vuestro rostro señala.

Disimular.

Vultu simulatio sustinetur, aliud vultu significatur, aliud in animo latet, non cōgruit animus cum vultu, dissentit animus à vultu, animi sensum vultus occultat.

Soys gran Humanista.

A pueritia floruit artibus ijs, quæ ab huma Docto.
nitate nomen acceperunt.

Es buen Medico.

Bene doctus est, eruditus, instructus medica
scientia, medendi arte, medicis litteris, sciens in
primis est, peritus, intelligens, gnarus medici-
na: longè processit in medicinae scientia, nouit pe-
nitùs medicinam, tenet, possidet, callet: medici-
nae scientiam ita est affectus, ut pauci, medici-
nae scientia valet, floret, præstat, excellit, medi-
cinæ doctrina, scientia, peritia, cognitione, in-
telligentia, emulatione cum paucis conferendus
est, inferior nemini: nota ei præclare Medicina
est, patet ei, quæ multos latet, ex Medica scien-
tia, ex medendi arte: multum hausit ex ijs libris
unde manat Medicinae cognitio: Medicinae scien-
tiâ planè cōplexus est, mēte atque animo cōpre-
hendit, ingenio sibi apernit, cōparauit, peperit.

Litteras planè non nouerat, parum in via lit- Poco do
acrarum processerat, litteras nix attingerat, gu Ao.
stauerat, litteras à limine salutauerat, ex abdi-
tis litterarum fontibus aut nihil, aut parum hau-
serat, litteris erat mediocriter, leuiter, vulgari

ter, non admodum, haud satis, haud multum ex-
ditus, institutus, instructus, planè, perfectè, ab-
solute, exquisita quadà ratione, excellenter, e-
gregiè, præclarè litteratus non erat, longè abe-
rat à perfectà litterarum scientia, recòditæ, in-
teriores, exquisitæ, singulares, egregiæ in illo lit-
teræ non erant, vulgares in illo litteræ nō erāt.

Es muy docto.

Multæ sunt in eo litteræ, & cæ quidem reconditæ, & exquisitæ.

Es cola dudosa.

Duda.

Dubium est, dubitandum est, dubitari potest, in dubio est, est cur dubitetur, dubitationē res habet, ambigū est, in dubio versatur, in dubio positū est, in ambiguo, in ancipiti, planè nō constat, non patet, non liquet, apertum non est, perspicuum, dilucidum, dilucidè non patet, qui sit belli exitus futurus: de belli euentu potest ambigi: certò diuinare, conijcere, augurari, affirmare non licet, exploratum non est, certa coniectura non est, in dubium vocari potest euentus belli, in dubium venire, in dubitationem adduci potest, in vtramque partem indicari de belli euen-

tu: anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodum, obscura, quæ obscuritatis, & erroris habet multum, non simplex, non aperta, non perspicua, parum certa diuination, coniectura, opinio est, coniecturam facere de belli exitu, cui licet? quid in bello casurum sit, vtram in partem inclinatura victoria, nemo despicit, videt, intelligit, nouit: exitum belli certa ratio non ostendit, non promittit,

No se que determine.

Anceps valde sum, in ancipiti cura versor, Dudo se non dispicio, non diiudico, vtram in partem me dem, vtrum sit rectius, conducibilius, eligendum, consilium non explico, exitum non reperio, animi pædeo, dubius sum, incertus sum: exploratum, apertum: certum non habeo: dubitatio me tenet difficilis mihi dubitatio est, teneor implicatus, variè distrahor, in vtramque partem animus inclinatur: dubia cogitatione, ancipiti cura distrahor, iactor, versor, pendet animus, fluctuat, labat in consilio, nutat, non consistit, nihil habet explorati: hæreo, nihil explico, nihil expedio: quid consilij capiam ignore: explicata, explora

ta capiendi consilij ratio mihi non est.

E

Es de edad de doze años,

Edad.

Annos duodecim natus est: duodecimum etatis annum agit, etas ei est duodecim annorum, duodecimum etatis annum non excessit, non egressus est, non expleuit.

Vos estays en lo mejor d vuestra edad
Flores etate, integra, firma, valida etate es;
etate viges, vales, validus es, firmus es.

Gran affrenta era mentir en tiempo
passado.

Maiorum nostrorum etate, tempestate, temporibus, quo seculo maiores nostri vixerunt, mendacium probro maximo fuit, mendacium dicere turpissimum fuit, veritas ita colebatur, vt falsi homines pessime audirent.

Mucho se trato dste negocio, pero no
se effectuo cosa alguna.

Efecto.

Diu deliberatum, actum, consultatum est: perfecta tamen, confecta, absoluta, prosligata, ad finem perducta res non est, exitum res non habuit, ad exitum non venit, perducta non est: libera-

liberationem consecuta res non est:

No me succedio, como yo quera.

Non cecidit, vt optabam: præter meam volūtatē, contra voluntatē, contra quā volebam, secus ac volebam, euenit: exitū res habuit alienū à voluntate, minimè cum voluntate cōgruentem, aduersum voluntati, exitus rei, euentus rei voluntati non respondit, optatū exitum consecuta res non est, ad exitum non peruenit: res pro voluntate nō successit, cupiditate n fortuna frustrata est. f. fellit, del. sit. irritam fecit: summa cupiditas, res planè nulla fuit: sperandū euentum fortita res non est, nacta non est, adempta non est.

A la hora de agora, o mi negocio es efectuado, o esta bien cerca dello.

Puto rem aut iam esse aliquam, aut appropinquare: aut confectum iam aliquid, aut inibi esse arbitror: vt opinio mea fert, res non abest longius, nō longè absumus à re, longinqua res nō est.

Nunca dexas tu mala vida.

Nunquam à vitij animam, mētem, cogitatio Emēdationem abducis: nunquam de vitij non cogitas, hæc se.

rent in animo tuo studia vitiorum nunquam tua
meus ab improbis cogitationibus discedit, abdu-
citur, auellitur: vitia semper cogitat animus tu-
us.

Empre-
sa,

Gran fama alcançan los que empre-
den grâdes cosas, aunq̃ no salgã cõ ellas
Qui facinus egregium aggrediuntur, si, etiã
si non succedat, laus tamen aliqua debetur: qui
ad res præclaras animum adijciunt, animum ad-
iungunt, sese applicāt, sua studia conferunt, præ-
claris in rebus industriam suam exercent, ope-
ram ponunt, si, vel si spem fortuna frustretur,
fallat, vel si spei exitus non respondeat, ut id
quod velint, minus assequantur, ut quò spectāt
minimè perueniant, omni tamen excludēdi lau-
de non sunt, aliqua tamē eos ornari laude æquū
est: magna suscipientibus, ad res egregias, nobi-
les, præclaras, eximias aggrediētibus, vel si fru-
strā labor suscipiatur, inanis opera sit, non pla-
nè feliciter, non prosperè, non optimè, non omni-
nò ex animi sententia cadat, habendus tamen
honor est: præclara conantes, in secūdis, tertijs-
q; si consequi prima non liceat, consistere laus

est: qui ad summam gloriã suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa contendunt, etiamsi spe frustrentur, etiã si quô intenderint, non perueniant, etiamsi metam non attingant, est tamen cur laudentur, non sunt omni prorsus laude summouendi, decus aliquod, mercedẽ voluntatis egregiæ, magni, præstantis, excellentis, excelsi, erecti animi præmium ferre debent.

Mira lo que emprendes.

Etiam atque etiam vide, quantum facinus cõnere, animaduerte quid suscipias, quid sustinere possis, quàm grani subeas oneri, quantum tibi oneris imponas, quantã in eas rem, cuius difficultatis, cuius industriæ, cuius operæ sit, quàm difficile, durũ, spissum, laboriosum, operosum, quantum industriæ, quam facultatẽ, quas vires, quos nervos, quantum roboris postulet id, quod conaris, moliris, tentas, instituis, suscipis, aggredieris.

En esto empleare todas mis fuerças.

In arcem huius causse inuadam, totis viribus toto pectore contendam.

De gran Orador es, exalçar cosas bajas, y dar lustre a las escuras.

Magni Oratoris est, humilia tollere, efferre ea, quæ iacere videntur, excitare, atque erigere, obscuris dare lucem, splendorem asferre, obscura illustrare.

Despiertate en cobrar lo que has perdido.

Emprender de *Ingenium intende, adhibe, confer hūc, in hāc vnam curam intende aciem ingenij tui, acue tuum ingeniu, vt aliquā tam grauis damni faciendi rationem incas, vt quod accepisti damnum, aliqua re compensetur.*

No es bien ser cruel con sus hijos.

Embravecer se, *Seuire in filios, seuitiam aduersus filios exercere, crude liter agere cum filijs nunquam debet. o boluer musitati esse nihil debet, vt crudeles in liberos se cruel. simus, vt crudeles nos liberi nostri experiātur: si quid agitur cū filijs, crudelitas absit, nunquā crudelitati locus sit.*

Siempre me encomendays lo que yo no puedo hazer.

Encargar. *Soles ea mihi imponere, quæ sustinere vix possum: ea imperas, præcipis, iubes, mādās, cōmittis, quæ vires meas exuperēt, quæ præstare, perficere.*

ficere, exequi vix possim: magni negotij est, sum-
me difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum
ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dara
nimis, graua, difficilia mihi imperas.

Toma ad esto como si fuisse cosa mia.

Omniem tibi rem, atque causam commendo, Encomio
dar.
atque trado: eius negotium sic velim suscipias,
ut si esset res mea, tibi commendo, ac trado, ut
grauissimè, diligentissimèq; possim.

Yo os lo encargo todo lo que puedo.

sic tibi eum commendo, ut maiore cura, stu-
dio, sollicitudine animi commendare nō possim:
velim tibi persuadeas, nihil me maiore studio à
te petere, nihil te mihi gratius facere posse, quā
si omnibus tuis opibus, omni studio eum aueris:
peto à te maiore in modū, vel humanitatis tuæ,
vel mea causa, ut eam auctoritate tua, quæ plu-
rimū valet conseruatū velis: ita à te peto, ut
maiore studio, magisue ex animo petere nō pos-
sim, velim omne genus liberalitatis, quod & ab
humanitate, & potestate tua proficisci poterit
non modò re, sed etiam verbis, vultu deniq; ex-
primas: vehementèr te rogo, ut cures, ut ex hac

com-

cōmēdatione mihi quāmaximas, quā primū,
quā sepiissimē gratias agat: velim eum omni-
bus tuis officijs, atq; omni liberalitate tueare: si
me tanti facis, quanti & ipse existimat: & e-
go sentio, cures, quamprimum intelligam, hanc
meam commendationem tantum illi utilitatis
attulisse, quātum & ipse sperauerit, nec ego du-
bitarim: velim eū quā honorificentissimē pro
tua natura, & quā liberalissimē tractes: ve-
lim eum quā liberalissimē complectare, maxi-
mopere ut meum amicum, & ut tua dignum a-
micitia tibi commendo: vehementer mihi gra-
tum erit, si eum humanitate tua, que est singu-
laris, comprehenderis: sic tibi eum cōmendo, ut
neque maiore studio quēquam, neque inistoribus
de causis commendare possim: gratissimum mi-
hi feceris, si huic commendationi mea tantū tri-
bueris, quantū cui tribuisti plurimū, id est, si e-
um quam maxime, quibuscunq; rebus honestē
ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atq; orna-
ueris: peto à te maiorem in modum, ut ei omni-
bus in rebus, quantum tua dignitas, fidesq; pa-
tietur, cōmodes: cures, ut is intelligat hanc meā

commendationem maximo sibi apud te & ad-
iumento, & ornamento fuisse: si vlla mea apud
te cōmedatio valuit (multas autem valuisse plu-
rimum scio) hæc vt valeat, rogo: maiore in mo-
dum à te peto, vt cum omnes meos æquè ac tuos
pro nostra necessitudine obseruare debeas: hūc
in primis ita in tuam fidem recipias, vt ipse in-
telligat nullam rem sibi maiori vsui, aut orna-
mento, quam meam commendationem esse po-
tuisse: eum, si me diligis, eo numero cura vt ha-
beas, quo me ipsum: hanc commēdationē, quam
ijs litteris consignari volui, scita esse omnium,
grauissimam: cum si tibi cōmendabo verbis ijs-
quibus, cum diligentissimè quid agimus, vti so-
lemus, vix tamen satisfecisse mihi videar: ge-
nere commendationis mirifico, eoq; planè, quod
si ex intima arte, intimoq; ex animo depromp-
tum, vsu me putato: cōmēdo tibi eum nō vul-
gariter, sed ita prorsus: vt quos diligentissimè,
valdeq; ex animo solco: quāti apud te sum, tan-
tum valere apud te commendationē meam effi-
ce vt intelligam. eum tibi commendo, ea com-
mendatione, quæ potest esse diligentissima.

Re-

Reprehendes le fin culpa,

Eneul-
par.

Accusas, culpas immerentem: expertem culpa,
p.e. vacuum à culpa, remotum à culpa damnas,
in iudicium vocas, reum facis, persequeris, vi-
tio tribuis, vitio vertis, fraudi das immerenti,
ei qui culpam non commisit, culpe sibi conscius
non est: confers culpam in expertem criminis,
infontem, immerentem, innoxium: ex agitas il-
lum, in culpam vocas, adducis: iniuste, sine cau-
sa, iniurià, immerito, contra quàm ius est.

Causara os gran odio.

Enemi-
stad.

Graves suscipies inimicitias, subibis, adibis.
venies ad inimicitias: grave odium aduersus te
concitabis, grâdes tibi erunt inimicitie, odium
subibis acerbissimum, habebis qui tibi veheme-
ter infensi sint: incurres in odium capitale, exci-
tabitur odium aduersus te, creabitur, in odium
venies: odium suscipies: odium in te conuerteres.

Boluimos en amistad.

Inimicitias deposuimus: in gratiã rediimus:
reconciliati sumus: odia dimisimus, abiicimus:
deposuimus.

Enojado esta comigo.

Æquissi-

*A*Equissimus mihi non est: paullo iniquior in
in me, iniquiore animo erga me, animo est in
me non satis equo,

Engaño

Adolecio de mucho estudiar.

*A*Egrotabat ex labore studiorū: iacebat ob Enfer-
studiorum labores: morbo lāguebat ex intempo mo-
rācia studiorum: malè se habebat, inciderat in
morbum, quod immoderatè studijs vteretur,
quod ei studiorum modus esset nullus, quia mini-
mè sibi parceret in studijs: affectus grauitè
est, valetudine vitium aduersa, decūbit oppressus
morbo, laborat morbo, valet pessimè ex ni-
mia studiorū cōsuetudine, ex immoderato vsu.

Luego que entēdio conno le hauiā en-
gañado, quiso matarse.

Enga-
ñar,

*V*bise fraudatum, in fraudem inductum, frau-
de circumuētum, irretitum, captum, deceptum
fictis uerbis inductum, fallacijs à veritate abdu-
ctum sensit, intellexit, uidit, cognouit: ubi fraus
illi patuit, manifeste fallacie fuerunt, patofa-
ctus dolus; ipse sibi manus asserre conatus est,
voluntariam sibi mortem inferre, consciscere,
voluntaria morte vitam abrumpere.

Pues sabey's mi condicion, no haueys
de creer que os engaño.

Engaño Cum ingenium meum re perspexeris, cognoue-
ris, expertus sis; usu perspectum habeas, ipsa re
cognitum, nihil in me insidiosum, aut fallax de-
bes agnoscere: abesse me ab omni dolo, omniq;
fraude, minime dolosum astutum, insidiosum frau-
dulentum, ne tendis fraudibus, parandis dolis,
struendis insidijs assuetum, sinceri animi, simpli-
cis ingenij, aperte voluntatis, recte mentis, alie-
num ab arte simulandi, fraudandi, fallendi, de-
cipiendi.

Muchas vezes la cara engaña.

**Enga-
ñar.** Fallit vultus, mentitur, fraudem facit, in frau-
dem inducit, decipit: dissentit animus à vultu;
non convenit animus cū vultu; index animi ve-
rus non est vultus, falsa vultus imagine, ficta
specie dissimulatur animus: aliud vultus præ-
siefert, aliud animus celat, occultat, tegit, aliud
in animo latet: tegit animum vultus: mendax
vultus est, latet animus in vultu, vultus quasi
velo, aut involucro animus obtegitur, atq; obte-
ditur: veram imaginem animi vultus non præ-
fert:

fert: sensus animi cum specie vultus minimè cōgruit, minimè consentit.

Si no quitas del comer, engordaras de mafiado.

Nisi cibo parcas, à cibo abstineas, cibum minu- Engor-
as, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in dar.
cibis, nisi cibo partius vtare, pinguior euades,
quam satis est, nimium pinguesces, nimiam pin-
guedinem indues, lenior fies, obesior fies, nimia
pinguedine laborabis.

En grande manera.

Valde, maximè, magnopere, maximopere, ve En gran
hementer, admodum, etiam atq; etiam, non me de mane
diocriter, non parum, in primis, præcipuè. ra.

Principalmente.

Summè, vehementer, valde, magnopere, etiā
atq; etiam, maximè, mirè, mirificè, incredibi-
liter, singulariter, vnicè, egregiè, insigniter, cū
primis, in primis, præcipuè, apprimè, admodum
maiozem in modum, mirum in modum, mirādū
in modum, supra modum, extra modū, oppido,
eximie, maximopere, non vulgariter, nō medio
criter, non minimè, non ad aliorum exemplum,

non est communi consuetudine, non ut solet, non
ut mos est, non more, non ordine, non aliorum e-
xemplo, extra morem, extra ordinem, præter e-
xemplum, sic, ut nihil magis, nihil supra, nihil
ultra, nihil tale, nihil ad illud, ut conferri nihil
possit, simile, par, æquale, eiusmodi, eius generis
nihil sit.

Tu me hazes colerico, aunque no lo
soy de naturaleza.

Enojo. Stomachum mihi facis, bilem commoues: indu-
cis me, impellis, incitas ad iram, facis ut irascar,
ut ira commonear, afficiar, corripiar, ut excan-
descam, ut exardeam, ut ira flagrem; etsi ne-
quaquam iracundus homo natura sum, non pro-
clius, pronus, propensus, inclinatus ad iram, non
iræ deditus: non is, qui ad iram facile labar, sum
alienus, longè remotus ab ira, quāquam iuris in
me parum habet ira, minimè mihi dominatur
ira, non admodum ad iram propendeo, inclino,
ab ira longè absum.

Qualquier cosa que haras con colera
te sera affrentosa.

Quidquid ages iracundè, iratus, in ira, cū ira,
irata

irato animo, animo ira cōmoto, ira affecto, ira agitato, commotus ira, adductus, inductus, impulsus, incitatus, actus, accēsus, inflamatus, ira cundie vi compulsus, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cū dedecore, turpi te macula inquinabis, lal e inficies, dedecus infamiae turpis nota consequetur.

Enoja a muchos tu gran gasto,

Inuidiosa est apud omnes bonos tua largitio: inuidiā tibi parit: inuidie tibi est ista largitio, ledit animos bonorū: tua largitione grauis afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorum animos.

Exarsit iracundia vehemēti: exarsit vehementer: excanduit, commotus est, incensus, inflammatus ira vehemēti, furere coepit: furor illum inuasit. Enojo se mucho.

No he sentido mayor enojo, o pesar.

Ex omnibus iniurijs, quas in me contulit, coniecit, quibus me affecit, vexauit, exagitauit, insectatus est, nulla mihi fuit grauior, nulla me grauius affecit, grauiorem nullā sensi, grauius nullam uidi, quā cum amici mei dedecus, igno-

miniam, dehonestamentum per summā iniuriā,
nefandumq; scelus quæsiuit, infamiam amico
meo machinatus est.

Enseñad a vuestro hijo, que sea tal co-
mo vos.

Enseñat *Filium tuum imitatione tui velim erudias: ijs-*
dem studijs, quibus ipse excellis imbuatur: eat fi-
lius tuus ijsdem itineribus, quibus ipse ad sum-
nam scientie gloriam peruenisti.

He entendido lo que de mi haueys ha-
blado.

Entender *Perlatus est, delatus est ad me tuus de me ser-*
no entender Han me lo dicho. (mo.)

no entender Allatum est ad me.

no entender Este fue mi designo.

Consilium meum hoc fuit: hoc spectavi: hoc
volui: id egi.

Aunque no lo declaro, por vuestro pa-
dre lo digo.

Patrem tuum nutu, significationeq; appello.

En to- En todo tiene gracia.

do tiene *Aptissimus est ad omnes res. nemo est illo cō-*
gracia. *modior, aut aptior: in omni re, in omni iudicio*
elegan

Elegantissimus est, egregio iudicio perpolitus: summa est in illo ingenij suauitas & elegantia: nihil agit non aptè, non commodè, non elegàter, non lautè, non venustè, non lepidè, non egregie: lepores habet, elegantiam, lautitiam, venustatem in omni re; quidquid agit, cum lepore agit, cum elegantia, sic, vt gratiam ab omnibus ineat, vt aptior, accommodatior, idoneus, magis videatur nemo, propriè factus à natura videatur ad omnes res, natus ad omnia, appositum quiddam possidet ad omnes res,

Entretened el negocio.

Rem sustine, suspende, quod licet: morà interpone: rem ducas, producas, prorogas, protrahas, nec. Entrete

Conozco q̃ me he cansado en balde.

Nunc me sentio frustrà elaborasse, inane laborem suscepisse, spes meas in firmis, & labantibus fundamentis esse nixas; me ducem habuisse, ducem secutum esse, incertà cæcamq; spem arido solo, infructuoso campo, arene semina commisisse; mandasse imprudenti un consiliū mei exitus rei mihi declarat: spe sum deceptus, ductus sum inani studio: laterem lani operam ma- En vano

lè posui: oleum & operam perdididi: studium inutiliter consumpsi, locum, posui.

Sino te diuiertes de tu buen entendimiento, no erraras.

Errar.

Tuo consilio si vteris, te ipsum si audies, ipse tibi si optemperaueris, morem gesseris, obsecutus fueris, nihil errabis, nihil contra rem tuam, nihil à tuis rationibus alienum commites: non laboris, non offendes; non cecideris, nullam offensionem, nullum casum, aut errorem timebis, sapienter statues, rectè iudicabis, optimam rationem inibis.

Al reues me ha salido,

Spes me fecellit: opinione sum deceptus: falsa me spes aluit: falsa lactauit opinio.

No solamente os amo por las mercedes que me haueys hecho, mas por haueros escogido por amigo.

Eseo ger

Diligo te beneficio quidè tuo provocatus, sed iudicio etià incitatus meo: meus in te amor ex iudicio fluxit: arcum de te iudicium consecutus amor est: mea de tuis virtutibus opinio beneuolentiam peperit: contuli me ad te amandū, quia

te dignum amore iudico, quoniā amabilis es: is, es, qui amandus videare.

Biē haueys escogido en daros a letras
Optimam partem elegisti, sapienter vitam instituisti, rectum cursum cepisti, optimo iudicio usus es, sapienter iudicasti, cum te ad ingenuarum artium studia contulisti.

He āterminado, o escogido, sufrir antes qualquier cosa, que boluer atras.

Statui, decreui, hoc mihi proposui, hoc deliberaui, consilium hoc cœpi, quiduis potius perpeti, quam susceptam rem abicere, ab incepto destitère, institutum omittere.

Esfuerçate lo possible, en que no pierdas tu honra.

Da operam diligenter, enitere, conare, omni studio contende, omnibus viribus, intende omnes nervos, incumbere toto pectore, elabora quantum in te est, studium adhibe quantum potes, confer hūc omnia tua studia, omnem operam & industriā, age hoc quā diligēter potes: ne quantum honor iacturam faciat, ne quod ferat detrimentum, ne quam iniuriam accipiat, ne qua la-

be inficiatur, ne quam labem, aut maculam suscipiat, contrahat.

Porque les days oreja?

Escu- char. Cur ad istorum sermonem aures tue patent? cur horum sermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus utuntur æquissimis? cur te tam facilem habent in audiendo? cur tantam audiendi molestiam aures tue sustinent?

Si he hablado del, escusa me su mala vida.

Escusar. Si paullo in eum liberius inuectus sum, vindicabit me personæ turpitudine.

Meneſter es que sigas la virtud, si quieres parecer a los tuyos.

Es meneſter. Si tuorum maiorum laudibus respondere, si maiores tuos referre vis, cupis imitari, si te dignum maioribus tuis præbere studes; ut ad virtutem, in virtutem incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est, navari à te operam virtuti oportet: debes virtutem colere, tui muneris, tui officij, tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare, non licet tibi virtutem negligere; hoc ad te pertinet, in te convenit, à te postulat.

atque

atque adeò, tanquam debita res, exigitur.

Son algunos de animo tan flaco, que ã nonada se espantan.

Multos ita pusilli, infirmiꝫ animi videas, in- **Esperant**
uenias, qui ad omnes casus extimescant, perti- se.
mescant, timeant, metuant, terreantur, deterre
antur, perterreantur, timore cõmoueantur, me-
tu perturbẽtur, afficiantur, timorem suscipiãt;
multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenui-
tatem animi, quilibet casus terret, deterret, per-
terret, perterrefacit, metu afficit, perturbat, in
timorem conijcit, ad timorem impellit.

Parece que el negocio va bien.

Hoc videor mihi esse consecutus, vt optima **Esperan**
spẽ habere, optimẽ sperare, optima spe niti pos- ca,
simus, eò rem perduxisse mihi videor, vt euen-
tum sperare quàm secundissimum liceat: rem,
vt opinor, ita constitui, in eo statu collocaui, in
eum statum adduxi, ita composui, atque confor-
maui, nihil vt aduersum timere, nihil cõtra vo-
luntatem, omnia secunda, qualia volumus, ex no-
stra voluntate, ex animi sententia sperare possi-
mus: iacta sunt à nobis fundamenta rei, sic in-

quam, vt certa propemodū in spe reliqua sint.

Confio de veros hōbre de grā virtud.

Spem affers eximiā summæ virtutis: facis vt
me summam in spem eximiæ virtutis: facis vt
sperem de tua virtute, eaq; minimè vulgari: in-
clinat animus meus, à tè videlicet impulsus, ad
optimā spem tuæ virtutis eximiæ: es tu quidē a
pud me in egregia spe virtutis propè singularis.

Mi esperança fue falsa.

Spes me fefellit, frustrata est, decepit, delusit.
spem meam non is, quem volebam, exitus est cō-
secutus, non successit, vt sperabam: non proces-
sit ex animi sententia: aliter ac sperabam cōti-
git, accidit, euenit: exitū res habuit cōtra spem
alienum à spe: inanem fuisse meam spem, exitus
rei declarat.

Perdido han la esperança.

Ex magna spe deturbati, deiecti, detrusi, de-
pulsī iacent: ex alta spe deciderunt: spem illam,
quā suscepant, abiecerunt, deposuerūt, omi-
serunt; spe non tenentur vt antea, non aluntur:
non eos, quæ antea spes tenet, pascit, alit: spes
iam omnis abiit, discessit, euauit, nulla prorsus

iam est, firma se niti spe putabant, ea quam sit imbecilla, nunc intelligunt.

No veo causa por donde hayays de esperar.

Nō video cur speres, quare, quamobrem, quacausa, qua de causa, quam ob causam, quaratione adductus, quacōmotus causa, quo impulsus argumento: quæ te ratio, quid rationis hanc spem adduxit, impulit? cur in hanc spem venisti? quam rationē secutus es? quæ te duxit, aut hortata spes est? quid effecit, ut sperares? tuaspei causam ignorare me cōfiteor: spei tuæ causame præterit, fugit, mihi quidem aperta, perspicua, manifesta, nota, satis clara non est, perobscura apud me est, explorata mihi non est, obscuritatis apud me habet plurimum.

Gran premio han de esperar los que yiuén bien.

Premiorum spe magna, admodumq; firma ni **Esperar**ti, possunt ij, quorum vita cum virtute traducitur: egregia præmia pro certo expectare, sine dubio sibi polliceri, planè, sperare licet ijs, qui virtutem colunt, qui rectè: atq; honestè, & cū virtutē

virtute vitam agunt, peragunt, ducunt, tra-
ducunt, viuūt: magna sunt rectè agentibus præ-
mia constituta, proposita; summa rectè agentes
manent præmia: certum fructum boni colligēt,
capiēt, percipiēt, ferent sue virtutis, probitatis
officij optimorum consiliorum, atq; factorum:
mercedem actionum suarum expectare certis-
simā possunt, qui virtutem in vita primā ha-
buerūt, quibus in vita virtus fuit antiquissima.

Espero que con vuestra cōcordia ven-
ceremos.

In vestra concordia spem maximam pono vi-
ctoriæ, ex vestra concordia victoriā spero: ve-
stra cōcordia victoriæ mihi spem affert, victo-
riā, ut spero, pro mea quidem spe: quantum qui-
dē spero, nisi me spes fallit, ut animus meus au-
guratur, quemadmodū ipse mihi polliceor, vi-
ctoriā pariet, afferet vestræ cōcordiæ fructus,
nisi mea spes infirma prorsus est, erit victoriā.

Por su virtud ha alcançado ser fraco

Essemto de fisa, o alcauala,

o priuile Virtute sua consecutus est, nihil ut publicè pe-
giado. de, et, fructum vtnullum publice penderet, ut

recti-

Vecligalis non esset, vt esset immunis, vt ex eorum numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur, nihil vt publicè solueret, vt esset expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur, vt nullam pecuniã in cõmune conferret, vt publicis oneribus vacaret, tributarius vt non esset, tributum vt nullum conferret.

Debilitado tengo el estomago?

Stomachus languet, infirmus est, malè se habet: Stomachi virtus iacet, languet, debilitata est, imbecilla, imminuta, nulla prorsus, minime do, ad concoquendum apta: lægueti stomacho sum, infirmo, imbecillo, malè constituto: stomacho nõ vtor optimè: stomachus laborat, non est, qualè digerendi ratio requirit, qualem optima valetudo postulat.

Quien hay que no yerre en esta vida?

Quis est, qui non offendat, non labatur in tam difficili, tamq; lubrica rerum humanarũ via? cui timenda offensio non est? cuinam effugere, ac vitare offensionem licet? quis ad offensionẽ præstare sibi quiddam possit?

Nunca te hartaras de estudiar?

Nun-

Estudiar Numquā non legis, assidue, omnibus horis diu
mucho. noctuq; noctem cum die legendo coniungis, he-

tuolibrorum es, tua legendi sitis nūquam extin-
guitur, satiatur, expletur: totus in studijs es, lit-
teris omnibus deditus es, nunquam studia inter-
mittis, nunquam te seiungis à studio, libros de ma-
nibus nunquam deponis, libros assidue in mani-
bus habes, tractas, euoluas, lectitas, legendo con-
teris: modum in studijs non tenes, non retines, nō
seruas, nullum agnoscis, immoderate legis, nō in
fra modum, sed supra modum sunt studia tua: ni-
mium te studijs dedisti: nimium in studijs operæ
consumis: nimius es in studijs: vsum studiorum
nunquam dimittis.

Yo solamente leo a Ciceron.

Vni Ciceroni meum studium dicam: ad vnam
Ciceronem meam operam contuli: meū in vno
Cicerone studium pono, cōsumo, colloco: vni Ci-
ceroni operam do: vnus me Cicero delectat, ca-
pit, tenet, vnus mihi placet, vnus animum me-
um lectio pascit: vni meam operā, mea studia:
meas vigilias, dedi, tradidi, addixi, perpetuō di-
catas esse volo.

Finis

Sepe soleo fateri, sed mihi dicere nunquam
possum iam feci, dicere non possum.

Dende niño me he occupado en esto.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi, hæc me à puero doctrina delectauit: hanc ego doctrinā, hanc studiorum rationem, hoc studiorum genus ab incunte ætate sum secutus, meam operam ad hæc studia iam inde à puero contuli, in hoc studiorum genere consumpsi, collocaui, his dedi studijs: hæc studia à primis annis colui: huic litterarum generi à teneris annis deuinctus fui: incubui puer in hæc studia.

De cada dia se me enciende mas el deseo de estudiar.

Studium quotidie magis ingrauescit: quotidie magis cupiditate studiorum incendor, meā studiorum cupiditatem dies auget: tantum abest, vt meum studium dies imminuat, vt etiam augeat: incitor ad studia quotidie magis, studia cōplector, in studia incumbo: plus quotidie operæ in studijs pono, litteris quotidie magis vtor, studiorum amore, consuetudine, vsu, magis magisque capior in dies singulos.

Querria q̄ tu estudiasses Philosophia
Velim te ad eius scientiæ studium adiungas, vnde na-

*Ad quid venisti? Tempus differre per Horat.
Conulat occasio, volueris sepe libros.*

de nascitur, atq; alitur moderatio vitæ, unde
recta viuendi ratio, atque omnis ordo manat: ve-
lim te ad Philosophiam conferas, tuum studium
applices: velim Philosophiam cōplectaris, Phi-
losophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuū stu-
dium dices.

Yo he començado de velar, o estudar
denoche.

*Vigilare de nocte, noctu, per noctem, studio-
rum causa cœpi: nocturnas vigilias diurnū ad
studium cœpi adiungere: diurno cum studio con-
iungere, ad studia iam etiam aliquantum noctis
assumo.*

Pienſo que me dexare de estudar.

*Multam litterarū salutem dicere in animo est:
prorsus abijcere, studia cogito, sciungere me pe-
nitus à studijs, vsq; studiorum in perpetuum di-
mittere, minimè de studijs in posterum laborare
meam operam, meum tempus, meam industriā
à studijs aliò traducere, transferre, conferre.*

Boluere a estudar como solia,

*Ad nostra me studia referam: litterarum stu-
dia repetam, reddam studijs operas intermissas.*

ad studiorum consuetudinem atq; vsum redibo: pristina studia reuocabo, rursus ad studia me conferā, reuocabo me ad industriam, intermissa studia repetam.

Tiempo es de vacaciones.

Tiempo es de affloxar vn poco los estudios.

Ferari licet a studijs: postulat tempus, vt studia intermittantur: tempus fert, vt, studiorum vsus parumper dimittatur, deponere aliquātisper spe studiorū onus licet: omittere studia, leuare animum onere studiorū honestè possumus: licet animum à studijs abducere: vacatio datur à studijs, feriæ studiorum conceduntur.

En todo tiépo es puechoso el estudiar

Studia nunquam non prosunt, non utilia sunt, non utilitatem pariunt, non emolumento sunt, non fructum ferunt, studiorum utilitatem dies non imminuit: non terminatur spatio temporis, nō definitur vlla die: perpetua est, eadem est in omni tempore, vitæ par est studiorum utilitas: studijs secundæ res ornantur, aduersæ a lixiuantur, à studijs delectatio petitur in secunda for-

da la hora

tuna, salus in aduersa: studiorum fructus in omni fortuna idem est, studiorum tractatio nunquam non utilis. nunquam est infructuosa: habent studia quò iuuemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco. Ecquòdo studiis non iuadamur? Ecquòd dies utilitatem studiorum extinguit, aut imminuit? de studiorum utilitate nihil fortuna, nihil hominum iniuria, nihilne dies quidem ipsa detrahit.

Con liberalidad enfalçaras tu fama.

Enfalçar.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes: tuam laudem excelso, sublimiq; in loco, atque in illustri quadam specula liberalitas còstituet, collocabit: ad summam laudem, ad summa, ducẽ secutus liberalitatẽ, duce liberalitate peruenies.

Pocos eran los soldados de Cesar, mas el esfuerço mucho.

Exercito.

Genere potius, quàm numero, firmum exercitum habebat Cesar: frequentes admodum Cesaris copie non erant, sed fortitudine præstabant; erat in castris Cesaris virtus, multitudo nõ erat non militum copia, frequentia, numero, sed eorum viri ut, rob. re, fortitudine, animi præstan

tia,

etia, corporis viribus valebat Cæsar: numero exiguus erat Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus.

Toda la gēte de a cauallo q̄do muerta
Omnes equitū turmæ occidione occisæ, cæse,
concisæ, trucidatæ, obtrūcatæ, prosligatæ sunt.
Es hombre muy experimentado.

Homo in rebus admodū versatus, magno re- Experiē
rum usu, in rebus agendis exercitatus. cia.

Haz que se conozca tu experiēcia en
hablar en el Senado.

*Fac in conueniendis Senatoribus tuū studium
extet: in prensandis, appellandis, rogandis Sena-
toribus: adhibe studium ac diligentiam quā li-
cet maximam, age diligenter cū Senatoribus.*

Poco platico soys.

*Rudis es, ab usu rerum imperitus, experiētia
cares: usum rerum ignoras, non satis es in tra-
ctandis rebus versatus.*

Muy platico en la Republica.

*Vir clarissimus, spectatissimus, & in Repu-
maximis, grauissimisq; causis cognitus, atque
in primis probatus: homo valde honoratus, mil*

re extimationis & auctoritatis: cui plurimū
tribuitur, cuius est grauissima auctoritas, cuius
sententia ac voluntas pondus habet: peritus ad
ministrande Reip. gnarus ac sciens tractande
Reip. non paru versatus in publicare: minimè
omnium peregrinus in Rep. omnes Reip. partes
optimè tenens: minimè omnium rudis in Rep.

Platico, o experimētado en sobornar

Ambis, prensas, nullum in prēsando studium,
nullum officium prætēmitis: tam prensas dili-
genter, quā qui maximè: tua est diligentissi-
ma prensatio, in ambiēdis hominibus nemo est
vno te diligentior, nemo aptior, sed vereor, ne
non succedat exitus, ne te fallat, spe ne frustre-
ris, ne secus accidat, ne non ex animi tui senten-
tia procedat, succedat, contingat, eueniat.

F

Facilmente: sin trabajo.

Facilmē
te.

Facile non difficulter, non laboriose, paruo ne-
gotio, satis leuiter, qui sapientia valet, fortunæ
resistit: sapienti facile est, non difficile, non la-
boriosum, operosum nō est: negotij nihil est, diffi-
cultatis non est, laboris non est, difficilis operæ

non

non est impetū fortunæ sustinere, tueri se ab iniurijs fortunæ.

Mentira es esca.

Quidquid dicis, falsum est, minime verum, alienum, seiunctum à veritate, abest à verò, aduersatur veritati, mendacium est: falsa est omnis oratio tua: quidquid loqueris, falso loqueris.

Falso.

Cada vno es obligado a buscar buena fama.

Id est unicuique optādum, vt bene audiat, bene ut ei dicatur honestam famam, egregiū nomen, bonam apud homines opinionem consequatur; vt eius nomē fama diuisget, peruisget, circūferat, circūgestet, per orbem terrarum dissipet, ad vltimas terrarum partes, ad vltimas terras perachet, vt eius nomē fama celebretur, omnium sermonibus extollatur, sit in ore omnium vt nominis fama ad extremas terras peruadat, perueniat.

Si hazes como hasta hoy, conseruaras tu buena fama.

Si tuam consuetudinē tueberis, si, vt instituis, perges, optima consequetur fama, hominum

Vbi est habetis in hunc modo de pto

existimatio; premium feres famam.

No hay hōbre q̄ tēga mas fama q̄ vos.

Tua virtute, & magnitudine animi nihil est nobilius: singularis in te laus ob tuam virtutem atque animi præstantiam confertur: maiorem aut virtutis, aut præstantis animi opinionem apud homines plus fame consecutus est nemo.

Si acabays los libros que haueys comēçado, dexareys perpetua memoria.

Si tua scripta ad exitum perduces, perficies, conficies, absolues, si tuis scriptis finem impones, extremam manum impones, perpetua erit, æterna, immortalis tua fama, nūquam deficiet, cōsenescet, peribit, obscurabitur, extinguetur, delebitur, nulla dies tuam famam terminabit, nullum temporis spatium circumscribet, nulla vetustas corrumpet: uigebit in omnes annos tua fama: omnis te posteritas cognoscet, tuas laudes excipiet, ac tuebitur, nomen tuum immortalitati commendabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmia consequeris, non simul cū corpore tuum nomen mors extinguet, delebit, auferet: tuum nomē ab interitu vindicabis, in homi

num memoria retinebis, eterna laude illustrabis, decorabis, afficies, ornabis, de te posteritas omnis & audiet, & loquetur.

Es muy familiar mio.

Summus mihi cum eo intercedit vsus, summa Familiaritas: arctissima necessitudine coniuncti sumus: vinculis artissime familiaritatis adstricti sumus: vtor eo, isq; me vicissim, valde familiaritate: nihil est nostra familiaritate coniunctius. Etius, alter alteri familiare admodum sumus: mutua est inter nos, eaq; summa familiaritas.

Somos amigos de mucho tiempo.

Multos annos vtor eo valde familiariter, mag Familia na mihi cum illo familiaritas, vsus, familiaris ridad. cōsuetudo intercedit: mihi est familiaritate cōiunctissimus: nihil est nostra familiaritate coniunctius, eo sic vtor, ut nec familiaris vllō, nec libentius: quotidiana mihi cū eo consuetudo est: ita mihi familiaris est, ut nihil esse possit coniunctius. Etius: magno mihi familiaritatis vsu cōiunctus est, obstrictus est: amicitia nostra summam ad familiaritatem peruenit.

Vosteneys q̄ sudar, si esto emprēdeys

Fatigar
se.

Si hoc suscipis, sumis, aggredieris, negotij multum habebis, feres laboris plurimum, rem difficilem, grauem, laboriosam, operosam, molestam, in primis ac duram senties, experieris, cognoscēs, valde tibi erit elaborandum, magnus in te labor, graue onus incumbet, oneris multum laboris, molestiae sustinebis.

De gran fatiga he salido.

Perfunctus sum labore grauissimo, leuatus sum, liberatus, exolutus, exemptus, labori finis impositus est, factus est, labor ad finem peruenit, terminatus est iam: me non urget, non premit, non vexat labor: labori grauissimo quies aliquando successit.

Mucho os fatigays en las letras.

Nimis elaboras, inuigilas, sudas, exercees te nimis immoderate, supra modum, intemperanter in studijs: nimium laboriose studia tractas, colis exercees: sustines laboris plus, quam satis est, in studijs exercendis: sic elaboras in studijs, ut vires tuas imminuas, consumas, exhaurias, debilites, infirmes, affligas.

Has perdido el fauor del pueblo por
culpa

culpa de los tuyos.

Factum est non tua, sed tuorum culpa, vitio tuo Fauor,
rum, non tuo cōtigit, vt populi studium, gratiā,
beneuolentiam amiseris, perdidideris; vt ē studio,
gratia, beneuolentia populi excideris; vt popu-
lus nō amplius tibi faueat, studeat, suffragetur;
tui studiosus, tibi amicus, bene in te sit anima-
tus, studium populi, gratiam, beneuolentiam nō
tua, sed tuorum iniuria tibi eripuit, ademit, ab-
stulit: non per te, sed per tuos: non à te, sed à tuis;
non tuo, sed tuorum merito, iniuria tuorum po-
tius, quàm tua, effectum est, commissum est, vt
populum tui studiosum, bene in te animatum, ti-
bi amicum iam non habeas; vt gratiosus apud
populum, carus populo, in populi gratia minimè
sis, vt nullum populi studium, nullam gratiam,
aut beneuolētiam teneas, obtineas, possideas; vt
fauente populo, suffragāte, benigno, tibi amico,
bene erga te animato, tui studioso non utaris:
gratiam tuam apud populum non tua, sed tuo-
rum culpa extinxit: ex amore populi effluxisti.

Hoy los mas ricos sō mas fauorecidos

Ea temporum ratio est, vt, qui plus opibus va-

lent, magis excellant gratia, gratiosiores sint: conferunt libenter homines sua studia in locupletiores, diuitioribus fauent, student, suffragantur, preesto sunt.

Fauorecceros he quando fuere mencester.

Vbi se obtulerit occasio, mea in te studia extabunt, mea in te studia conferā, ornabo te, omnia tibi studia prestabo, mea studia nō desiderabis.

No hay que fiar en ninguno, por grā amigo que sea.

Fiar se.

Nemini, vel summa necessitudine coniuncto, habenda fides est, nequam tuta fides: cauendū est, ne cuiusquam fidei nos credamus, committamus, res nostras commendemus cautionis est, sapientia est, consilij est, nemini se credere, comittere, nemini planē confidere, nullius in fide omnia statuere, ponere, collocare: quis est, quem tibi fidū prestare possis, cuius fide niti tuto, possis, cuius incerta, dubia, infirma, fluxa fides nō sit?

No se si sera la salida, como la entrada

Fin.

20 Vtrum res cum finē, qui principio respōdeat, a principio non dissentiat, non discrepet, habitura sit

ra sit

va sit ignoro: futurumne sit, vt extrema cū pri-
mis contexantur, coniungantur, extrema pri-
mis respondeant, consentiant, similia sint, nō di-
spicio, quem sit exitum res habitura, similemne
an dissimilem principio, suspicari non possum.

No he tenido otro fin si no libertar la
patria.

Nihil aliud à cōmuni libertate, nihil præter
communem libertatem quæsiui, curauī, secutus
sum, spectauī: ad unam ciuium libertatem me
as curas intendi, cogitationes retuli, studia, con-
tuli: præter communem libertatem, proposita
mihi nulla res fuit.

Acabo, rogando os me amey.

Finem scribendi faciam, si te primum rogaue-
ro, vt me diligas: epistolæ clausula hæc erit, vt
benevolentiam in me tuam abs te petam: episto-
lam ita concludam: ita finem faciā, imponam.

No es cosa de hombre à bien el fingir

Virum bonum simulatio non decet, nō cadit in **Fingir.**
virum bonum simulatio: ab omni simulandi stu-
dio vir bonus longè abest, nō decet simulare, fig-
menta nō probātur, aliud sentire, & loqui, non

eius est, qui vir bonus haberi velit: viri boni nō est fingere, artem simulandi que sequitur, in bonorum numero non est, bonorum numero excluditur, longē à bonorum consuetudine discedit.

No podre yo forçar a mi mismo para hablarle.

Forçar *Ut illius vultum subeam, impetrare mihi non*
potero, impetrare à me non potero, adduci num-
su volū- *quam potero, ipse mihi persuadere, animum in-*
tad. *ducere: animo vim inferre non potero. La*
misimo dize pagina. 200. en el capitulo
Indurfi, por esso lo ayunto.

Forçar- *Ut illum adeam, ad illum accedam, ad illū me*
se, mo- *conferam, illum alloquar, sermonem cum illo ha-*
uerse, disbeam, illius vultum subeam, adduci nunquam
ponerse, *potero, impetrare à me nō potero, imperare mi-*
hi non potero, persuadere ipse mihi non potero,
neq; adduci mea sponte, neque vlla impelli ra-
tione potero: nihil mihi difficilius, laboriosius,
molestius, nihil maioris negotij, quàm ut cum
illo sermonem iungam, ut illi sermonem dem.

Bien me parece que os haueys hecho
mercader, pero a consejo os, que no fi-
eys de

ey's de la fortuna.

Nom improbo, non displicet mihi, tuum consi **Fortuna**
lium non reprehendo, quod ad mercaturā exer-
cendam, negotia gerenda, administranda, ad
negotiandū te cōtuleris, ad mercaturæ studium
adiunxeris: te tamē hortor, tibi suadeo, auctor
tibi sum, ne fortunæ fidem habeas, confidas, cre-
das, ne te fortunæ committas, ne multum in for-
tuna ponas: ne fidam, stabilem, firmam, constan-
tem, certam fortunam ducas, ut à fortuna caue-
as, cautè agas cum fortuna, nimium tibi de for-
tuna pollicearis, spem in fortuna nullam repo-
nas, constituas, ut fortunæ instabilitatem, leui-
tatem, inconstantiam, varietatem, mutationē,
varios casus, vicissitudinem extimēscas.

Si estas prospero, no te faltará amigos
pero si la fortuna se muda, todos te dexa-
ran.

In prospera, secunda, commoda, optima fortu-
na, florētissimis, prosperis, optimis rebus tuis, se
tibi fortuna suffragabitur, fauebit, facilis erit,
facilem se tibi, ac benignā præbebit, si tibi op-
timè cum fortuna conueniet, si fortuna vteris
pro-

prospera, secunda, facili, benigna, si tibi erit optime, si commodè tecum agetur, tràquillus erit rerum tuarum status: res tibi ex voluntate fluent, commodis abundabis, amicorum multitudinem non desiderabis: sin ages infelicitè, fortuna vteris aduersa, tuis commodis, atque optatis aduersabitur fortuna, inimicam fortunã ex perieris, tuis optatis fortuna non respondebit, malè tibi cum fortuna conueniet, malè tecum agetur, incommodè tibi erit, casus aliquis rerum tuarum tranquillitatem perturbabit: perculsus fortunæ vi iacebis, languebis, iacebit fortuna tua, iacebunt res tuæ: aliqua te premet, & urget difficultas, infesta fortuna vteris, infensa iniqua, aduersa, difficili, dura, acerba, parum prospera, parum secunda: parum facili, parum benigna, tum amicos requirès, amicorũ inopia laborabis, omnes te destituẽt, deserẽt, à te desciscẽt, discedent, recedent.

Mucho me daña estar al fuego.

Fuego.

Ignè uti sine valetudinis damno mihi nõ licet si ad ignem accedo, obest valetudini, valetudinis cum detrimento fit, leditur valetudo, dam-

num facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Muchas cosas se hã qmado esta noche

Hac nocte nō mediocre excitatum est incendium, vehemens ignis est accensus, aedes multæ conflagravit, cōbustæ sunt, igni corruptæ sunt, consumptæ assumptæ, grauis admodum periculi, summi damni exorta flamma est.

Fuego

Todas mis fuerças porne en este negocio.

In arcem huius causse, in summam causam totus inuadam, omni vi, toto pectore incumbam, agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus uerbis, omni meo studio, quantum est in me, quantum in me positum, in me situm, quoad possum, quātum valeo, quantum quidem prestare ipse possum, quantum cōsequi viribus licet: contendam omni studio, summè conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus: conferam ad hanc rem omnes vires, omnia studia, quidquid erit in me industria, operæ, curæ, diligētiae, minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus, nullum studium, nullam operam

Fuerças

aut industriam prætermittā: dabo operam, quā
tūm in me erit, pro eo quod in me erit.

Las pocas fuerças que le quedauan, ha
empleado en destruyrme.

Fractam illam & debilitatam vim suam in
me contulit: pro suarum viriū infirmitate, im-
becillitate, tenuitate nihil non egit, mihi vt in-
commodaret, obesset, damnum inferret, affer-
ret, crearet: cunctis viribus, quæ illi supererant
exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meā perniciem
incubuit, usus est.

Por mi haueys cobrado la antigua fu-
erça.

Ego te languentem, iacentem, malè affectum
ad pristinam valetudinem, virtutemq; reuoca-
ui: meo beneficio pristinas vires recuperaſti, re-
cepisti, confirmatus es: factum est à me, vt ex
morbo plane conualeſceres, vt ex infirmo vali-
dus fieres, vt amiſſam valetudinem recupera-
res, vt in ſtatum valetudinis priſtinū, optimum
reſtituereris.

Por hauer perdido el pleyto ſe bol-
uio loco.

Quia causa cecidit, litem perdidit, furere cepit ad insaniam, furorē, dementiam, amentiam re- Furioso.
 ductus est, mente captus est, mentem amisit: me-
 us eū reliquit, defecit, destituit, incidit in insa-
 nie morbum, prolapsus est in furorem, a seipso
 discessit, a mente discessit.

G

Quien podria, por rico que fuesse,
 sustentat tan gran gasto?

Quis ita firmus ab opibus est, ut sustinere sum- Gasto.
 ptū possit? cuius diuitiæ sumptui pares esse pos- non gasto
sed poco
 sint? ferendo sumptui quis sit? tantam impensam
 quis sustineat? ita magni sumptus sunt, ut ferri
 non possint: ita grauis est impensa, ut debilitare
 atque opprimere quemuis possit, non est is sum-
 ptus, qui ferri possit; supra modum: immodera-
 tus est.

Muchos con desseo de ganar, toman
 officio de aduogados.

In forum multi veniūt, ut lucri plurimum fa- Ganar, o
 ciant ut lucrentur plurimum, ut quæstus maxi ganancia
 mos faciāt, lucri cupiditate adducti, lucelli dul-
 cedine illecti, lucrum spectantes, lucrum secuti,

K

lucro

lucro commoti, lucrispe: multos in forum lucris
 cupiditas adducit, ad agendas causas impellit:
 facit augenda rei cupiditas, ditandi spes, coge-
 rendarum opum, comparandarum diuitiarum,
 pecunie colligenda, ut in forum se conferat, ut
 vocem in questum conferant, ut agendas causas
 se dent, ut industriam suam in agendis causis
 exerceant.

Rico se hizo pero no con honra, ni co-
 sciencia.

Questus maximos, sed turpissimos fecit, rem
 fecit turpissime, diuitias quesuit malis artibus
 multum ille quidem, sed inhoneste, sordide, pa-
 rum laudabiliter: cum dedecore lucratus est, cum
 infamia lucrum secutus est: tanti lucrum fecit,
 ea cupiditate ad lucrum incubuit, ut expeten-
 dum sibi vel cum dedecore, cum infamia, turpi
 cum fama existimauerit.

El Capitan ha dexado todos los pro-
 positos de guerra.

General *Omniem cogitationem, omnia consilia, mentem*
 del exer *prorsus omnem à bellis auocauit, abduxit Impe-*
 cito, *rator, is, qui nomine Imperatoris insignitur, Im-*

perato

peratoris titulo decoratur, Imperatoris eximia dignitate fungitur, imperiū in omnes habet, cuius imperium est, cui potestas est, atque ius imperandi.

No creeriades quan poderosas son estas vandas de caualllos.

Vix credas, quantum in prelio valeat, hæc e- Gente æ
quiu turma, quam firma sit, cuius roboris, quo- a caua-
rum nervorum hæc equitum turma, hoc equita llo.
tu hac equitum manu, noli putare, quidquam æ
crius, aut pugnacius esse.

La gloria siẽpre acõpañã a la virtud.

Gloria comitatur virtutẽ, virtutis comes est, Gloria
virtutem sequitur, cum virtute coniuncta, ad
virtutẽ adiuncta, nascitur à virtute, oritur ex
virtute, manat, proficiscitur à virtute, virtus
gloriam parit, largitur, affert, ad gloriã ducit.

Los trabajos que agora padeces, te da-
ran fama immortal.

Quos nunc suscipis labores, ij te apud posteros
eterna gloria donabunt, afficiẽt, illustrabũt, or-
nabunt, decorabunt, tuum nomẽ immortalitati
cõmendabunt, ab hominum oblivione, tui nomẽ

nis famam in omnia secula dissipabunt, posteritati tradet, omnium sermonibus & scriptis exorandum, extollendum, celebrandum, honestandum, tuendum: consequeris tuis laboribus ne quid dies tui nominis famam delere possit, ut omnis de te posteritas loquatur, nullæ tuas laudes litteræ taceant, de tuis laudibus conticescant.

Dende niño fuyste amigo de gloria.

Inflammatius ad gloriam à puero fuistitiā inde à pueritia gloriæ studio, atq; amore flagrabas: spectasti gloriam ante omnes res à primis annis: tibi erat gloria omnium rerum antiquissima, in animo erat, in oculis erat, in amoribus erat, in delicijs erat.

Si vos tratarades mis cosas, mejor me succedieran.

Gouver-
nar

Res meæ bene & ex sententia successissent, prosperè cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incommode, si tu eas gessisses, administrasses, tractasses, curasses, procurasses, si rebus meis præfuissem, operam dedissem, si rerum mearum, fortunarum cura penes te fuisset, ad te pertinuissem si tua in rebus meis opera usus essem, si rationes

meæ

me & te curatorem, procuratorem habuissent.

Han me dicho que foyz Governador
de Milan con poder plenissimo.

*Audite te Mediolanum summo cum imperio
obtinere, tuam esse summam potestatem, sum-
mum ius in administrandis Mediolani rebus: præ-
esse te Mediolano eo iure, quod amplissimum esse
potest, ea potestate, quæ potest esse maxima: ita
te Mediolanum regere, ut summo utaris impe-
rio, liceat tibi quidquid velis.*

Yo gouierno la prouincia ã vn modo,
y el de otro.

*Dissentimus in regenda prouincia: in admini-
stratione prouinciæ diuersa est utriusque ratio,
non eadem sunt utriusque instituta: longè distat
ab illius institutis mea consuetudo: aliud ille spe-
ctat, aliud ego sequor: institutorum nostrorum
dissimilis, diuersa ratio est.*

He acabado el tiẽpo ã mi gouernaciõ

*Annum administrationis meæ, tempus confe-
ci, absolui, decurri, emeritæ mihi sunt annus o-
pera, emeritum annuum tempus: perfunctus sum
annuo munere: dies annua præterijt, abiit: an-*

mi imperij finem attigi, ad finem perueni.

He tenido muy grandes cargos.

Gessi maxima imperia, sustinui, administraui
maximas res, summis rebus præsui: summa mi-
hi commissa sunt imperia, credita, mādara, tra-
dita: curam gessi rerum maximarum: amplissi-
mo imperio non semel usus sum: magno saepe cū
imperio fui.

Es tan gracioso, que a cada palabra
haze reyr.

Gracio- Dicta dicit eiusmodi, ijs utitur dictis, ita face-
so, tijs valet, ita bellè, scitè, venustè, argutè, inge-
niosè, festinè, lepidè iocatur, ut singulis verbis
risum excitet, commoveat, faciat, ut audientes
mira voluptate perfundat: eius dictis, facetijs,
iocationibus mirè capiuntur omnes.

Ya se que caso hazey del.

Noni locum, què tenet apud te: noni quo sit a-
pud te loco, qui sit apud te, quanti curam facias.

No estā las letras en el grado que me-
recen.

Grado. Non, ut deberent, honeste sunt. non, quanti-
ent, quo e-

quum esset, loco sunt, nō, quem deberent, locum
obtinere; non admodum in honore sunt, dignita-
tis, existimationis, honoris, loci nō habent satis,
exigui pretij sunt, parui sunt, haud magni putā-
tur bonæ artes, bonis artibus honor nō est, locus
non est, honor non tribuitur: bonæ artes honore
vacant, dignitate carent, non coluntur, iacent,
minimè vigent, spernuntur, negliguntur, con-
temnuntur.

Dizen que los Gigantes son de inusi-
tada grandeza.

Maximi inter ceteros homines feruntur esse gi **Grando**
gātes, extraordinaria, inusitata, immēsa, mag-
nitudine, magnitudinis immēse, vastissima sūt
gigātū corpora, horribili magnitudine: nō sunt
gigantes cū ceteris hominibus corporis magni-
tudine cōferēdi: nemo nostrū est, qui gigātes ma-
gnitudine ad æquet, qui gigātū magnitudine æ-
quet assequatur, qui gigātibz par sit: excellunt
gigātes magnitudine inter homines reliquos, ce-
teris hominibus pręstāt antecellūt: gigātū mag-
nitude caret exēplo, extra ordinē est, pręter na-
turæ morē, vastior est, quā mos naturæ ferat.

Gran honra gano en aquel cargo.

Summam ex eo munere laudem, eximiam, egregiam, miram, mirificam, insignem, immensam, singularem, unicam, incredibilem, excellentem, præstantissimam, amplissimam, eternam, sempiternam, immortalem, non mediocrem, non minimam, non vulgarem cōsecutus est, adeptus est, obtinuit, tulit, quæsiuit, sibi peperit, comparauit.

No podia yuestro padre poner mayor feruor.

Grã feruor. *Pater tuus ita cōtēdit, vt nihil vnquã magis.*

Con gran instancia me pidiste.

Singulari studio contendisti à me.

Despues lo emprendio Cesar muy de veras.

Cæsaris postea mira contentia est consecuta: quo maxime potuit studio Cæsar incubuit, enixus est, laborauit.

Regalada vida es la del cortijo.

Granja, *Ruri esse, ruri habitare, rus colere, rusticari, cū o corti- rusticis esse, in agris esse, rusticam vitam agere jo, periuicundū est, delectat in primis, incunditatē*
habet.

habet, summæ voluptionis est, male affectum animi recreat, mœrorē fugat, mœroris medicina

Esto pefa mucho: es de grã peso. (est

Grauis admodum hæc res est, grauitatis, ponderis habet multum, minime leuis est: inest in hac re grauitatis, ponderisq; multum, nõ medio sa pefacere pondus.

da.

Siempre lo he conofcido de gran gravedad, y hombre verdadero.

Hominem grauem, certum, minimè mēdacē, Graue minimè falsum, studiosum veritatis cognoui, ex dā, o auptus sum: nihil in eo leuitatis, aut inconstātiæ, toridad, nihil inane, varium, mutabile, inconstans, nullā animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam cōsiliij mutationē deprehendi: magna præditum grauitate semper cognoui: is mihi semper visus est, qui sibi optimè constet, nihil leue comittat, nihil inane cogitet, nõ facile discedat à seipso, ægrè discedat à sententia, mutet cōsiliū, susceptam opinionē abijciat, sensum deponat, de suo statu demigret: quē nulla res facile abducatur, auellatur à sententia, cuius mentē hūc & illuc, in hanc, aut in illam partem, in quam

velis partem, utram in partem velis, non facile flectas, egrè traducas, cum labore torqueas: alieno tēpore nihil loquitur, nihil agit ineptè, nihil nō loco: idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna mens est.

Esta demafiado gordo, feñal de poco ingenio.

Grueso Pinguis est, obesus est, pinguedine diffluit extra modum quod hebetis, tardi, stupidi ingenij signum est: quod ingenij tarditatem arguit: qui potest in tanto abdomine, in tam vasta corporis mole, spiritus locum habere, ingenio, aut menti locus esse; ex illa pinguedine, illo abdomine, illo sumine nobiles, elegātes, præclaræ cognitiones minime excitantur.

H

♣ De esto he hablado largamente con vuestro hermano.

Hablar.

Hac de re cum tuo fratre multa verba feci: satis prolixè sum locutus, longum habui sermonem, multis verbis egi, longam habui orationem, oratio mihi cum tuo fratre fuit vberissima.

No suffre nuestra amistad, que en pe-

dir.

dir yo esto, gaste muchas palabras.

*Pluribus tecum agere non debeo: longiorem Hablar
orationem tua non expectat humanitas, non pa
ritur, non fert, nō sustinet, reijcit, recusat, remittit
respuit: amicitia nostra minimè patitur, ut te
pluribus rogem.*

Vino a tal estado, q̄ no alcáçaua vn pá

*In eum locum deductus est, eò deuenit, eò redactus Ha para
ctus est miseriarum, in eas coniectus est angustias, eò redactæ sunt fortunæ suæ, eò est à fortun
na deiectus, detrusus, deturbatus, eò cecidit, ut
vnde viveret, non haberet, ut ei ad victũ ne
cessaria minimè suppeterent, ut inopia preme
retur earum rerum, sine quibus, vix, aut ne vix
quidem hominum vita sustetatur, ut ea deside
raret, ea requireret, quæ viuendi necessitas po
stulat, atque exigit; ut ijs rebus destitueretur,
careret, ab ijs esset rebus imparatus, earum re
rum esset inops, ab ijs rebus inops, egens, ea illi
deessent, ea illum deficerent, eorum rerum ino
pia laboraret, sine quibus egre viuitur, vel po
tius nullo modo viuitur.*

Con vuestras hazañas se han esfuerça-

do los couardes. *idum effugit obo oy ub*

Haza- *Tua praeclara facta, actiones egregiae, tuae*
ñas. *res gestic, ea, quae gesticisti, quae tuae signa virtutis*
ostendisti, virtus re perspecta, perspicuis testa
ta signis, praeclaris factis declarata excitauit e
os, qui antea timore perculsi iacebant, animos
à metu ad spem reuocauit, retulit, reduxit, tran-
stulit.

Hazer, *En todas vuestras cosas haueys mira-*
do la honra.

lo q de- *Nihil fecisti, nisi plenissimum amplissime*
nemos. *dignitatis, omnia tua facta cum dignitate ve-*
hementer consentiunt: in omnibus rebus maxi-
mè dignitatem spectasti: in omnibus tuis factis
proposita tibi dignitas fuit: omnia tua facta ad
dignitatem retulisti: quaecumque egisti, ad dig-
nitatem omnia spectauerunt: gloria tibi semper
prima fuit, antiquissima fuit, maximi fuit ante
omnia, summo loco, primum apud te locum obti-
nuit: scopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit
tua sunt eiusmodi facta, ut eximijs ornada a prae-
conijs, diuinis decoranda laudibus, tollenda ad
astra, ad coelum efferenda videantur; tuis omni-
bus

bus factis eterna gloria, immortalitatisq; premia debentur.

Este tiempo nos fuerça que hagamos caso del dinero.

Hazer

His temporibus magni faciendæ, pendendæ, casus, estimandæ diuitiæ sunt: commendat nobis rem familiarem temporum ratio: ea ratio temporum est, ut plurimum diuitijs tribuendum videatur, ut diuitias non in postremis habere debeamus, non ultimo loco ponere, non in minimis ducere, constituere, locare.

Por lo que yo hago caso de ti, te lo encomiendo.

Pro eo, quãti te facio, quanti es apud me, quanta mea est erga te obseruantia, quantũ tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, voluntate, studio in te meo, peto à te, ut hominem suscipias, complectare, foveas, in tuis habeas.

Mucho caso han hecho de vuestro parecer los hombres sabios.

Tua sententia magnum apud eos, qui rectè iudicant pondus habet: plurimi est apud intelligē

tes

tes opinio tua, sensus tuus, iudicium tuum, id quod
 tu probas, id quod placere tibi sentiunt, quod tu
 probas, id quod placere tibi sentiunt, quod tu es
 se optimum censes, quod testimonio tuo confir-
 matur: grauis est, magni momenti est, minime le-
 uis est, magni ducitur, auctoritatis habet pluri-
 mum, non vulgarem obtinet locum apud sapien-
 tes opinio tua.

Estimo mas tu conuersacion, que to-
 das las riquezas del mundo.

Omnes omnium diuitias cum nostris sermoni-
 bus non consero: pluri apud me sermones nostri,
 quam omnes diuitie sunt, sordent apud me pro
 nostris sermonibus omnes diuitie: sit modo ser-
 monum copia nostrorum: thesauros omnes con-
 temno, reijcio.

Hauemos de seguir la virtud, de mo-
 do que la salud no oluidemos.

Ita sequi virtutem debemus, ut valetudinem
 non in postremis ponamus, valetudinis cum vir-
 tute ducenda ratio est: sic ad studia debemus in-
 cumbere, ne valetudo negligatur, plurimum vir-
 tuti: aliquid tamen valetudini tribuatur: spectan-
 da vir

*Ha virtus est, cum eo tamen, ne despiciatur va-
letudo, excubare virtutis in studio, praeclarum
est: indormire tamen valetudini minime debe-
mus: excolatur animus virtutibus, non nihil ta-
men corpori seruiatur*

Mucho caso hazia M. Tullio. & Platō.
Platonem Cicero vehementer auctorem se-
quebatur. Platoni tribuebat plurimum, summā
fidem habebat, planē credebatur, vt oraculo cre-
debat: Platonem habebat eximium: singularis
erat apud Ciceronem Platonis auctoritas: erra-
re Cicero cum Platone malebat, quā cū alijs
bene sentire: plurimi apud Ciceronem erat Pla-
to: faciebat pluris neminem: plus apud cum por-
deris habebat nemo.

Ninguna cosa he estimado tanto, co-
mo el bien comun.

Nihil antiquius communi salute, ac libertate
iudicavi: omnium rerum mihi prima fuit publi-
ca salus, ac libertas: communi salute, ac liberta-
te nihil mihi fuit potius: omnia sum aspernatus
prae cōmuni salute, ac libertate: pluris apud me,
quā omnes res, vniversorum salus, ac libertas
fuit.

fuit, nulla de re tantum, quantum de cōmuni salute, ac libertate, laboravi salutem publicā, ac libertatem rebus omnibus anteposui, præposui, prætuli; curæ mihi fuit salus, ac libertas publica, sic, ut nulla res æque.

Vos os teneys en mucho?

Nimum tibi tribuis: nimum tibi arrogas nimum tibi assumis, nimum te effers, nimum tibi places, assentaris ipse tibi, te amas, cum de te iudicas, non rationem, non veritatem consulis, largiris ipse tibi plus, quam veritas concedat, plusquam veritati.

Mucho caso hazē de vos en la patria?

Vales auctoritate apud tuos ciues, tui te ciues magni faciunt, magnus es, honoratus, clarus apud tuos ciues, multum tibi ciues tui deferunt, patria tua tantum tribuit, quantum fortasse nemini, atq; adeo quantum prorsus nemini.

Querria que alabasses mis libros, aunque no te agradā, por hazerme plazer.

Hazer
plazer.

Meis libris velim, si minus ex animo potes, gratiæ saltē causa suffragere: meis libris, si minus iudicij, at gratiæ saltem causa faueas, quod
obtinere

obtinere à iudicio tuo fortasse non possum, impetrem ab amore, vt mea scripta probes, commodes, tueare; quod veritati non potes, amorì tribue, vt mea scripta tuo testimonio subleues, tua commendatione exornes, honestes, in honorem adducas.

Desseco ha Zeros seruicio.

Cupio, volo non solum tua, verum etiam tuorum amicorū causa: studeo aliquid agere, quod tibi amicisq; tuis gratum sit, gratum ac iucundum accidat, placeat, satisfaciat: inire gratiā & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim: opto gratificari, rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid prestare tua, tuorumq; amicorum causa, ex quo tu, & amici tui voluptatem, iucunditatem, letitiam capiant, sumāt, hauriant, colligant.

Nunca me haueys hecho merced.

Non valdè de me meritus es, nō magna in me Hazer beneficia contulisti: grauiā non sunt, exigui momenti, parui pōderis ea, quæ mea causa fecisti: beneficia vel à te nullum accepi, vel accepi minimū: exigua sunt, quæ apud me beneficia collo-

L casti,

casti, posuisti: non magnis à te sum affectus beneficijs: beneficia tibi debeanò ita magna: obligasti, me obstrinxisti mediocribus officijs.

Desseo hazer seruicio a vos, y a cosas vuestras.

Hazer Volò, cupio non solum tua, verum etià eorum
algũ fer qui à te diliguntur causa, cupio rem gratam fa
uicio. cere, gratificari, seruire uò solum tibi, verum
etiam amicis tuis, seruire voluntati, & commo
do non solum tuo, verum etiam amicorum tuo
rum, inire gratiam officijs meis non à te modo,
verum etiam ab amicis tuis, quam, amicorumq;
tuorum officijs meis gratiam quero: prestare a
liquid, efficere, nauare, quod tibi, amicisq; tuis
gratum sit, placeat, satisfaciat, voluptatem, in
cunditatem, letitiam asserat, valde velim.

Hare por vos lo que pudiere.

Nihil nò agam tua causa: nullum pro te labo
rem, nullum onus, aut officium recusabo; subibo
omnia tua causa: tuis in rebus toto pectore, cum
Etis viribus contendam: neruos omnes, ubi res
tue postulabunt, intendam; omnia mihi pro te
suscepta, nec difficilia & incunda erunt: mea ti

bi studia atque officia preſto erunt.

Vueſtro padre gano la hazienda con buena conſciencia.

Pater tuus opes, diuitias, rem, ea quæ tu poſſi- Hazien
des, quæ tibi reliquit: bonis artibus, honeſtis ra- da.
tionibus, laudabiliter, honeſte bona quæſiuit,
collegit; at tu malis artibus, improbis rationi-
bus, inhoneſte, tarpiter, per nequitia, per luxu,
ac libidine patrimonium exhauris, diſſipas, con-
ſumis, perdis, male perdis, diſperdis.

Malamẽte fue herido en aq̃lla batalla

In illa pugna, illo certamine grauius vulnera Herir.
tus eſt, percuſſus eſt: graue vulnus accepit, tu-
lit, plagam accepit: graui vulnere eſt affectus.

No creo eſcapara, ſegũ tiene la cuchilla mortal.

Futurum non ſpero, vt ex hoc vulnere cõuale-
ſcat: eiꝰſmodi vulnus eſt, vt ſanari nõ poſſit, vt
ſalus deſperanda videatur, vt ſpes ſalutis nulla
ſuperſit, vt medicina non ſit locus.

Huo en ella muchos hijs.

Multos ex ea filios genuit, ſuſcepit, tulit: cõplu Hijo.
res ex ea filij nati ſunt: filios ei peperit multos:

ita secunda uxore usus est, ut filijs auctus sit multis, ut filiorum multitudine abundauerit.

Mucho alegran al padre los hijos biē criados.

Magnam voluptatem ē moribus filiorum pater suscipit; magna voluptate patrem afficiunt bene morati liberi: magnæ voluptati sunt patēti qui moribus excellunt filij: capit ex honestis filiorum moribus voluptatem summam, ac letitiam pater.

Honradamente se ha regido en el cargo de Motacen.

Hizo bien en su oficio.

Magnificētissimo persunctus est munere Aedilitatis, præclare se tractauit in Aedilitatis munere, Aedilitatē summa cum laude gessit: nihil fecit non egregiē, iustitiæ laude præstitit, specimen dedit minime dubium virtutū suarū: Aedilem se præbuit egregium, præstitit, ostendit, summā ex Aedilitate laudē est cōsecutus: sibi cōparauit, sibi peperit, cepit, tulit, retulit.

Mucho me huelgo en la alqueria.

Holgar se.

Orium & quies rustica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit delectat.

delectationem mihi affert, voluptatem, iucunditatem, hilaritatem, gaudium, letitiam, delectationi est; delectatione me afficit: rus animo meo iucundissimum est, rure, rusticoq; otio delector, mirè pascor, delectationem, voluptatem, iucunditatem ex rure capio, percipio, suscipio: otio illo atque illa quiete, quam rustica parit habitatio, libētissimè fruor, si vlla re, otio capior, & quiete rustica: animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio rustico.

Mas hauemos de estimar la honra, q̄ el prouecho,

Honestum utili præferendum, præponendum, anteponendum: debemus honestum spectare, colere, diligere, curare, sequi magis, quàm utile; plurius, quàm utile æstimare, facere, pendere: putare, reputare, ducere: de honesto potius quàm de utili, laborare, cogitare, curam gerere; propositum habere honestum, potius quàm utile, nostri, a consilia, studia, cogitata, intendere, dirigere: antiquior, potior, prior nobis debet esse de honesto cura, quàm de utili: utile contemni præ honesto decet: in nostris consilijs & cogitationibus plus

honesto, quàm utili, debet esse loci: spectare honestum potius, quàm utile, conferri, referri ad honestum potius, quàm ad utile, nostra cōsilia, nostra studia, nostra debet industria: maiore docet honesti rationē habere, ducere, quàm utilitatis.

No os esta bien oluidaros de vuestro padre viejo y pobre.

Deseri à te, destitui patrem: tot affectum in cōmodis, inopiæ, valetudinis, senectutis, minimè honestum est, haud æquum est, haud par est, minimè rationi consentaneū est, non decet, non cōuenit, nō oportet, ius nō est, fas non est, nefas est, iniquū est, flagitiū est, criminis est, turpe est, ut parentem de seras afflictum inopia, morbo, senectute, in summis constitutū difficultatibus, inopiæ, valetudinis, senectutis, honestū non fert, nō patitur, ratio non concedit, non permittit: si patrem destitues, culpam committes, flagitium facies, flagitiosè facies, iniquè, iniuste, inhonestè, turpiter, improbè, præter honestū, æquum, ius, contra honestum, æquum, ius, non ut honestum suadet, non, ut æquum est, ius est, par est, decet.

conuenit.

Aunque os conozco inconstante en la amistad, procuraros he toda honra.

Etsi te in tuenda, colenda, conseruanda amici Honra. tia satis leuem, parū constantē, minus firmū cognoui; à me tamen omnia in te ornamenta proficiſcentur: nullū in te ornādo, honestando, colendo, locum, aut tempus, nullum studij genus, officij, obseruantie prætermittā: fauebo tuæ dignitati, existimationi, honori, nullo nō loco, nullo non tempore, quibuscunque rebus potero, conferam, & referam, intendam ad honorem, ac dignitatem tuā omnia mea studia, officia: omnē industriā, curam, operam, diligentiam: figam, & locabo in tua dignitate omnia mea studia: augebitur, amplificabitur meo studio tua dignitas, accessio tibi dignitatis meo studio fiet: tuæ dignitatis accessiones meo studio consequeris: meum studiū honori tuo nullo loco decrit.

Duelome, q̃ os menoscaben la honra. Violart tuā dignitatem, imminui, offendi, ledi, oppugnari, damno affici, iniurias pati, detrahi, de tua dignitate, minui, adimi, auferri, ia-

claram fieri tuæ dignitatis, iniquè patior.

Huelgome del acrescentamiêto de tu hazienda y honra.

Lector, quod magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis accessiones video esse factas: multum & ad fortunam, & dignitatem accessisse, additum esse, tum fortunam, tum dignitatem tuam magno pere creuisse, auctam esse, amplificatam esse, valde te fortuna simul, & dignitate auctum, quod tua sit dignitas illustrior, domestica res amplior quod & honore magis, quam antea florere, & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Ten en todas tus cosas la honra delante tus ojos.

Hoc primum te moneo, ut referas omnia ad dignitatem, propositum decus tibi sit ante omnia, dignitati seruias, dignitatem spectes, sequaris, dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate seiunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate coniunctum, tuorum consiliorum, tuarum actionum finis, terminus, scopus honor sit: prima tibi sit, præcipua, antiquis-
sima

suma dignitatis cura.

Si profigues como has començado, seras muy principal en esta ciudad.

Si, ut instituisti, perges: si cursum institutum tenebis: si tuam consuetudinem seruabis, omnia quæ sunt in Rep. amplissima, consequeris: præmiū feres tuæ virtutis eximios honores: ad summos honores, ad ea quæ summa sunt in Rep. tua te virtus efferet, extollet, merces tuorum meritorum erit amplissima dignitas: aditum tibi ad maximos honores aperies, patefacies, viā strues, munies, honorem in Rep. nullum frustra petes; multi etiam non petenti vltro deferentur.

La pobreza muchas vezes nos impide alcançar honra.

Sæpe facit inopia, ut honores consequi non liceat: prohibet, arcet, summonet ab honoribus rei familiaris inopia: impedimento egestas est, quominus ad ea, quæ sunt in ciuitate amplissima, liceat peruenire, aditum ad honores intercludit rei domesticæ difficultas: euntibus ad honores magnas difficultates obijcit, magna impedimenta opponit, viam obstruit, obuiam it, oc-

currit inopia: imparatis à re domestica honores obtinere non facile est, multi negotij, magni operis est: honorum cursum impedit, interrumpit egestas, egentibus non facilis est, non expeditus honorum cursus, non patent honores inopia.

Bien me agrada vuestra platica, que honrays mas al virtuoso, que no al rico.

Honrar

Placet mihi, probatur, valde satis facit mos, & cōsuetudo tua, laudem tuæ consuetudini tribuo, quod eos colas, verearis, obserues, in honore habeas, honore, obseruantia, studio prosequaris, honore afficias, obseruantia colas, quod ijs honorem habeas, tribuas, præstes, obseruantiam, ac studium præstes, qui virtute potius, quam diuitijs abundant, excellent, eminent, valent, qui sunt à virtute paratiores, quam diuitijs, quos virtus potius, quam diuitie commendant, qui virtutem magis, quam fortunas, possident.

De todas las virtudes, la mas propria del hombre es ser humano.

**Humana-
idad.**

Omni bus virtutibus nulla est, quæ magis hominẽ deceat, magis in hominẽ conueniat, in hominem cadat, ad hominẽ pertineat, homini mi-

gis propria sit, quàm humanitas: cū omnes virtutes, tum vna in primis homini colenda humanitas est, ita decent hominem virtutes omnes, vt primum sibi locum vendicet humanitas: ita colendæ sunt, ita expetendæ, ita diligendæ virtutes omnes, vt præter ceteras amplectēda sit humanitas: inter omnes virtutes vna maxime lucet, eminet, excellit humanitas: querēda sunt omnes virtutes, sed humanitati danda in primis opera est: vt Hesperus inter sidera, sic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

No he visto hombre mas humano.

Qui plus habeat, possideat, ostendat humanitatis, in quo plus humanitas, plus officij sit, qui sit illi humanitate præferendus, magis ad humanitatem propendeat, humanitatis laude sit illo præstantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præstet, antecellat humanitate, adhuc cognoui nemi rē, nemo est illo maioris officij, humaniore sensu, officij studiosior, in officio diligentior.

Es buen humanista.

Est omni liberali doctrina politissimus.

**Huma-
nista.**

Dende

Dende moço hos han tenido siempre por gran humanista.

A pueritia floruisti artibus ijs, que ab humanitate nomen acceperunt.

Despues de hauer peleado yn rato, huyeron.

Huyr.

Cum aliquamdiu pugnassent, in fugam se cõtererunt, dederunt, fugam arripuerunt, fuga salutẽ petiuerunt, fugati sunt, fuga sibi cõsulere coeperunt, fuga distracti sunt, dissipati, dispersi, disiecti: distraxit eos fuga, dissipauit, disiecit.

❁ No es de marauillar que tãtas vezes yerre el que es tan ignorante.

Ignorancia.

Non est cur miremur, si sepe labitur is, qui est omnium imperitissimus, maxime rudis, maxime insciẽs, cuius ignorantia, inscitia, insciẽtia summa est, qui omnes inscitia vincit, cui nemine inscitia parẽ inuenias, quem omnia latent, qui nihil prorsus nouit, omnium rerum ignarus est, nihil omnino videt, nullã partẽ doctrinẽ tenet.

Gran affrenta es ser ignorante en las cosas de su patria.

Turpe

Turpe in primis est, dedecus est, in patria peregrinari, hospitem esse in his rebus, quæ ad patriam pertinent, ea non tenere, sciëntia non comprehendere, usu, doctrinaq; non percipere, in quibus patriæ res agitur.

Las continuas vilitas de mis amigos e storuan mis estudios.

Crebræ amicorum salutationes ita me impedi-
pellant, ut prorsus me à studijs abducant, auo-
cent, abstrahant, abripiant, auellāt, amoueant:
omnem prorsus colendi studia facultatem, pō-
testatem, frequentes amicorū salutationes eria-
piūt, nullam mihi studiorum copiam, nullam ad
colenda studia, ad tractandas litteras vacuam
horam, nullum liberum tempus relinquant: sed
salutationibus amicorum aduentium ad me, ve-
nitantium ad me amicorum officio, ut spatij ni-
hil habeam, ad animum litteris excolendum, ad
ingenium studijs exercendum: ita sum occupa-
tus, occupationis habeo tantum in excipiendis
ijs, qui ad me officij causa aduent, ut otij nihil
superfit ad studia litterarū tractanda, ut nul-
lam diei partem arbitrari meo in studijs pone-

re, ad studia conferre liceat.

En poco tiẽpo fueron puestas muchas regiones so el Imperio Romano.

Imperio *Multis regionibus breui auctum est imperium Romanum: multarum regionum accessio facta est ad imperium Romanum, multae regiones in ditionem venerunt, ad Imperium accesserunt, additae sunt, adiunctae sunt, iura, potestatemq; subierunt populi Romani.*

Esto es lo que mas importa.

Impor- *Hoc rē continet, in hoc tota res agitur, in hoc*
tancia. *sunt omnia, sita sunt, posita, collocata constituta: ex hoc omnia pendent, hoc interest in omnes partes, valet in omnes partes, hoc tātū est, eius ponderis est: eiusmodi est, ut omnia comprehēdat, complectatur.*

Esto poco hos importa.

Hoc tua nullam in partem interest, mea multum, tua minimum refert, mea plurimum, ad te nihil, ad me valde pertinet, tua res in hoc nulla mea verò agitur maxima: hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim nullā habet, minimū valet, ad meas valet in omnes partes, multum interest.

Terrest, refert, multum habet ponderis.

Obligados son los padres a incitar los hijos a la virtud, y no al dinero.

Decet parentes illos, qui liberis consultum **Incitar** sunt, non eos ad rem cohortari, quam facile, in illo negotio, arbitrati suo tum largitur, tum eripit fortuna, verum ad eas artes, quarum vitæ par-
 usus & possessio est: auctores filiis parentes esse debent, ut ad eas artes, ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adiungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam æquat: impellere filios parentes debent, incitare, consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare illis eas artes, ostendere illis earum artium fructum, hortatores esse ad eas artes, id consilij dare filiis parentes debent, ita consulere, eam suscipere cohortationem, ea cohortatione vii, ea demum est egregia parentum cohortatio, qua impelluntur ad eas disciplinas, quarum est æterna possessio, quarum nobis fructum una mors adimit, quarum usus interitu vitæ nulla re præterea terminatur.

Ne me mouays vos a esso.

Noli

Noli me hortari, cohortari, ut hoc faciam, ne mihi sis auctor huius consilij, ne me rationibus ad hoc impellas, ne cohortatione utaris, ne cohortationem suscipias, suadere noli.

En muchas señales conoço que soys inclinado a auaricia.

Inclina-
do.

Multis argumentis inclinatum, ac natura propensum te ad turpissimum, & execrabile vitium auaritiæ, iudicavi: quod multis argumētis potuerim conycere, colligere, intelligere, suspicari, ad auaritiæ vitium natura propēdes, tuā te ad auaritiā natura ducit, auaritiæ studiosus es hortante natura, naturali quodam studio ad auaritiā inclinas, sequeris auaritiā quadam naturæ inductione.

Siempre hos he conosciendo arrebatado y modorro.

Inconfi-
derado.

Nimum te inconsideratum, imprudentem, expertem consilij, expertem rationis, inopem rationis, auersum à ratione, propensum ad temeritatem, immoderati, sensus, præcipitis consilij, nimis in agendo præcipitem, insipientem, stultum cognoui.

No pienso me ternã por incôstãte en
no fauorescer como solia a esse ingrato.

Non puto mihi famam inconstantie pertime Incôstã-
scendam, si tam ingratum hominem, tam imme te.
morem officij, prosequi nouis officijs nolui: non
vereor, nequis mihi tribuat, adscribat, assignet
inconstantie, leuitati; ne quis in me inconstantis
animi, leuis, mobilis, instabilis, parum firmi vi-
tium conferat; ne quis mihi notam inurat incon-
stantie; ne inconstantie nomine malè audiam,
suspectus sim, ne accuser, quasi parum in offi-
cio constans, quasi discesserim à pristina consue-
tudine, quã si descruerim à meipso.

No hostenia yo por tan inconstante.

Non ita flexibilem esse tuã voluntatẽ putarã.

Esto no es de creer.

Credibile non est: credendum non est: non est Increi-
ut credatur, ut credi possit, ut habenda fides ble.
videatur: fidem superat, verisimile non est: me-
dacium videtur: mendacij speciem habet, men-
dacium præs fert, veritatis imaginem nullam
ostendit: eiusmodi est, ut fide careat, ut adiu-
gi fides nulla possit.

*Como este
deberia ser lo contrario a lo que se dice
en el texto*

No merescays que hos alaben.

Indigno *Laude indignus es, indignum te laude præbui-
sti, ostendisti: non eum te præbuiſti, prætitisti,
ostendisti, probaſti, non ita egiſti, non ita te geſ-
ſiſti, non ea geſſiſti, non ea tuæ vitæ ratio fuit,
non eiufmodi ſunt merita tua, non te talem vi-
dimus, cognouimus, ſenſimus, experti ſumus: nõ
is nobis cognitus es, vt afficiendus, ornādus, de-
corandus, honeſtandus, efferendus, extollendus
laude ſis; vt laus in te conueniat, tibi debeatur:
vt laudis præmiũ, quaſi tibi debitum, poſſis exi-
gere, vt laus, quaſi tuiſ meritis debita merces,
perſoluenda tibi eſſe, tribuenda, deferenda vi-
deatur.*

Muchos mancebos mueren del dema-
fiado comer

**Indige-
ſtion.** *Multos adoleſcentes conficit, perdit, immatu-
ra morte afficit cruditas, crapula, immodera-
ta, diſſoluta victus ratio: largiore, vberiore,
pleniore, cibo, vtuntur adoleſcentes, quàm vt
ſtomachus digerere, ferre, ſuſtinere poſſit, quã
vt vitæ conducat: id quod ſæpe illis immaturæ
mortis cauſſam attulit.*

Por no ser discreto, perdio buen asie-
to en la Corte Romana.

Locum in aula Romana nō habuit: locus ei nō Indiscre-
fuit, ob immodestiam, impudentiam, temerita- to,
tem, imprudentiam, immoderatam vitæ ratio-
nem, quia parum modestus est, nō satis modeste
viuit, modestia modo, ratione nō vitur, mode-
stiam ignorat, longè abest à modestia, parū mo-
destis es moribus, de modestia nihil laborat,
nullum ei modestiæ studium est, expers est mo-
destiæ, iudicij, prudentiæ, rationis, temerè agit,
imprudenter, sine ratione, sine modo, immode-
ratè, immodicè, inconsideratè, inconsultè, pror-
sus sine consilio: quia inconsultus est, temerari-
us, imprudens, inconsideratus, immoderatus, im-
modestus, immodicus.

Tu procuras de disfamarme.

Infamia

Vehementer studes de mea fama detrahere,
meam famā ledere, ditrimeto afficere, obesse,
nocere, officere meæ famæ: id agis, vt æternas
mihi infamiæ notas inuras, vt ijs mecum nomē
sordibus, ijs maculis afficias, inquines, insper-
gas, inferas, eas meo nomini sordes, eas maculas

Sed la hober no fha de cargo de la corte

ijcias, inspergas, inferas, quas nulla dies, nulla de
inde res possit eluere, abstergere, auferre, dele-
re: tuum cōsiliū, tuum studium illud est, vt me
in omne tempus, in omnes annos, in omnes mee
vitę dies, in perpetuum infamem reddas, infā-
mia notes, infamie tradas: id spectas, vt perpe-
tuò male audiam, perpetuam in infamiā addu-
car, eterna vt infamia flagrem, laborem, vt in
sordibus infamie nūquam non iaceam; vt per-
petuā verſer in infamia.

Sino me crees, preguntalo a tu padre.

Infor-
marle.

Si mihi fidem non habes, fidē apud te si nō ha-
bet oratio mea, roga patrē tuum, interroga pa-
trē, quere de patre tuo, sciscitare, cognosce: pa-
tris tui sententiā, voluntatem, iudiciū exquire.

Pocos ay q̄ tēgā buē ingenio como vos

Ingenio

De ingenij tui præstantia, vi, acie ita statuo,
neminem anteferri tibi posse, paucos admodum
conferri: excellere te ingenio, præstare, florere,
valere, vel omnibus antecellere, vel certē ne-
mini concedere iudico, acutissimam esse aciem
ingenij tui, egregio te a natura instructum inge-
nio, minimē te esse hebetem ad id, quod melius

fit, intelligendum: eam esse ingenij tui aciem, nihil ut non videas, assequaris, facile intelligas, scientia comprehendas: ingenij tantum in te duco esse, quantum esse potest plurimum, ingenium in te sentio esse summum, eximium, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contingit, exquisitum, rarum, singulare, præstans, acutissimum, planè diuinum, acutum ingenium etiam arte limas.

Mucho aborrezco la ingratitude.
 Vitium ingrati animi pessime odi: nullum odia Ingratus mihi crimen est ingrati animi culpa: cum tud. omnia crimina, tum vero prætermisse gratie, neglecti officij culpa grauis admodum, molesta, odiosa mihi est: nullum hominum genus acerbius odi, peius odi, acerbioris insector odio, quam qui gratiam benemeritis nõ referunt, qui de gratia referenda minimum cogitat, parũ laborat.

Es el mas inhumano del mundo.

Omnis officij & humanitatis expers est, longe Inhumane abest ab officio, & humanitate: prorsus humanitatem ignorat, ab humanitate remotissimus est, nihil possidet humanitatis, minimè om-

nium humanitatem colit, diligit, exercet.

Con razon hos quexariades de mi, o me tratariades deste modo, si yo hos huuieste injuriado.

Injuria. *Iure hæc in me conferres, si quando ipse tecum iniquus egissem, iniquior tibi fuisset, iniurius tibi fuisset, iniuriosus in te fuisset, iniuriosus te tractassem, iniuriã tibi fecissem, intulissem, imposuissem, obtulissem, si te aliqua affecissem iniuria, si à me accepisses iniuriam, tulisses iniuriam, si me iniurium, iniuriosum, iniquum, grauem, tuis commodis aduersum, infensum tibi sensisses, cognouisses, expertus esses: si qua re te læsissem, tuus esset animus à me offensus, molestia aliquam accepisset: si de tuis cõmodis aliquando detraxissem, tuis commodis obfuissem, obstitissem, aduersatus essem, si qua esses à me lacestus iniuria, prouocatus, commotus.*

Vos me lo pagareys.

Facile idem reponam: is sum, qui referre iniuriam facile possim, par pari referre, equè te traetare referre à me, quod intulisti: impune tibi non erit, quod iniuria me affeceris: impunita nõ erit

iniuria

*iniuria tua, inulta non erit, inulta non relinque-
tur: vlciscar iniurias tuas: memorē iniurię me
senties, experieris.*

Agrauio me haneys hecho.

*Iniquē mecū egisti, iniuriasē me tractasti, in-
iuriam mihi intulisti, iniuria me affeciisti, iniu-
riā abs te tuli, passus sum, lesus à te sum imme-
rito meo, nullo meo merito, nulla culpa, absque
culpa, nihil tale meritus; laesisti me immerentiē,
innocentem, nullius affinem culpę, omnis exper-
tem culpę, ab omni vacuum culpā.*

No tengo yo culpa.

*In me conferenda causa non est, culpa vaco, Innocen-
culpam ego non sustineo, expers culpę sum, affi te.
nis culpę non sum, purus à culpa sum, culpam ig-
noro, longissimē ab sum à culpa, longē remotus à
culpa sum, tam ab sum à culpa, quā in qui maxi-
mē, culpę mihi non sum conscius, extra culpam
sum, in culpa non sum.*

En esto hos va la honra.

*Tuus honor agitur, honor tuus in discriminē ad Interes-
ducitur: de honore periclitaris.*

No entendey's fino en hazer dinero.

Interes- *In re familiari augenda totus es: præter diui-*
sado. *tias nihil spectas, tuum omne studium in queren-*
dis opibus consumis, locas, constituis: totus in di-
uitias incumbis, id unū agis, eò tantum spectas,
eò tuum studium dirigis, confers, tuum consiliū
illud est, tua planè singularis cogitatio, ut diui-
tias tibi pares, compares, colligas, congeras, ut
opes queras, habeas, possideas, ut opibus abun-
des, affluas, ut diuitiæ tibi redundent, tibi ad-
sint maxime, tuam in domum frequentes con-
fluant, ut dives sis, copiosus, locuples, plenus, be-
ne nummatus, multarum possessionum præsidio
munitus, instructus, paratus, minimè inops, à re
familiari, à re domestica, à diuitijs, ab opibus, à
copijs, à fortune: ut abundes, ut cumulatè posside-
as, ut uberrima sint omnia, ut omniū rerū vber-
tate floreas, ut fortune tibi sint amplissimæ.

Porque la honra se me conserue, no se
 me da nada perder la hazienda.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna
 detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortu-
 narum iacturū fieri: fortune detrimento nō re-
 cuso, contemno, nihil duco, in minimis pono.

Esto

Esto no nasce de la virtud, sino del dinero.

Copiarū hoc potiūs est, quā virtutis: nō hoc in virtute, sed in opibus situm est: facit hoc non virtus, verū copia diuitiarum: diuitiarū, non virtutis, hoc est: pertinet hoc ad copias, non ad virtutem: non hoc virtus, verū diuitiæ præstant, pendet hoc à diuitijs, non à virtute.

Vuestra hazienda va con mal.

Fortunæ tuæ dissipantur, res familiaris tua disperditur, disycitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur, accipit iniuriam, distrahitur, detrahitur de tuis fortunis: iniuriosè tractatur fortuna tua, damna inferuntur fortunis tuis, inuaduntur fortunæ tuæ, irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

El astuto no mira sino al prouecho.

Astuti id hominis est, ad suam vtilitatem omnia referre, vtilitatē sequi, spectare, rebus cum principibus anteferre, rerum omnium habere antiquissimam, primam ducere, in primis ponere.

Este ha sido mi designo.

Consilium meū hoc fuit, hoc spectavi, hoc vo-

hui, hoc secutus sum, id egi, eó mentem intendi.
Muere de inuidia.

Inuidia. *Disrumpitur inuidia.*

Los inuidiosos fatigauan mucho a Ciceron.

*Valde Ciceronem exercebat inuidia, Cicero-
ni multum erat, cum inuidis negotij.*

Este inuierno es muy pesado.

Inuier- *Tæterrima, ac fœdissima hiems est, hieme vti-*
no. *mur iniucunda, ac tristi: hiemē habemus pero-*
diosa: nihil hac hieme fœdus, nihil horribilius.

Yo hos hago juramento que assi passa

Iuramē *Iuratus tibi affirmo, iureiurando tibi pollice-*
to. *or, atque cōfirmo: eiusmodi rem esse, ita se rem*
habere, eiusmodi rei statū esse, in hoc statu rem
esse: ita mihi Deus benefaciat, faueat, adsit: ita
me respiciat Deus, seruet, tueatur, nō destituat,
non deserat: ita mihi à Deo prospera cōtingant
omnia: ita mihi optata contingant: ita quæ op-
to, feliciter eueniant: ita mihi bene sit, meis re-
bis feliciter eueniant, ad voluntatē cuncta flut-
ant: ita viuam, diu feliciterq; viuam, diuturna
lucis vsura fruam: ita mihi tum diuturnus vita

cur sua

*curfus, tum facilis etiam, tranquilluſq; ſit: ita
meis optatis fortuna reſpondeat: ita ſim ſaluus,
incolumis, felix, beatus, malorum expers, igna-
rus aduerſæ fortune: ita nihil aduerſi videā in
vita: ita nūquam aduerſam, perpetuò ſecūdam
fortunā experiar: ita fortuna utar perpetuò bo-
na: ita moriar, ne viuam, ne ſim ſaluus, diſpere-
am, perdeat me Deus, malè mihi Deus faciat,
Deum ſentiam iratum: malè mihi ſit, nihil ex a-
nimi ſententia ſuccedat, excludat omni cōmo-
do: aduerſa mihi ſint omnia, cadat infeliciter,
quidquid ago, inſenſa omnia, iniqua, aduerſa ex-
periar.*

La juſticia comprende en ſi todas las
virtudes.

*Omnes in ſunt in vna iuſtitia virtutes, iuſti-
tia continentur, comprehenduntur: cōtinet iu-
ſtitia, comprehendit, cōplectitur omnes virtu-
tes: omnes ad vnā iuſtitiam virtutes reſerun-
tur, ab vna iuſtitia pendent, in vna iuſtitia in-
cluduntur: qui iuſtitiam tenet, non eſt vt virtu-
tem vllam præterea deſideret, requirat, expe-
tat: nulla virtute iuſtus caret, nulla virtus ab-*

Iuſticia.

*est à iusto, coniunctæ sunt, colligatæ, connexæ
cum iustitia virtutes omnes.*

En gouernar la Republica, no se ha d
tener cuenta si no con la justicia.

*In administranda, gubernanda, regenda, ca-
pessenda, tractanda, curanda, gerenda Rep. in
administratione Reip. in omni publico munere
id solum spectare debemus, quid iustitia postu-
let, ratio præcipiat, conscientia proponat, quid
sit iustitiæ, quid rationi consentaneum, quid cum
iustitia, cum ratione congruat, conueniat, con-
suetudine, habenda iustitiæ summa ratio est: vna spe-
ctanda iustitia, nihil præterea: de vna iustitia
laborandum, sequi ducem iustitiam debemus, a-
gere cum iustitia, iuste, rectè, honestè; honestum
tuendum est solum; nostra consilia, nostras a-
ctiones ad vnâ iustitiâ referri decet, propo-
sitam habere iustitiâ, iustitiæ seruire, ad iusti-
tiâ incumbere, iustitiâ exercere debemus,
non est in administranda Rep. ne latum quidem
vnguem, ne minimum quidem, ne tantillum qui-
dem à iustitia discedendum, recedendum.*

Hoy pocos administran justicia.

Pauci sunt hac ætate, his temporibus quibus
iustitia curæ sit, cordi sit, qui iustitiam colant,
exerceant, curent, tueantur, qui de iustitia la-
borēt, apud quos iustitia locum habeat, iustitiæ
locus sit, qui se iustos præbeant.

Determino eni todas maneras mo-
strar mi iusticia.

Omnino constitui, decreui, deliberaui meū fa- Iustifi-
ctum purgare, probare, rationibus tueri, id mi- carse.
hi propositum, planeq; certum est, ut rationem
reddam cōsiliij mei, agere, probare, tueri, defen-
dere, sustinere meam causam prorsus volo; ar-
gumentis minimè dubijs ostendere, rationibus
persuadere, non me casu, me temere, non inani
quadam volūte, repente, mētis impetu, nul-
la satis firma, certāue causā commotum, addu-
ctum, impulsū: quod feci ostendā iure factum,
consilio factum, optimis de causis, ratione sua-
dente, ratione duce, certo iudicio, recte, & con-
sideratè, ita factum, ut reprehendi non possim.
ut mihi temeritatem, imprudentiam, inopiam
cōsiliij nemo possit obycere, nemo possit in con-
trouersiam, in dubiū vocare, merito damnare,

vituperare, accusare, exagitare, vitio dare.

No me marauillo, q̄ siendo tan moço,
no echeys de ver los engaños del mūdo.

**Iuuen-
tud.**

*Si, quid insidiarum in vita sit, minus dispicias
intelligis, vides; minime miror, cum adhuc in-
tra iuuentutis annos tua versetur ætas; cum ex
iuuentute nondum excefferis, cum in ea sis æta-
te, quæ valet viribus, à prudentia infirma est, vi-
ribus floret, à prudentiæ maturitate procul ab-
est, longè distat à prudentia, in qua prudentia lo-
cum nō habet, cum adhuc ætatis tuæ tamquam
in vere sit, cum ætas iuuentutis, in qua tu es, ino-
pia ferè iudicij laboreat, expers iudicij, pruden-
tiæ, grauitatisq; sit; vsu rerum, & experientia
vnde oritur prudentia, prorsus vacet, vacua sit,
careat.*

No me parece que hay mejor cosa, q̄
menospreciar las injurias.

Iuzgar.

*Nihil iudico, duco, censeo, statuo, laudabilius,
quam iniuriarum rationem non habere, non dis-
cere: quomodo quidem ego existimo, vt ego qui
de arbitror, opinor, puto, autumno, sentio, vt opi-
nio mea est, vt mea fert opinio, quātum quidem
assequi*

assequi iudicio possum, vt mihi suadet ratio, ostendit ratio, nisi iudicio fallor, iudicij sum expertus, rudis planè sum, nihil est præstantius, laudabilius, ad laudem illustrius, quàm iniurias cõtemnere, nihili facere, obliuisci, ex memoria delere, minime persequi, vlcisci nolle, vltione non persequi, referendæ iniuriæ curam non suscipere, de iniuria persequenda, vlciscenda, referenda, de iniuriarum vltione minimum laborare, nihil omnino cogitare, vltionem iniuriarum nõ spectare, non curare: in contemnendis iniurijs, obliuiscendis, ex animo euellendis, ex memoria delēdis, obliuione volūtaria conterēdis, eximia sita laus est, ea laus est, qua nulla præstantior, neque excellentior.

Aun no tengo declarado, si el buē iuyzio viene de la naturaleza, o de la doctrina.

Nondum planè constitui, nondum satis habeo iuyzio constitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum, naturæ enunere, an disciplina beneficio iudicium contingat, iudicij præstantia, excellentia, ius, subtilitas vtrum à natura,

an ab arte, ac disciplina proficiatur, contin-
gat, manet, naturæ privilegio concedatur: an
sit ab arte, ac disciplina petendū, vtrum is, qui
recte iudicat qui optime iudicio utitur, qui iudi-
cio valet, præstat, excellit, facultate habet op-
time iudicandi, iudicio abundat, naturæ debeat,
an arti, bonum illud acceperit à natura, an ha-
serit à studio, ab arte, à disciplina, naturale bo-
num sit iudicium, an potius in studio, arte, dis-
ciplina, doctrina, ratione situm, eiusmodi, quod
doctrina tradatur, à præceptis ducatur, discat-
ur à magistris.

¶ Soys docto en lenguas.

Lengua

Præclare tenes & quæ à Grecis, & quæ à no-
stris prodita sunt: vnus optime nosti non nostræ
solum, sed etiam Græciæ monumenta omnia.

Muy lexos estamos el vno del otro.

Lexos.

Magnolocorum interuallo disuncti sumus.

Estoy tan lexos, que muy tarde llega
a mi las nuevas.

In ijs locis sum, quò propter longinquitatē tar-
dissime omnia perferuntur.

Muy



Muy cumplido haueys fido con todos en vuestro cargo.

Late patuit in prouincia liberalitas tua, tua Liberali excelluit humanitas, nemo est à te non liberalis dad y cū *simè tractatus, liberalitatem in te nemo deside* plimien *rauit, prolixa fuit in primis, ac benefica natura to.*

tua, sic vt nihil magis, fructus liberalitatis tue uberrimi fuerunt, ad multos peruenerunt, perti

Si yo estuuiesse en libertad. (nuerūt.

Si mihi integra omnia, ac libera essent, si es- Liber- *sent omnia solutissima.* tad:

Mucho valen mis libros.

Multorum nummorum est mea bibliotheca. Libreria

El ha tenido cargo de mi libreria.

Tractauit meam bibliothecam.

El que viene de buen linage, es obligado a mas seguir la virtud.

Quicumque honesto, claro, nō obscuro, summo Linage *loco, claris parentibus natus est, ex nobili fami-* alto.

lia, clara stirpe, ei maior, quàm ceteris, colendi præclara studia, exercēdarumq; laudādarū artium necessitas imponitur: habet hoc nobilitas, & familie splendor, vt vitæ laudabiliter &

cum virtute traducendæ non modo occasione,
 verumetiam causam, neq; causam tantum, sed
 etiam necessitatem afferat: quem familiæ nobi-
 litas cõmendat, oportet eum ad liberalium do-
 ctrinarum studia, ad studium summæ laudis, ad
 omnem laudem, ad decus eò studiosius incumbe-
 re ad excellentem omnium rerum cupiditatem
 eò vehementius excitari: si quis ex egregia, no-
 bili, præclara, illustri domo natus est, maiore
 quàm quivis alius, vrgetur virtutis expetendæ
 necessitate.

A muchos de baxo linage la virtud
 los ha hecho nobles.

Linage Multos infimæ conditionis, humillimæ sortis,
baxo. obscuri loci, nulla parentum, aut maiorum lau-
 de commendatos, obscuro loco natos, ignobili,
 obscuro, infimo genere editos extulit, atque illu-
 stravit virtus: multos generis humilitate iacen-
 tes, virtus erexit: nobilitantur, atque honestan-
 tur virtute multi, genere ignobiles, & obscuri.

No me tomeys esto por lisonja.

sonja. Noli putare, me hoc auribus tuis dare gratiã
 tuam aucupari, hoc me loqui ad voluntatẽ, me
 velle

uelle tuis auribus inferuire, me esse blandum, assentatione uti, assentationis artificio tuam gratiam querere: ne me putes fictè loqui ad colligendam beneuolentiã tuam, ut gratiã à te ineam, te mihi ut adiungam, tuam in amicitiam ut me penitus insinuem.

De continuo estoy llorando.

Conficior lachrymis, sic, ut ferre non possim, Llorar. luctu consumor, contabesco: modum lugendi nullum facio, finem lacrymis non impono, lacrymis me dedo, lacrymis numquam abstinco, uberrimus meus est fletus, assidue lacrymæ, perennes lacrymæ, numquam nõ lugeo, luctum numquam intermitto, non dimitto, non omitto, totus in luctu versor, assidue fluunt ex oculis lacrymæ, comes mihi ubique luctus est, perdunt me lacrymæ, numquam lacrymis non hument oculi.

Tu lloras los males de la Republica.

Iuges Reip. tēpora, tuus fletus exoritur, existit, manat, proficiscitur à publicis malis, lugendi causam affert aduersa fortuna Reip. calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt, miseriæ tibi publicæ lacrymas excutiunt,

Thom. de Vauclusey quando elegit

exprimunt.

Es vn necio.

Loco.

Desipiens est, delirus, stultus, demens, insanus, à ratione auersus, omni ratione carens: delirat, desipit, insanit, discessit à mente, desertus est à mente, destitutus à mēte: mens cum & ratio reliquit: mentem amisit: mente captus est, mentis lumine obcecatus, mentis compos non est, mentis inops, mentis expers, inops à mente.

M

♣ Si en mi niñez tuuiera buen ayo, no
hiziera tantas necedades.

**Mae-
stro.**

Si ducem, auctorem, moderatorem aliquem puer habuissem, non ita grauiter errassem.

Esos con su malicia me hã hecho mu-

Mala o- dar de proposito.

bra.

Istorum maleuolentissimis obtreccionibus, improbis artibus, iniqua, infensaq; in primis opera de vètere illa mea sententia depulsus sum, detrusus, deiectus, veterem sententiam deposui, abijcere sum coactus, discedere à sententia, desciscere, animum abducere, instituta cursum opinionis aliò conuertere, flectere, mutare.

Vne.

Vuestro valor deshara la violencia d
los malsines.

Impetum proditorum hominū tua virtus fran Malicia
get, reprimet, ac retundet.

Por tu respecto viue este malicioso.

Tuo beneficio viuit hæc pestis.

Con tu prudencia venceras los mali-
ciosos.

Horū improbitatem infringent consilia tua.

Forçado me han vellacos a mudar mi
propósito.

Istorum malevolentissimis obtrectationibus,
de vetere illa mea sententia depulsus sum, deio-
ctus, detrusus.

Quien hay que no tenga malas volun-
tades?

Quis est, quem nulla vñquam attingat inui-
dia?

Mal qui

Entiendo q̄ no teneys mala voluntad sto.
a nadie.

Novi animum tuum nulla in quemquam male
volentia suffusum.

Todos le quieren mal.

In summam omnium inuidiam incidit, adductus est: inuidiosus apud omnes factus est, sic egit, ita se gessit, ut odio illū omnes habeant, ut in illum nemo sit optimè animatus, nemo illi faueat, nemo de illo bene existimet, nulla fruatur hominum benivolentia, premitur odio multorum, inuidia est, odio est, in inuidia est, in odio est.

Ha me venido gran desgracia.

Præcipua propria, minimè cōmunis mea fortuna est, singulari sum fato, longè alia condicio ne ego sum ac ceteri, ea est mea conditio, mea fortuna, ut conferri mecum nemo possit, ut exemplum simile planè nullum extet.

A la risa del alua.

Mañana.

Prima luce, summo mane, diluculo, primo mane, cum lucesceret, albescente die, in ortu Solis, oriente Sole.

Máday's me cosa, que ni puedo, ni me es honra hazerla.

Man-
dar.

Imperas mihi, iubes, mádas, id fieri à me vis, quod exequi, efficere, præstare neque debeo, neq; possum: das mihi rem in mandatis neque honestam, & eiusmodi, quæ vires meas exuperet.

Cosa

Cosa suaue es poder mǎdar a muchos
Optabile est, imperium in multos habere, ha-
bere multos, quibus liceat imperare, qui pare-
ant imperanti, quorum opera iure tuo, pro tuo
iure, pro potestate, tuo arbitrato possis uti: mul-
tis dominari, multis præesse, paratos ad volun-
tatem, ad imperium, ad nutum habere multos.

No me agrada, como lo tratays.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur. Manera
 Este modo de vida offende a los que o modo,
 bien hos quieren.

Hic tuæ vitæ cursus offendit eos, qui te dili-
gunt, optimeq; tibi cupiunt.

Vos conoscereys mejor mi voluntad. *manifesto*

Notior, & illustrior meus in te animus erit. Manifie
 Agora todos veen vuestra virtud. *sto.*

Nunc tuæ summæ laudes excelso, & illustri
loco sitæ sunt.

Orestes con su misma mano mato a su madre.

Orestes parentem Clytemnestram sua manu Matar,
defodit, cõfodit, perfodit, vita exuit, priuauit,
morte affecit, puniuit, multauit, vltius est, vin-

dicauit, interfecit, interemit, occidit, cecidit,
peremit, trucidauit, obtruncauit, parenti vitā
eripuit, mortem obtulit, attulit, intulit, vim in-
tulit, attulit, manus attulit, intulit.

Nuestros antepassados menosprecia-
uan la riqueza, y amauan la virtud.

Menos- *Maiores nostri diuitias minimi putabāt, vñā
preciar. virtutem sequebātur: apud maiores nostras mi-
nima diuitiarum, virtutis erat ratio maxima:
nullo loco apud maiores nostros diuitiæ fuerunt
virtus vna vigeat maximè; plurimum sem-
per apud maiores nostros virtus valuit, mini-
mum diuitiæ, opes in minimis ponebant: postre-
ma omnium rerum diuitiæ illis erant: rem fami-
liarem, quæq; nos bona appellamus, parui, mini-
mi, nihili reputabant, ducebant, aestimabāt, pē-
debant, faciebant, floccifaciebant, flocci nō fa-
ciebant, (idem enim significatur, siue absit, si-
ue adsit particula uon) minimi erant apud ma-
iores nostros opes, minimi ponderis, nullo apud
eos loco, parui momenti postremum apud eos lo-
cum opes obtinebant: de opibus minimum labo-
rabant, diuitias præ virtute contemnebant, in-
fra*

*fra virtutem ducebant, post virtutem habebāt
virtute posteriores iudicabant.*

No tengo cuenta con nada desſo.

*Trahuntur per me pedibus omnia: non laboro,
nihil me afficit, nihil me tangit, nulla re moue-
or, de quauis re ſuſq; deq; fero, æquè omnia con-
temno, ſaſtidio, reſpuo: nulla res apud me pon-
dus habet: nullius momenti eſt, in præſidio eſt, ne
minimi quidem eſt.*

Conozco q̄ ninguno haze caſo de mi
*Planè deſertum eſſe me, atque abiectū intelli-
go: nullo iam loco ſum, reijcior, & cōtemnor ab
omnibus, nullius iam prætij ſum, ordinem nullū
obtineo, fabula ſum, nullus ſum, habeor in poſtre-
mis, deſpicior: deſpectus ſum, nullius loci ſum,
nullius ordinis, poſtrema conditionis.*

En tener me ſaſgero fiel te eſcriuire.

*Quoties mihi certorum hominū facultas erit, M enſa-
litteras ad te dabo. gero fiel*

En caſo ſubito, luego miramos al cielo.

*Hic eſt mos hominum, ita more comparatum Mirar
eſt, vt in repentinis aduerſisq; caſibus, ſi quid en alto.*

*& præter opinionem, & contra voluntatē ac-
cidit.*

cidit, coelum intueantur, suspiciant, adspectet,
ad coelum suspiciant, aspiciant, spectent, oculos tollant, intendant.

Querria que te recogieses,

Mode-
rarse.

Velim te cohibeas, velim te colligas, velim te
admodum reuoces, ad rectam rationem reducas,
intra rationis girum reuoces, traducas.

Si menester fuere morire por vña hora

Morir.

Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentissimè
profundam, decedam, cedam è vita, excedam
vita, & è vita discedam, mortem obibo,
mortem oppetam, vitam cum morte commutabo,
lucis usuram amittam, extremum spiritum
effundam, & que proximè sequuntur.

Cosa es de desleñar, morir en la vejez.

Optabile est, affecta ætate diu obire ultimū
summum, obire diem, migrare è vita, huius
lucis usuram amittere, obire, occidere, interire,
perire, mori, vitam finire, animam efflare, abi-
re à vita, discedere, decedere, ex corporis vin-
culis euolare, ex corporis carcere, vel ergastulo
solui, aut liberari, ab hominibus demigrare.

Aunque me maten, no mudare de pro

posito.

Si vocer ad exitum vitæ, non faciam vt hunc sensum deponam.

En la muerte de tu padre consuella te cõ lo q̃ sabes, q̃ todos hauemos ã morir.

Paterni obitus dolorẽ hæc ratio depellat, quẽd omnibus impẽdet mors, hac omnia lege creata sunt, vt morte deleantur, extinguãtur, tollãtur.

No me mostrays el animo que soys obligado.

Non præstas mihi eum animum, quem debes.

Mucho haueys mudado la voluntad.

Magnus animi tui motus est factus,

Mostrar
el ani-
mo.

El año passado alabauas mas que todos la paz, agora parece que ya has mudado el proposito.

Mudar.

Anno proximo, superiore pacis auctor præter ceteros eras: nunc videris à prima caussa de scuisse.

No puedo creer que tanto hos ayays mudado.

Adduci non possum, vt te à tua consuetudine tam valde, tam longè discessisse existimem.

Del

Del negocio de Padua no hagays nada hasta que yo buelua.

Integrum tibi de re Patavina ad meum reditum reserva.

Yo he hecho reseña.

Copias meas lustravi.

Muestra, o reseña.

N

♣ Muy escassa ha sido con vos naturaleza.

Naturaleza.

Satis angustè natura te suis copijs instruxit: parùm in te benigna, parùm liberalis natura fuit: non est cur naturæ gratias agas, nõ multum naturæ debes, naturæ expertus es parùm liberalem, parcè tibi sua bona est elargita natura: naturæ bona, adiumenta, opes, diuitiæ, subsidia tibi defunt, te deficiunt, in te non agnoscuntur, in te desiderantur, requiruntur: ita natura tecum egit, ut nouerca potius, quàm mater fuisse videatur: iniquior in te natura fuit: tibi non contigit, ut naturæ bonis excelleres: possũ in te quiduis potius, quàm naturam laudare: natura tibi de suis muneribus, non quantũ opus erat, impertiuir: suis te donis abũdare natura noluit: inop-

*es à naturæ bonis: est cur desideres naturæ bona:
non optimè de te merita natura est, multa natu-
ræ accepta referre non debes.*

*Es mucho de mi cōdiciō, o naturaleza
Valde mihi aptus est, mirè factus est ad natu-
ram meam, vehementer est ad meæ vitæ ratio-
nem, & consuetudinem accommodatus: conue-
nit optimè cum ingenio meo.*

De vuestro buē natural hazey's esto.

In hoc humanitatem tuam agnosco.

Esto es a todos natural.

Omnihus hoc est à natura tributum, insitum.

No quiero estoruar v̄ros negocios.

*Nolo tuas occupationes interpellare, tibi tam **Negoci**
occupato molestus esse, molestiam exhibere, ob- **os.**
strepere; nolo tuorum negotiorum cursum impe-
dire, tuis rebus impedimento esse, auocare te à
tuis negotijs, curis, occupationibus.*

Es mi factor, o procurador.

*Meas rationes tractat, mea negotia gerit, me-
as res curat, administrat: meus procurator est,
mea negotia procurat is est, cui res meas commi-
si, credidi, commendavi, tradidi, mandavi: susti-*

net rerum mearum curam.

Es de noble linage.

Noble. *Honesto loco natus, ex honesta familia, primarius, honestus, optimæ inter ciues cõditionis, honoratus.*

Muchas liuiandades trae cõsigo la niñez.

Niñez. *Multa leuiter, inani quodã studio, temerè in pueritia committuntur, in prima etate, primis annis, teneris annis, primis temporibus etatis, a puero, ab incunte etate, incunte pueritia, primo etatis initio.*

Es niño gracioso.

Niño. *Nihil est eo puero festiuus, nihil lepidius, lepores habet, qui amorem cõcilient: lepore, festiuitate, elegancia morum conferendus cum illo puero nemo est.*

No esta en mi mano determinarme si fere Republico.

No esta en mi mano. *Integra mihi res non est ad consulendum, capessam necne, Remp. non est mihi libera, nõ expedita, non soluta de capeßenda Rep. deliberatio, liberam non habeo capiendi consilij facultas*

tem de suscipiēda, gerēda, administrāda Rep.
teneor implicatus, nec mea expedire consilia
possum de suscipiēda Repn.

No puedo sufrir tan gran dolor.

Tantum doloris, solitudinis, acerbitalis fusti No po-
neo, quantum ferri vix possit: ferendo dolori nō der suf-
sum, impares dolori vires meæ sunt, ad dolorem frir,
infirmæ, dolore frangūtur, vim doloris minimè
sustinent, roboris in me tantum non est, vt acer-
bitatem tam grauem quæam perpeti.

No se que partido pueda escoger.

Difficilis deliberatio est, lubricus ad liberan- No se q
dum locus, consiliū capere nescio, valde hæreo, escoger,
impedita deliberandi ratio est, consiliū deest,
explicare nihil queo, expedire me nequeo, inops
consilij, inops à consilio sum, consiliū diu fru-
stra quæro.

Temo, que he escogido mal.

Metuo, ne id consilij cæperim, quod explicare
nō facile possim: exitum consilij mei extimesco:
consiliū à me captū, vt eum, quem volo, exitum
habeat, opto magis quàm spero: vtinam cōsilio
meo respondeat exitus: timeo tamen, ne non ita
sit:

fit: vereor, ne nō optimè, quod deliberaui succēdat, procedat: meum consiliū quō sit euasurū, timeo: quā felicitē mihi euenturū sit ex cōsilio meo, planè non video: equidem aduersa me tuo: timeo mei consilij quis sit exitus futurus.

Soys amigo de nouedades.

Noue- *Res nouas queris, cupidus es rerum nouarum:*
dad. *status hic te minimè delectat: nouitatem amas,*
nouitati studes, faues.

Dizese, pero no hay cosa cierta.

Nueuas *Rumores sunt, satis illi quidem constantes, sed*
incier- *sine auctore: rumor est, sed sine capite, rumore*
tas. *ipso nuncio: sermones exaudiuntur, prorsus ta-*
men incerti, inanes, infirmi, orti ex voluntate,
qui nulla veritate nitantur, dissipati, sine caus-
sa, auctore nullo: iactantur hæc sermonibus in-
certis: sermones dissipantur ij, quibus haberi fi-
des nulla debeat, unde meritò fides absit, in qui-
bis non sit pondus, qui nihil certum sequan-
tur, qui neque nuncijs, neque litteris comprobentur,
quos veritas nulla confirmet, qui nulla veri-
tate, nullo satis firmo testimonio, nullo prorsus
argumento, rationē ne nitantur.

*homines sicut fecerunt in
 Aeneas.*

Hauian llegado del malas nueuas,

*Rumores de illo duriores erāt: aduersa quedā Nueuas
de illo erant allata: nunciū venerant tristes, ad- tristes.
uersi, infausti, parum commodi, minime leti, pa-
rum secundi; grauior de illo fama peruenerat,
dissipata erat, disseminata, dispersa, peruiulga-
ta, duriora quedam, grauiora erāt significata,
iactabantur, sermonibus dissipabantur.*

No se hizo jamas mejor cosa.

*Post hominum memoriam, post homines na- Nunca.
tos, ex omni memoria, nihil gloriosius.*

Muchos mas son los ruynes que los
buenos.

*Improbi multis partibus plures sunt, quā bo ro ma-
yor.*

♣ Hare lo que, v. m. me mandare.

*Parebo tuis mandatis: exequar tua mandata: Obede-
effectum dabo quod mandasti: tue volūtatī pa scer-
rebo, morem geram, obsequar, obtemperabo, se-
quar voluntatem tuam, meam voluntatem ad
tuam aggregabo, cum tua coniungam, tue vo-
luntati mea voluntas seruiet, tua mihi volun-
tas lex erit, atque norma.*

Obligado estoy a seruiros. *II. Insuper II*

Obliga *Incredibilem tibi quendam amorem; & omnia in te summa, ac singularia studia debet.*

Ya sabeys quanta obligacion tengo.

Videre te scio; quantum officij sustineam.

La vida hos deuo.

Pro te mori possum.

Mucho me deues, y no pagas.

Magna mihi debes beneficia; nec soluis.

Mal podre pagar lo mucho q os deuo

Tantum tibi debere existimo, quantum perfoluere difficile est.

Donde no puedo cumplir con obras, nos es bien con palabras.

Cui re vix referre gratias possum, ei verbis non patitur res satisfieri.

Yo le soy no solamente obligado, mas obligadissimo.

Magna eius in me, non dico officia, sed merita.

Con esto me terneys mas obligado.

Magnus ad tua pristina erga me studia curam lus accedet.

Obligado eres de seruir a tu padre.

Debes

Lien para el quarto finis

Debes patrem tuum colere ante omnes homi-
nes: est, cur patri tuo præcipium quendam ho-
norem præstes: tui muneris, tui officij, tuarum par-
tium est, tuum munus, tuum officium, tuæ par-
tes sunt: hoc in te cõuenit, ad te pertinet, à te po-
stulatur, hoc tibi omnis ratio suadet, proponit,
ut parentem tuum præcipuo quodam amore co-
las, obserues, tuearis, afficias.

Vole hunc sepultar honoradamente.

Funus ei satis amplum faciendum curavi: dedi
operam, ut funere satis amplo, satis magnifico,
satis honorifico affecretur, ut exequijs honesta-
retur, exequijs eum honorificis profecutus sum,
honorificè sepultus est, sepultura honestatus est,
funeris, exequiarum, sepulturae honore nõ caruit,
habuit in funere, quæ illum decorarent, illi hono-
rem adderent, decori essent, honori essent.

Obse-
quias.

Occasion hay de que xarme de vos.

Locus videtur esse tecum exposulandi, queren-
di de te, tui accusandi.

Occasi-
on.

Perdio se ya la occasion.

Amissum tempus est, elapsa de manibus est,
abiit, præterijt, fugit, euamit, amissa est, nulla

iam est, prorsus perijt occasio, tempus, opportu-

Estoy ocupadísimo. (nitasa)

Occu- *Grauiissimis rerum susceptarum oneribus pre-*
pado. *mor.*

Iamas he hecho cosa que offendiesse
tu honra.

Offeder *Nihil unquam feci, quod contra tuam existi-*
mationem esse vellem.

No hay mayor vellaqueria, que offe-
der, o dañar a su padre.

Nullum est grauius piaculū, quā patri vim
afferre.

Si se offreciere occasion, que. v. m. ha-
ya menester mi seruicio, no faltare a lo
que soy obligado.

Offre- *Si accidet, vt operam nauare tibi possim, vt*
scerfe. *opera mea tibi utilis esse, è re tua esse, in rem tu-*

Offerta *am esse, è cōmodo tuo, ex vsu tuo esse possit, offi-*
cio meo non deero, satisfaciam officio meo, offi-
cium meum prestabo, non committam, vt offi-
cium meum desiderari possit, vt meæ partes re-
quirantur: si continget, si eueniet, si vsu veniet
si res, si tempus, si occasio feret, postulabit, po-
scet,

scet, exiget, requiret, si occasio se offeret, se dabit: se ostendet, offeretur, dabitur, ostendetur, si fortuna feret, occasionem attulerit, detulerit, praeberit, ostenderit, si tempus acciderit.

Si quereys fauorescerle, no hallareys hombre que mejor hos lo agradezca, si empre que menester sea.

Si complecti hominem volueris, neminem habebis, cum res tuae postulabunt, neque praestantioris animi, neque maioris in te beneuolentiae.

Yo prometo de hazer todo lo que pudiere en vuestro seruicio.

A me omnia in te studia, atq; officia, quae quidem ego praestare potero, velim expectes.

Querria hos siruicssedes de mi.

Velim utaris opera mea.

Yo hos declararé mi voluntad quando mas menester fuere.

Quaecunque tibi commodare potero, omni cura, ac diligentia complectar: quae tibi intelligam esse accommodata, omnia studiosè persequar, diligèter praestabo: meum ex te studium in ijs maxime declarabo, quibus plurimum significo

re potuero, tuam mihi existimationem & dignitatem carissimam esse.

Veran todos quanto estimo vña hōra.

Studium meum dignitatis tue vel tuende, vel etiam augende summum omnes intelligent.

En toda cosa vuestra contadme de los primeros.

Nihil tibi erit tam promptum, aut tam paratum, quam in omnibus rebus: quæ ad voluntatē, ad commodum: ad amplitudinem tuam pertineant, opera, cura, diligentia mea uti profiteor, atque polliceor: eximium & singulare meum studium in omni genere officij, quod ad honestatē ad gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re neque studiū, neque, benivolentia mea deerit præsto non erit.

Siempre sere qual hasta hoy en vuestro seruicio

Qui antea fui, idem in posterum futurus sum in te ornando, & amplificando.

En toda cosa cō obras, y palabras mirarē por vuestra honra.

Quaecumque mihi tui honestandi potestas dabitur,

bitur, nihil prætermittam, quod positum sit ipsare, aut in bonore verborum.

Nunca faltare en voluntad y obras a vuestra honra.

Nunquam mihi tui aut colendi, aut ornandi voluntas deerit.

Yo os me offrezco sin excepcio algua.

Polliceor tibi studium meum, operam sine ulla exceptione, aut laboris, aut occupationis, aut te

Hare por vos lo q̄ pudicte. (poris.

Omniem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tuis rebus consumam, ponam.

Yo hos me offrezco todo lo q̄ puedo.

Quidquid valeo, tibi valeo: vniuersum studiū meum, & beneuolentiā ad te defero.

Hare en vuestro seruicio mas de lo q̄ vos pensays

Vincam meis officijs cogitationes tuas.

A esto soy obligado.

Tuum hoc est munus, tui muneris, tue partes, Officio.
tuarum partium, hoc à te postulat, expecta- y obli-
tur, requiritur, exigitur, hoc homines expectat gacion.
hoc ad te pertinet, attinet, expectat, tibi conue-

nit, in te conuenit, te decet, tuum est: hoc debes,
tibi non licet hoc negligere: proprie in te cadit.

Mas contento viuirias, si te oluidasses
de las desdichas passadas.

Olui- *Latior tibi vita esset, iucundior, tranquillior*
dar. *tranquillius ageres, si tuos casus obliuisceris,*
ex animo tuo, mēte, memoria deleres, euelleres,
si memoriā tuorum temporum omitteres, depo-
neres, abijceres, ex animo deleres, si tua pristi-
na mala, tuos casus tuorum temporum varietate
tem obliuione volūtaria contererēs, apud te de-
leret obliuio.

Opini- *Dexado he mi antigua opinion.*
on. *Istorum maleuolētissimis obrectationibus de*
vetere illa mea sententia depulsus sum.

Muy fuerte cosa le es al virtuoso, de-
xar vna buena opinion.

Bono viro sensū rectū deponere, difficile est.

No se me puede quitar esta opinion.

Ab hac sententia deduci non possum, hāc de-
ponere, & aliam suscipere opinionē vix, egrē,
nullo modo, nulla ratione, nequaquam, neuti-
quam, minimē possum, prorsus non possum.

Porque he de mudar parecer?

Quid est, quod aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionē abijciam? cur hunc deponam sensum? cur ab hac sentētia desciscā, discedam? cur aliter sentiam? cur à meipso dis sentiam?

Fuerte cosa es, el hōbre bueno dexar yn buen parecer.

Vir bonus, vt sententiam mutet, non facile adducitur, impetrare à seipso nullo modo potest: bono viro sensum rectū deponere, difficile est, magni negotij est: vir bonus in sentētia firmissime constat: vir bonus à recta sententia desciscere vix potest: vt sētētiā mutet nō facile adducitur: tenet arctē quā semel cōplexus est sentētiā.

Yo hare que aproueys mi parecer.

Probabo tibi meam sententiam: efficiam vt opinio tibi mea cum ratione congruere videatur: ostendam esse, cur probes sentētiā meam, acquiescas meae sententia.

Era opinion antigua.

Erat hac in animis hominū inueterata opinio, peruetus, diuturna, multi temporis, minime re-

cens, in animis hominum penitus infederat.
 No hos es honra, no seguir la opinion
 de vuestro padre.

Honestè à parente tuo dissentire nō potesitur.
 pe tibi est à parente dissentire: nō potes à patre
 sine infamia, sine dedecore, sine gravi culpa, si-
 ne turpi nota dissentire.

Somos de diuersa opinion.

Opinionum dissensione discrepamus: nō idem
 aliter, diuersè, variè sentimus: nō, quid tibi, mi-
 hi videtur idem, placet, probatur.

Engañado haueys mi opinion.

Fefellisti opinionem meam, tractasti me secus
 atque existimabam; non cum in me, quem puta-
 bam, te prætististi: expectationi meæ nequaquā
 respondisti: cum animo meo tua facta non cōue-
 niunt, consentiunt, congruunt: prorsus te alium,
 atque arbitrabar, sum expertus, re ipsa cognō-
 ui, sensi.

De vna misma opinion somos.

Coniunctum est meum consilium cum tuo, con-
 sentiunt, concinnant sententiæ nostræ, nihil à tua
 mea distat, dissentit, discrepat opinio: idem se-
 timus.

*timus, à tuo iudicio mea sententia nō abhorret:
idem utriq; nostrū probatur, videtur, placet,
idem sequimur: idem est vtriusque sensus: con-
gruit cum opinione tua sententia mea: dissensio
inter nos nulla est: dissensionis aut controuersie
nihil, conuenit inter nos.*

*Ellos con sus malicias me han hecho
mudar de opinion.*

*Istorum maleuolētissimis obtreccionibus de
vetere illa mea sententia depulsus sū, deiectus,
deturbatus, repudiatus: factum est horū culpa,
commissū est horum iniquitate, à mea illa vete-
re sententia descinerim, ut veterem illum sen-
sum deposuerim, ut abiecta vetere illa senten-
tia, nouam suscepèrim.*

*El año passado alabauas tanto la paz,
y agora ya eres de otra opinion.*

*Anno proximo, superiore pacis auctor prater
ceteros eras, nūc videris à pristina causā descī-
nisse: non quod anno proximo, nunc idem de pa-
ce sentis, tua de pace sententia cum superioris
anni sententia conuenire non videtur, non eadē
tua est, quæ anno proximo superiore, de pace se-
tentia:*

*sententia: pacem vnus omniū maxime tuebaris. at
no superiore, nunc alia tua mens videtur, non
idem sensus, diuersa opinio.*

Tu has mudado de opinion.

*In sententia non permansisti, sensum mutasti,
aliter existimas, à pristina sententia descinisti,
à te dissentis, diuersam opinionem suscepisti, ca-
pisti.*

*Mucho caso han hecho de vuestra o-
pinion y parecer los que bien sienten.*

*Magnū apud eos, qui rectè iudicāt, tua sen-
tentia pondus habet, magni fit, magni estima-
tur, magni penditur, auctoritatis habet pluri-
mum, grauissima est: rectè sentientes in opinio-
ne ac iudicio tuo plurimum ponūt, opinioni tuæ
multum tribuunt, multum deferunt, facile assen-
tiuntur, acquiescunt.*

Todos son de vn parecer.

*Vnus omnium bonorum est sensus, idem omni-
bus probatur, eodem concurrunt omniū senten-
tiæ, sequuntur idem omnes, spectant, probant, o-
pinione tuentur: eadem est omnium sine ulla va-
rietate opinio: opinionum nulla varietas.*

Si mē

Si mi parecer hos es dañoso, a la Repu-
blica aprouecha.

*Sententia nostra, si minus e re tua sunt, Reip-
rationibus conducunt: tuam si utilitate oppug-
nant, Reip. commoda tuentur: si tibi detrimen-
tum, Reip. commodum asserunt, tua si minuunt,
Reip. augent, cōmoda: si tuis aduersantur, Rei-
rationibus expediunt.*

He cōcertado lo q̄ tocava a la guerra.

*Rem militarem constitui, collocavi, cōposui,
optime digessi.*

Orde-
nar.

P

¶ Quiero que me pagueys lo que por
el me haueys prometido.

*Pro illo solves, illius promissa tu prestabis: de-
pendendū tibi est, quod mihi pro illo spopōdisti,
illius promissio, solutio tua erit, ad te pertinet.*

Pagar.

No puedo pagar.

*Soluendo non sum: non est, ut possim soluere:
non habeo, unde soluam: non suppetit, unde cre-
ditoribus satisfaciam.*

Esta pared se abre.

*Hic paries vitium facit, rimā ducit, rimam Pare-p
agit,*

agit, labem facit, labefactatur.

Bien me agrada vuestro parecer.

Parecer. *Consilium mihi tuum probatur: idē sentio quod tu, meū cum tuo sensu congruit, assentior tibi tuam sequor sententiam, recte sentire mihi videtur, accedo ad tuam sententiam.*

Creo que nos holgaremos con este parentesco. *creo que nos foret conueniens.*

Pariete. *Spero nobis hanc coniunctionem voluntatis fore optimam de hac habeo coniunctione spes, de hac coniunctione spero optimē, spes me tenet optima, sustentat, alit, pascit, fouet.*

Teneys muchos parientes.

Propinquis & affinibus flores: à propinquis optimē paratus es, munitus es: propinquis abundas, copia flores propinquorum.

Desazer el parentesco.

Dirimere coniunctionem, discindere, dissuere, disungere, ius omne coniunctionis tollere, delere, extinguere.

Entiendo partirme.

Patirse. *Mihi est in animo discedere, digredi, abire, proficisci, locum mutare, de discessu cogito, discessum.*

ſceſſū cogito, diſceſſum ſpecto, in animo habeo,
meditor, animus eſt in diſceſſu.

Metello no moſtro riſteza, en ſalir de
la patria.

Summa voluntate Metellus patria ceſſit, e-
gregiaq; animi alacritate abſuit: diſceſſū de pa-
tria equiſſimo animo tulit Metellus, & abſuit
nullo dolore, Metelli animus cū a patria diſ-
ceſſit equiſſimus, dum abſuit letiſſimus fuit, &
rectus alacer minimè demiſſus, aut deiectus.

No ſuffrays que de vueſtro amor lle-
ue yo la menor parte.

Ne patiaris, me partem amoris tui minimam Partici-
ferre: noli committere, vt partē amoris tui mi- par o ha-
nimam capiam, vt exiguum ab amore tuo fru- uer par-
Etum ſeram, colligam, ſumam, percipiam: fru- te.
Etum amoris tui velis eſſe non exiguum, nō vul-
garem, non mediocrem.

No hos ciega la paſſion.

A certo & vero ſenſu iudicas: quod iſti ne ſa Paſſion.
ciant, malevolentia & liuore impediuntur: nō
tue mentis oculos liuor obducit: rectum animi
ſenſum in iudicando ſequeris: tuum iudicium va-

zio dirigit, ac moderatur: quod ratio præscribit
ac probat, id iudicas; quod istis per maleuolen-
tiam non licet: quam istis facultatem eripuit li-
uor, & maleuolentia.

No creeriades, quan fuera estoy de to-
da passion.

Vix credas, non facile putes, ægrè possis cogi-
tatione assequi, quàm æquo animo sim, tranquil-
lo, quieto, ab omni cura vacuo: quàm omni va-
cem perturbatione: quàm sim omnis expers cu-
ræ, quàm procul absit animus meus ab omni cu-
ræ, quàm tranquillo animo sim, quàm trāquille
agam, quàm tranquillè agat animus meus, quā
meus fruatur animus tranquillitate, quæ sit ani-
mi mei tranquillitas, quàm nulla sit animi mei
perturbatio, cura, molestia: quàm parum ani-
mus meus cura fluctuet, iactetur, agitur, com-
moueat, æquitatem animi mei, tranquillita-
tem, securitatem, quietem, vix credas, assequi
cogitatione vix possis.

No soy apassionado como otros.

A certo & vero sensu iudicas, quod isti ne fa-
ciant, maleuolentia & liuore impediuntur.

Gran vellaqueria hazey.

Grauiſſimè peccas, ſclerate agis, ſummum de Pecca-
decus admittis: piaculum cõmittis, maximo te do.
ſcelere adſtringis, obſtringis, culpã grauẽ cõmit
tis, iniquiſſimè facis, ſcelus cõmittis, perpetrās.

Nunca tal cometí.

Hanc ego nũquam attigi culpã, hoc me num-
quam crimine contaminavi, inquinavi, infeçi,
pollui: hanc nũquam subiui culpã, hæc me num-
quã culpa polluit, labefecit, huius criminis, fla-
gitij, ſcleris, vitij, labe, macula, infectus num-
quam ſum, viciui ſemper iſta culpa.

No hay peccado que hoy no cometã
 las gentes.

Omnes in omnẽ culpam prolabũtur, incurrũt
homines in omnem iniquitatem: nulla culpa eſt,
quæ non hodie ſubeatur: omnes in omni ſclerũ
flagitiorumq; genere voluntantur: omnẽ impro-
bitatem omnes amant, nullum hodie flagitium
ignoratur, prætermittitur, non committitur.

Penſar, ymaginar, conſiderar.

Penſar

Colligere ſe, animum intẽdere, meditari accu
ratius, diligentius animaduertere, conſiderare mente.

cū animo suo; versare in animo, diligenter animo tractare, agitare animo diligenter, studiosè cogitare, intento aliquid animo intueri, attentius examinare, perpendere, ponderare.

Ponderad esto.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, statue, cōstitue, ad animum refer, hūc mentē intende, hūc spectet animus tuus, dirige tua consilia, tuas cogitationes ad hunc finem: hoc tibi propositū sit, mentis aciem in hoc intende.

Siempre pienso en vos.

Penſar mucho. Numquam de te non cogito, nullum à me tempus præmittitur de te, tuisq; rebus cogitādis: numquam mihi ex animo effluus, excidus, discedis, excubo animo tua; tuarumq; rerum causas in te, tuisq; rebus animus meus perpetuo est, meæ curæ omnes in te sunt, te semper spectat animus meus: meæ cogitationes in te, tuisq; rebus consumuntur omnes, ad teq; referuntur.

Pienso en vuestro prouecho.

Toto animo de tuis commodis, ornāmētisq; cogito, valde laboro de tuis commodis & ornāmētis, mihi tuus honor, & tuæ fortunæ etiā atque

etiam

etiam curæ sunt: de utilitate, ac laude tua æquè
ac de meipso cogito, ita cogito, ut nemo magis,
tam cogito, quam qui maximè.

Yo no pienso sino en enseñarte la vir-
tud.

Omne meam cogitationem in ostendenda ti-
bi virtute fixi, & locum in tradenda tibi vir-
tute sum totus: hoc unum mea spectat oratio, in-
dustria, thesaurus tibi virtutis ut aperiam, ac
tradam, versor in hoc studio totus ut aditum ti-
bi ad virtutem patefaciam, ut ornem te virtu-
te: ut ad virtutem duce me, peruenias, hac in re,
atque cura mens mea tota versatur, quæ sit dig-
nitas, qui splendor, quæ pulchritudo virtutis me
magistro ut intelligas.

Vos sabeyis muy bién mis pensamientos
Mea consilia plane tibi nota sunt, tenes consi- Pensami-
lia mea, meum animum, meos sensus, non te la- entos y
tæt mea consilia: cognitum habes, ac perspectum cuyda-
animum meum; qui sit meus sensus, probe nostis: dos.
præclare intelligis.

De un pequeño pensamiento he veni-
do en muy gran cuydado

A minore cura maximam ad sollicitudinem traductus sum: curam equidem antea sustinebam, ferendam tamen, nunc sollicitudine premor ea, quæ ferri non possit, hac sollicitudine nihil grauius, vincitur animus meus, planeq; fragitur hac tam graui sollicitudine.

En gran cuydado estoy.

Grauem curam suscepi, grauis me excepit cura, grauis in me incubuit sollicitudo, acerbam mihi inuasit sollicitudo.

Todo el pensamiento de vëgarme he dexado de muy buena gana.

Vltionis omne libenter consiliũ abijcio, depono, omitto, omnem acceptæ iniuriæ memoriã ex animo deleo: de vltione nihil planè cogito: vltionem minimè cogito, animus meus vltionẽ nõ spectat, abduco animum ab vlciscẽdi consilio.

Al reues me salio lo que pensaua.

Spes me frustrata est, aliter atque opinabar, euenit, accidit, contigit, successit, non is, quem volebam exitus consecutus est, successit præter sententiam, contra voluntatem, nõ vt volebã, secus atq; opinabar, exitum sortita res est alie

nū à sententia mea, dissimilem voluntati, minime cum animo congruentem, ab animo meo discrepantem, diuersum, abhorrent em.

Ha puesto su pensamiento en hazer-me daño,

Fractam illam & debilitatam vim suā in me contulit, vires illas, quæ illi reliquæ erant imbecillæ, infirmæ, parū firmæ, haud satis firmæ, collegit, & contulit omnes ad me opprimendū, euertendum, affligendum, perdēdum, ad exitiū, ad perniciem, ad meam summam calamitatē.

Penfad attentamente la inconstancia de la fortuna.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum cōsultate, inite consilia cū animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarū, quā varia tempestate iactentur hominū vita, cogitate, animaduertite, attendite, examine, perpendite, cum ratione, tanquam æquissimā lance, diligenter æstimate.

En el mismo peligro estays.

In eadem es navi: eodem in discrimine versa Peligoris, idem tibi periculum impendet, equè tua sa-

lus agitur, tuæ fortunæ periclitantur, eadem tibi imminet calamitas: æquè periclitaris, in iisdem nauigas fluctibus, eodem iactaris vëto, eadem te procella perturbat, eodẽ loco res tuæ sunt versaris in eodem periculo, in eadem fortuna, eadem te fortuna manet, tibi impendet, tibi imminet, te vrget, pari es conditione, par, similis; eadem, non dissimilis, non dispar, nõ alia tua cõditio est, nõ minus de agitur, tua res æquè agitur, de tua re itidem agitur, in periculũ tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum subit eadem tibi instant mala, haud melius tecum agitur, haud meliore loco res & fortunæ tuæ nõ erunt.

Muchas vezes peleo Annibal prosperamente con los Romanos.

Pelear. *Sepe cum Romanis excercitibus: copijs Pænnus Hannibal feliciter, prosperè, secunda fortuna, prospero euentu pugnavit, pugnas pugnavit, pugna certavit, acie conflixit, acie contendit, acie congressus est, prælio decertavit, depugnavit, digladiatus est, manus conseruit.*

Dozientos hombres valerosos murie

ron en aquella batalla.

In illa pugna, illa acie, illo pælio, conflictu ducenti homines insigni fortitudine, virtute præstantes, ceciderunt, mortem appetierunt, occubuerunt, desiderati sunt: ducentos homines pugna illa sustulit.

Tu has perdido el fauor, no por tu culpa, si no de los tuyos

Gratiam tuã extinxit, perdidit, afflixit, om Perder. nem apud omnes deleuit, nõ tua, sed tuorum culpa, factum est, minimè quidem tuo, sed tuorum vitio, ut qua florebas gratia, eam amitteres: perijt quod habebas gratia, tuorum culpa, nõ tua; commissum est à tuis potiùs, quam à te ipso, per tuos potiùs, quam per te ipsum ut esses, non, ut antea gratiosus, ut ea gratia, qua fruebaris antea, prorsus excideres, ut amitteres hominum studia, ut ex animis atque amore hominũ efflueres, excideres.

Procura de no perder tu honra.

Omni industria contende, omni studio labora incumbere toto pectore, confer hũc tuas omnes vires, tua studia, curam, industriam enitere quã

tum in te est, quantum in te situm est, quantum potes, quàm potes maxime, cunctis viribus, ac neruis, hoc age diligenter: da operam quàm potes diligenter: summam adhibe diligentiam; studio contende quàm licet maximo, quantum potest esse maximum, sumo prorsus: hoc unum cures, labores, studeas in primis, præter ceteras res, præcipue, potissimè, ante omnia: ne tuæ dignitatis iacturam facias: ne de tua dignitate detrahatur: ne quid aduersi dignitas tua patiatur: ne tua dignitas molestetur, ne quod in tua dignitate damnum facias, ne quid feras detrimenti: ne qua labe aspergatur, offundatur honori tuo, ne quam existimatio tua iacturam patiatur, ne splendor tuæ dignitatis obscuretur.

Gran verguença es, que sientá que pierdes el antiguo esfuerço.

Animi tui magnitudinem inflectere sine summo dedecore non potes: animum demittere, animo cadere, animum imminuere, turpissimum tibi erit, magno vitio dabitur: humilis iam esse tuus animus, qui sublimis, erectusq; erat, sine graui infamia non potest, sublimia cogitabas ani-

nimus tuus, nihil non altum suspiciebat, nūc demissus est, humilius, abiectius, humilis serpere videtur, humi iacere.

Toda mi hazienda he perdido.

Naufragiū feci rei familiaris: perijt mea res domestica, actum est de fortunis meis: prorsus euerse sunt opes meæ: perdidi omnia bona: euer tit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit: afflictæ sunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, euerse meæ res, ac fortunæ, omnes: euersus sum omnibus fortunis.

Ninguna cosa haueys perdido.

Integræ sunt adhuc res tuæ: salua sunt apud te, omnia, nihil dum perdidisti: status idem est, qui antea rerum tuarū: eodem loci sunt, quo antea, fortunæ tuæ: nihil datractū est de fortunis tuis: nullæ res aut fortunæ tuæ iacturā fecêre, nullum damnum tulere, nullū detrimentum passæ sunt, nihil aduersi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum, nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit, auertit.

Todos los tuyos se perdieron por tu

culpa.

Perdida *Tu tuorum omnium salutē afflixisti, tuos per-*
destruy didisti, tuos evertisti fortunis omnibus, tuis exi-
cion, o tium peperisti, perniciem attulisti, summam ca-
cayda. *lamitatem, ac pestem importasti: in ultimū di-*
scrimen, in miserrimum statū, in hanc omnium
deterribam, omnibusq; miserandam conditio-
nem tuos adduxisti.

Antes q̃ se perdiesse la Republica ga-
 stauas largo, agora mucho vas escasso.
 Saluus rebus, rebus nondum perditis, cum salui
 eramus, ante publica mala, dum Reip. salus e-
 rat integra, incolumi Rep. stante Repu. vigēte
 Rep. cum Resp. suū ius obtineret, sui iuris esset,
 suum ius possideret, suo iure vteretur, cum opti-
 mus esset Reip. status, ante casum Reipu. ante-
 quam Resp. concideret, occideret, periret, libe-
 raliter agebas, liberalitatē colebas, exercebas,
 liberalitate vtebaris, eos, quibus cū tibi res es-
 set, liberaliter tractabas: nunc in omni re fruga-
 liter, parcē, tenuiter, restrictē, infra modum po-
 tius, quā supra modum sumptum facis: in fa-
 ciendo sumptu parcus es, et illiberalis, satis mo-
 derate.

derate, vel anguste potius impensam facis: tuos sumptus nimis ad frugalitatem reuocas, nimis accuratè frugalitatis regula metiris.

Yo siento tãto como otro lo pueda sentir, ver perderse mi patria.

Nemini concedo, qui maiorem ex perniciè & peste patriæ molestiam traxerit: exitio patriæ ita doleo, vt nemo magis: tam doleo, quàm qui maximè; angor, torqueor, crucior, sollicitor, afficior perniciè patriæ, sic, vt nemo vnquam ex vllò casu, aut vlla omnino calamitate plus hauserit acerbitalis, grauius doluerit, maiorem dolorem ceperit, maiorem in solitudinem inciderit, deuenerit, adductus sit.

La fortuna algun tiẽpo echara a perder algunas grandes ciuda des.

Vi fortunæ aliquando percussæ, & prostratæ iacebunt, fortunæ viribus percussæ, cõcident aliquando florentissimæ vrbes: præclaras vrbes obscurabit aliquando, atque exinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorsus affliget, planè opprimet, penitus euertet, omnino delebit fortunæ vis erit aliquando, cum vrbes amplissimæ iaceant, percussæ

perculsa vi fortunæ, atque prostrata.

Arruynada esta la Republica.

Perijt Respublica, concidit, nulla prorsus est, formam planè pristinam amisit: actum est penitus de Rep. formam, imaginem, simulacrum veteris Reip. nullū agnoscēs: vestigiū Reip. nullum superest: fuit Resp. cōmunis, res ita delapsa est, ut ne spes quidem, melius aliquando fore, prorsus vlla relinquatur: perijt omnino Reip. salus: non aduersa tātum est, verum etiam penitus euerfa fortuna Reipu. fractæ sunt opes, afflictæ vires, amissa dignitas, extincta salus Reipu.

He perdido todo quanto tenia.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus perdidi: perierunt omnes fortunæ meæ: euerfa sunt, ac perditæ meæ res omnes, rerum mearum quid iam habeo? quid possideo? quid mihi reliquum fortuna fecit, ex meis pristinis ornamentis, & commodis nullum obtineo: mearum omnium fortunarum iacturam feci, perniciē tuli, subij, passus sum: prorsus actum est de rebus meis: nihil mihi iam reliqui fortuna fecit: ita perij, ita sum perditus, ut salutem planè desperem: oppressæ
iacent

iacent grauissima fortuna mea res omnes, ita
perdita sunt fortuna mea, ut eas seruare ne sa-
lus quidem ipsa possit.

Muchas vezes los delinquētes sō per-
donados.

Sæpe homines improbi, culpæ, criminum, deli Perdo-
etorum, flagitiorum, scelerū affines, criminum nar.
labe infecti prorsus, atque inquinati, noxi, no-
centes, fontes, iudicio liberantur, iudicium sen-
tentis impunitatē assequuntur, à supplicio vin-
dicantur, pœna eximuntur, pœnas vitant effu-
giunt, euadunt ex iudicio, elabuntur, seruantur
infontes, innocentes, expertes omnis culpæ, nul-
lius affines culpæ, nulla infecti culpa, nullo atri-
cti scelere, nullo contaminati flagitio iudican-
tur, non puniuntur, non vindicantur, non casti-
gantur, merita non coercentur pœna, pœnas
non dant, non luunt, non pendunt, debitas pœnas
non persolunt, debito supplicio non multan-
tur, non afficiuntur pœna, pœnas factis, vita,
moribus digna, improbitati debitas non ferunt,
non sustinent, patiuntur, sentiunt: sæpe fit iu-
dicium culpa, vitio, scelere, improbitate, in iu-
stitia,

stitia, perfidia, ut homines impuri, perdit, scelerasti, flagitiosi, delictorum omnium participes, sine pena dimittantur, pena eximantur, absolutionem consequantur, animadversione effugiat: sepe non animaduertitur in homines nocentes, supplicium de nocentibus nullum sumitur, pena nulla capitur, secus ac meriti sunt, ac digni sunt, ac eorum vita postulat, iudicatur, sententia feruntur.

No fue castigado: perdonaronle.

Pena affugit, elapsus est, impune illi fuit, impunitatem est assecutus, penam nullam tulit, sustinuit, perpeffus est, euasit ex iudicio, absolutus est, absolutionem est adeptus.

Conozco que me teneys por muy perzoso.

Pereza. *Intelligo suspectum me tibi esse nomine negligentia.*

Tiene cognition perfecta de Geometria.

Perfe- *Geometricis litteris est perfecte eruditus: pe-*
ctamen *nitus cognouit Geometriam, tenet omnino Geo-*
te. *metriam, callet omnino Geometrica, n scientia*
excellit

excellit in Geometria; perfectam, absolutam, singularem, eximiam Geometriæ scientiā possidet, ita processit in Geometria, ut ad summum peruenit, prorsus Geometriam cognouit: vincit omnes, præstat omnibus, antecellit omnibus nemini secundus est, parem habet neminem, superior omnibus est in Geometrica scientia.

Todos seran perseguidos.

Nulla est acerbitas, quæ non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: aduersa omnes omnia sustinebunt, pari omnes calamitate prementur: communis erit omnium, non propria cuiusquam, malorum tempestas, vis malorum, iniquitas fortune.

Perse-
guido.

Perseuerar en vna buena opiniõ, honra es.

Si quis in recta sententiâ sibi constat, ei magna laus debetur, tueri constantiam in recta sententia, laudabile est, laus est, laudis est, laudi est, laudem habet, affert, parit, cum laude coniunctum est, egregium est, præclarum est, gloriosum est, perseverantem, pergentem, permanetem in recta sententiâ laus, & gloria consequitur, la-

Perseue-
rar.

us ex-

us excipit immortalis, in recta sententia laudabilis admodum est, laudibus efferenda, ornanda, honestanda, decoranda, stabilis, & firma, & perpetua permansio, tuenti acriter, & firmo in primis animo rectum consilium, sententiam cum ratione congruentem, cum salute Reip coniunctam, quæ sit è Rep. in Remp. ère communi, in rem communem, è commodo publico, quæ valeat ad Rem. ad rem communem, ad commoda publica, decus eximium debetur.

Creed que assi passa.

Persuadir.

Induc animum, induc in animum, ita esse pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima, plane credas, ita crede, ut minime dubites, exploratum habeas, atq; omnino certum, pro certo, habeas, sit hoc apud te minime dubium, sit exploratum, rem ita se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Gran pesar recibio Ciceron de la muerte de su hija.

Pesar, o
tristeza

Doloris plurimum Cicero, hausit, accepit, contristatus tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filie; grauiter est affectus, magna solitudine affectus

Etus est, vexatus est, oppressus est; ita doluit, ut nemo magis; tā doluit, quā qui maxime; obitū filie tulit acerbissime, sic, ut incunditatem omnem penitus amiserit: summum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filie, summā Cicerō sensit acerbicatem, extincta filia.

De vn pequeño cuydado he venido a muy grande.

A minore cura maximā ad solitudinē tractus sum: curam equidem antea sustinebam, ferendam tamen, nunc solitudine premor ea, quæ ferri non possit: hac solitudine nihil grauius: vincitur animus meus, planeq; frangitur hac tam graui solitudine.

Gran pesar tengo.

Dolorem sustineo, fero grauem, acerbum, eiusmodi, qui ferri vix possit: dolorē incredibilem capio, suscipio, traho: dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor, omnes mentis mee partes dolor exagitat, diuexat, perturbat, afficit: versor in acerbissima solitudine, dolore discrucior, diuellor, disrumpor, perimor, interimor, exanimor, con-

tabesco, opprimor, perdor: concidit animus meus i Etu doloris, in curarum, ac solitudinis, con-
 cursu molestiarum labefactatus, atque conuul-
 sus: ita cecidit animus meus dolore perculsus,
 vt nulla res eum ad æquitatem possit extollere:
 iaceo in mærore, ac sordibus: curis maceror, æ-
 gritudine animi contabesco, ægritudine animi
 ita laboro, vt sanari vix possim, vel potius pla-
 nè nō possim, vt spem salutis amiserim, salutem
 desperem, de salute desperem, spes salutis nulla
 omnino supersit, versor in summo dolore, acerb-
 ba solitudine, grani cura, molestia, ægritudi-
 ne, angore, mærore.

Ninguno fiète mas que yo la destruy-
 cion de la patria.

Nemini cōcedo, qui maiorem ex perniciæ, &
 peste patriæ molestiam traxerit: tam doleo pa-
 triæ interitu, quàm qui maxime: sic doleo, vt ne-
 mo magis, aut nemini concedam.

Siento como vos mismo vuestro pe-
 far, o dolor.

Doleo dolorem tuum, doleo tuo mærore, socius
 ægritudinis tue sum, particeps sum mæroris tui.
 de tuo

de tuo dolore communico, communis, par, similimus, idem vtriusq; dolor est: pariter ac tu, eque ac tu, similiter ac tu, non aliter ac tu, non secus ac tu, itidem vt tu, nihilo lenius quā tu, doleo, dolorem suscipio, capio, traho, haurio.

Sino me crees, pedidlo a vuestro padre.

Si mihi fidem non habes, fidē apud te si nō ha Pedir, o
bet oratio mea, roga patrē tuū, interroga patrē pregun
quere de patre tuo, sciscitare, cognosce, patris tar.
tui sententiam, voluntatem, iudicium exquire.

Yo te suplico quan encarecidamen
te puedo, no me niegues esta merced.

Singulari studio, quān possū studiosissimē, val
de hoc ex animo à te cōtendo: hoc à te ita postu
lo, peto, contendo; vt fortunas in eo meas posilas
putes: velim existimes, quod à te peto, id eius, io
di esse, vt meæ fortunæ omnes agātur, in eo con
sistant, locatæ, repositæ, constitutæ, sitæ sint, sic
à te peto, quasi ī eo mihi sint omnia, quasi ratio
nes ex eo meæ pendeāt, ad vñ illud referātur.

Excellentemēte pinto Appelles la Ve
nus de medio arriba.

Pintar. Appelles Veneris caput, & summa pectoris
politissima arte perfecit, mirè pinxit, egregiè,
sic, vt nemo melius, singulari expressit, atq; ex
ornauit artificio, egregijs picturæ coloribus il-
lustrauit, perfecit, ac perpoliuit egregiè.

El deleyte incita los hombres a toda
cosa mala.

Plazer Voluptas ad ea, quæ minùs decet, homines alli-
dañofo. cit: hominibus malorum esca voluptas est: mul-
ti ducem sequentes voluptatem, grauiter offen-
dunt: duce voluptate multi errant miserrimè: ille
Eti voluptate, dulcedine voluptatis, blanditijs
voluptatum, infortuna subeunt, calamitates a-
deunt, in miseria incurrunt: voluptate, tãquam
dulci veneno, homines percunt: iucundam, ac
dulcem voluptatum consuetudinem tristis ad-
modum, & amarus consequitur euentus, sepe
voluptatem excipit dolor: voluptas dolore ter-
minatur: voluptatis exitus, doloris initium est.

Pleyte- Vn hermano contra otro pleytean.
ar. Iudicijs turpibus fratres conflictantur.

Poco lo he enojado.

Poco. Dedi operam, vt eum parcè & molliter lede-
rem:

*rem: non id egi, vt eum grauiter offenderem, ni-
hil paullo grauius in illum cogitau, commoue-
re illum leuiter volui, no acerbè vexare.*

Querria que tornasses a la Poesia.

*Vellem te ad mäsuetiores Musas referres, vel Poesia.
lem intermissa Poëtica studia repeteres, redi-
res in gratiam cum Musis.*

Celar en la guerra de España puso en gran aprieto la gente de Pompeyo.

*Cesar Hispaniensi bello Pompeij copias in sum Poner
mas angustias cōpulit, in maximas omnium re- en peli-
rum difficultates coniecit, eō rededit, vt omni- gro.
um rerum penuria laborarēt, inopia premeren-
tur, conficerentur, pessimè acciperentur, in ma-
ximis angustijs, difficultatibus versarētur, plu-
rimis incommotis afficerētur, plura sustinerent
incommoda.*

Sino puedo aprouecharte, no quiero ponerte en peligro.

*Si tibi utilis esse non possum, incommodare ti-
bi nolo, incommodo tibi esse, incommodo te affi-
cere, in cōmodum tibi asferre, parere, præbere.*

Por lo que a mi toca, yo me contento.

solo que se haga sin ponerlos en peligro.

Quod ad me attinet, facile patior, modò sine tuo incommodo fiat: modò ita facias, ne tibi incommodus, ne incommodo tibi sis, incommodo tibi sit, contra tuum commodum sit, tuo còmodo aduersetur: quod còmodo tuo facere possis, comòdè facere possis, sine molestia tua fiat.

Ya lo possee.

Posseer. *Est in bonis, fruitur bonis, bona tenet, possidet fructus capit.*

Pote- Poderosos son los Venecianos.

stad. *Veneti opibus, & potentia valent, pollent, vigent, præstant, excellunt, affluunt diuitijs, opibus vigent, neque diuitias, neque opes desiderant.*

No es costumbre vuestra hazer presentes, o dar a nadie.

Presen- *Donare cuiquã, dona dare, largiri, munus offerre cuiquam, donis quemquam afficere, donare quemquam munere, dona in quemquam conferre, munera conferre, liberalis in quemquam esse, liberalitate uti, liberalitatẽ exercere non soles, non consueuisti.*

Vos days poco, porque teneys poco.

Parcius

Parcus es in conferendis muneribus, quia copiae tibi non suppetunt: angusta est tua liberalitas pro tenuitate copiarum: ideo benignus & liberalis valde non es, quia non valde abundas, nõ valde copiosus es: qui potest esse prolixa, atque ampla tua liberalitas, cum angusta sit res tua familiaris? largiris tenuiter, infra modum potius, quàm supra modum, quia non satis à copijs paratus es: ideo largè nõ das, quia quod des, non habes.

Mucho dinero me ha costado mi libreria.

Multorum nummorum est mea bibliotheca, Precio. pretij magni est, plurimi valet, magnæ estimationis est.

Yo he comêçado ya a entrar en hõra.

Ieci fundamenta dignitatis meæ, ingressus in laudem sum. Principio.

Vos haueys fido principio a mi hõra.

Dignitati meæ præfuiſti: è te primum fluxit, manauit, profectus est, ortus est, natus est, extitit honor meus: tu meæ laudis origo, fons, primum fuisti.

No quiero daros mal agüero.

Prono- *Nolo tristius quidquam dicere, nolo malis omi-*
ftico. *nibus hanc rem prosequi, nolo malè ominari.*

En tanto que viuiere procuraré mo-
strar, que no foy ingrato.

Procu- *Dum viuam, quoad viuam, quatenus vitam*
rar. *producam, donec viuere licebit, dabo operam*
diligenter, id agam omni studio, curabo, enitar
contendam, in illud studiũ, illam curam, vnã
illam rem incumbam, id mihi propositum erit
in omni vita, eò spectabit animus meus, eò cu-
re, cogitationesq; meæ referentur, intendẽtur,
eò meæ consilia dirigẽtur, vt me tibi nemo ren-
gratiamq; probem, parem vt gratiam, par pa-
ri vt referam, vt in me gratum animum desi-
derare ne possis, vt officia tua paribus à me cõ-
pensentur officijs, in omni meæ vitæ cursu nihil
mihi potius erit, nihil antiquius, res mihi nõ iã
erit vlla proposita, nulla de re laborabo magis,
nulli rei studebo magis, aut seruiam diligẽtius,
quàm vt te de me optimè meritum esse læteris.

La pobreza prohibe muchas vezes
el conseguir honra,

Sæpe aditū ad honores intercludit inopia, viā. Prohi-
 impedit, cursū moratur, sæpe impedimento fuit bir.
 sæpe fecit inopia, commissum est inopiæ culpa,
 ex inopia contigit, ne liceret ad honores per-
 uenire, ne liceret expedite progredi, procedere,
 cursum tenere in honorum viā: egestas, rei do-
 mesticæ difficultas, rei familiaris angustia; do-
 mesticæ difficultates euntibus ad honores im-
 pedimenta obiecerunt.

Cum plid vœstra palabra.

Dependendum tibi est, quod promissisti: volo Prome-
 stes promissis, promissa serues, fidem tuearis, si- timiēto.
 dem soluas, quæ promissisti, re præstes, cum tuis
 verbis facta consentiāt: promissa tua exitus cō-
 firmet, ne fidem tuā fallas, falsa ne fuerint, ina-
 nia, irrita promissa tua.

Harelo que pudiere por vos.

A me omnia in te studia, atq; officia, quæ qui-
 dem ego præstare potero, velim expectes: mea
 omnia studia, atq; officia tibi polliceor: præsto
 me tibi semper fore velim existimes, planeq; ti-
 bi persuadeas: si quid valebo tibi, hoc editū ex o-
 raculo puta: hoc tibi confirmo, ac re præstabo.

nullum me studiū genus, aut officiū, quod in rem
tuam sit, quod ad rem, laudem, dignitatem tuā
valere videatur, vlllo esse loco prætermisurū.

Si hazey's el viage que haueys deter-
minado seros ha prouecho.

**Proue-
cho.**

Constitutum iter si suscipies, emolumenti, vti-
litatis, commodi plurimum, præstantem fructū
capiēs, sumēs, colliges, valde erit è re tua, val-
de in rem tuam: tuis rationibus vehementer cō-
ducat: in eo tibi maxime consuletur, vtilitas ma-
xima consequitur: vehementer expediet, prode-
rit, fructuosum erit, cum fructo, vtilitate, com-
modo, emolumento, bono rerum tuarum.

Si hallays prouecho, proseguid.

Perge vt cœpisti, tene tuum institutum, tene
quē cœpisti cursum: qua ire via cœpisti, ea per-
ge: tuam consuetudinē tuere, ac serua: si tibi vti-
le est, si vtilitas tua ita fert, si suadet vtilitas si
è re tua est: è cōmodo tuo, ex vsu tuo: si ratio re-
rum tuarum ita postulat, si tibi conducit, expe-
dit, prodest, bono est, emolumenta est, vtilitati
est, commodo est: si est, vt vtilitatē capias, fru-
ctum feras, percipias, colligas, si fructuosum est.

Yo me empleo muy á veras en tu pro-
uecho.

Toto animo de tuis commodis, ornamētisq; co-
giro: tuam vtilitatem assidue spectro: hæret in a-
nimo meo de tuis commodis assidua cogitatio: si
quid è re tua est, id maxime laboro: tuæ mihi
res, tuæ fortunæ curæ vehementer sunt: tuæ ra-
tiones quid postulent, numquã non attendo, om-
nis mihi de te, tuisq; commodis cogitatio est: tu-
am vtilitatem meæ spectant cogitationes om-
nes: meas curas ad tuum cõmodum omnes cõtu-
li, animus meus in tua vtilitate fixus & loca-
tus est.

(cia.

Mucho le valio a Ciceron su eloquen

Fuit Ciceroni eloquentia summo emolumẽto,
peperit emolumentũ, cõmoda, vtilitatẽ, copias,
optima quæque emolumẽtũ attulit, profuit, fru-
ctũ dedit, tulit, attulit, cõparauit, magnũ ex e-
loquentia fructum Cicero tulit, cepit, percepit,
collegit, consecutus est. admodum Ciceroni fru-
ctuosã fuit eloquentia, vtilitatis eximie, com-
modorum neque paucorum, neque mediocrium.

No hay cosa mas prouechola.

Nihil

*inualidus semper fortuna
Non Teret orbe locus, quo quiescat animus.*

Nihil est vberius, fructuosius, conducibilius, ad utilitatē præstātius, maioris emolumēti, unde plus manet utilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumēti: nihil est è re magis, nihil magis ad rē pertinet, nihil pluris est, tātū cōtinet utilitatis, quantū fortasse nulla res prætereā, quantum haud scio an nulla res prætereā.

Hijo mio, las letras siempre te aprouecharan.

Ati fili, semper vsui, semper delectationi litteræ tibi erunt, fructum tibi asserēt, & voluptatem in omni vita, nunquam non utiles, nunquam iucundæ non erunt, te semper commodis, semper voluptate afficient: iuuabūt pariter, & oblectabunt in vniuerso tuæ vitæ cursu: vitæ tuæ par, atque adeò lōgior litterarum utilitas, & voluptas erit.

Con tu prudencia venceras los malos.

Prudencia.

Impetum perditorum hominum tua prudētia, tuum consiliū, tuæ mētis acumen, & vis eximia frāget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet.

Muchas

Muchas vezes los de grãde animo no tienen prudencia.

Sæpe qui magnitudine animi præstant, prudẽtia minus valent: sæpe contingit, euenit, vsu venit, accidit, fieri videmus, non raro fit, non parum, sæpe fit, vt animi magnitudinem comiteatur imprudentia, vt in nonnullis magno animo præditis, animo præstantibus, prudentia requiratur, desideretur.

Trabajamos de tomar puerto, mas el viento contrario lo estoruo.

Portum refflante vento tenere non potuimus, Puerto. portum inire conantes, aduersi venti vs repulit, ac reiecit: ne portum obtinere licuerit, cum omni studio conaremur, ventus effecit.

Q No quadra esto con lo que vos me ha ueys escrito.

Non est hoc tuis litteris consentaneum, nõ conuenit cum tuis litteris, nõ cõsentit, non congruit. Qua. nõ quadrat, discrepat à tuis litteris, dissentit à tuis litteris, abhorret à tuis litteris, alienum est à tuarum litterarum sententia.

Vuestras

Vuestras costumbres cō ninguno quādran, o conuienen.

Cum nemine prorsus tibi conuenit: tui mores ab omniū moribus abhorrent, aptus nō es, ineptus es, minimē accōmodatus ad mores, ad consuetudinem, ad naturā, ad ingenium cuiusquam: nescis uti cuiusquam cōsuetudine, alienus es ab omnium consuetudine, ac moribus, non facile tuos mores ad cuiusquam mores confirmas: morosus es, nimiumq; difficilis in consuetudine. & vsu: ita te morosum, difficileq; præbes in consuetudine, ita mores aliorum fastidis, ut nemo te, tu nemine uti possis, ut neque tu quēquam, neque te quīquam ferre possit: ut neque tu consuetudine cuiusquā, neq; tuā quīquā uti possit.

Es persona calificada.

Quali- Honestus, gratus, plenus officij, bonus plane
dad, o vir, & cum virtutibus, tum etiam fortuna sa-
guilate. tis ampla ornatus: animi bonis abundat, nec for-
tune tamen bona desiderat: animi bona multa,
nec fortune pauca possidet.

Vuestra virtud mueue, a que todos os
amen.

Amandus

Amandus es propter multas suauitates ingenij, officij, humanitatis: tuæ tibi suauitates, tuæ virtutes amorem hominum conciliāt, adiungūt studia, gratiā pariunt, cōparant, adipiscuntur.

Haueys mostrado como se quitaran los alborotos, y comunidades.

Præclarum exemplum in posterum vindican **Quitar.**
de seditionis de Rep. sustulisti.

R

Començare vn poco lexos mirazonamiento.

Altius paullo rationem repetam consiliorum meorum: longinqua repetam, vt apertius exponam consilia mea: longè repetam mei sermonis initium, quò pateant illustrius consilia mea; longinquum exordium capiet hic sermo, quem de meis consilijs habiturus sum. **Razo-**
namien
to de lar
go prin
cipio,

De nueuo se ha rebelado.

Ad eundem furorem redijt, iterum defecit à fide, & à pristina mente desciuit, discessit, ab- **Rebe-**
lar se,
ductus est.

Mucho se ha recreado vuestro padre con esta nueua de vuestra honra.

Patrem

Recre- arse. Patrem tuum recens hic de tua dignitate nimis
eius allatus extulit letitia, affecit letitia, per-
fudit letitia, letitia cōpleuit, letitia cumula-
it: pater tuus letitiā cepit, sumpsit, hausit, le-
titia est affectus, letatus est, gausus est, dele-
tatus est, recreatus est, gaudium cepit, incun-
ditatem hausit.

Quiero yr a holgar me ala alqueria.

Rus cogito, ut animum relaxem, animi caus-
sa, ut animum parumper à molestijs abducam,
ut aliquid incunditatis degustem, ut aliqua in-
cunditate fruam, ut animus reficiatur, recre-
tur, parumper acquiescat à curis: ut animū cu-
ris distractum, varièq; dissipatum, recolligam
ut amissam animi incunditatem recipiam: ut
quam mihi negotiorum & curarum odiosa con-
suetudo hilaritatem ademit, abstulit, eripuit, in
me extinxit, perdidit, eam rerum iucundissima-
rum aspectu, atque usu recuperem, recipiam.

Gouerno bien la prouincia,

Rector. Prouinciam rexit præclare, egregiè admini-
strauit, cum laude gessit: magnā virtutis, & in-
nocentie fama prouinciæ præfuit: in illius admi-
nistrat-

istratione provincie summa virtus enituit, in
gerenda provincia laudes illorum æquavit, quo-
rum nomina propter egregia facta, singularēq;
iustitiam perpetuo viuent in animis hominum,
quorum vigebit memoria in omnes annos, mul-
tis testata, expressaq; rectē factorum monumē-
tis, quorum memoriam ob iustitiæ præclara fa-
cta excipiet, ac tuebitur immortalitas.

Procurare deboluer en v̄ra amittad.

Vt mihi tua voluntas reconcilietur, operā da- Recon-
bo, enitar, contendam, elaborabo, vt gratiā mi ciliar.
hi tuam meo merito restituas, vt amissam recol
ligam benevolentiam tuam, vt te mihi reddas,
vt mecum in gratiam redeas, vt te mihi recon-
ciliem, vt animus tuus, qui erat antea, idem in
posterum erga me sit: vt sis in me sicut antea a-
nimatus, at si quid alienæ opinionis, aut parum
amicæ voluntatis aduersum me suscepisti, depo-
nas, abijcias.

He me reconciliado con mis aduersa-
rios.

Cum inimicis in gratiam redij, reconciliatus. Recon-
sum, reiecto odio me coniunxi, pacem coiunxi: ini- ciliado.

amicitias, simulates, odia deposuimus, abiectimus: omnem veterum iniuriarum memoriam, omnem ulciscendi voluntatem ex animo deleuimus: pulso odio successit amor: odium amore commutauimus: depositis odijs, mutuā beneuolentiā suscepimus: orta est inter nos, vetere prorsus extincto odio, mutua beneuolentia, animorū nostrorum in amore mutua consensio, ad amandum mutua propensio: animorū ac voluntatum similitudo.

Lo mismo pone Manutio en el capitulo. Tornare in amicitia: pero porque dize alli, vedi la parola Rappacificarsi no hago capitulo dello.

Hauets merenouado mis congoxas.

Refrescar las *Dolorem meum refricasti, sopitum excitasti*
dolorem meum, quem dies iam pene sanauerat.

llagas. *Riges te por parecer ageno.*

Regirse por voluntad *Video te auferri aliorū consilijs: intelligo, sentio, nō te tuo duci, sed alieno abduci consilio: uideris, non ipse te in consilium adhibes, non ipse*

agena. *te audis, non ipse tibi pares, morē geris, obtemperas, obsequeris, affecutus; sed alieno uteris consilio,*

filio, aliena te consilia regunt, ab alienis cōsilijs voluntas tua pender: non tibi dux es, verum alios sequeris.

La virtud te rehara lo que te ha quita do la fortuna.

*Quod à fortuna damnum accepisti, tulisti, re- Reha-
sarciet, compensabit virtus: medebitur ijs ma- Zer.
lis virtus, quò te fortuna cōiecit, quibus te affli-
xit fortuna, quibus te calamitatibus implicauit
fortuna, ijs te virtus expedit; vt acerbam for-
tunam sensisti, ita dulcem, ac suauem virtutem
experieris: quantum detrimēti, incommodi, ca-
lamitatis, malorum à fortuna tulisti, tātò à vir-
tute, atque adeò maiores fructus capies, perci-
pies, feres, colliges.*

Hombres muy honrados me han re-
latado lo que haueys dicho.

*Tuus ad me sermo per homines honestissimos Relatar
perlatus est: tuum ad me sermonem detulerunt
homines honestissimi, mihi significarūt, aperue-
rūt, narrarūt, ipsa mihi verba tua exposuerūt.*

Nūca podre yo pagar estas mercedes Remu-
Nullam vnquam tuorum meritorū partē asse nerar.

quar: nūquā non modò referenda, sed ne cogitāda quidem gratia tuum beneficium consequar.

Yo pagare cumplidamente lo que por mi haueys hecho.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos uberrime capies, percipies, ex me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita, reddā beneficia, parem gratiam referam, tuis beneficijs respondebo, quæ debeo, solvam; eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere leuabor: beneficia beneficijs compensabo: probabo me gratum, ac memorem paribus officijs: cumulatè tuis in me meritis satis faciam: quæ in me cōtulisti, eadem recipies: aut paria: laxabo me quasi vinculis quibusdam, si planè soluere non potero, beneficiorum tuorum.

Reposo Yo procurarẽ q̃ tẽgas vida descāsada. Præstabo tibi otium: efficiam, vt quiete fruaris, vt quietè agas, quietè viuas, quietam vitā ducas, vt summa sit rerum tuarum tranquillitas: summa tui animi quies: vt otio tibi frui liceat, otiosè viuere, otiosam vitam agere, peragere, ducere, traducere, viuere.

Obligado

Obligado es cada vno a mirar el bien comun como el suyo propio.

Debet vnusquisque suam voluntatem ad publicam causã aggregare: Remp. curare, Reip. blica. curationem habere, Reip. rationibus consulere eo studio debemus, quo rem nostrã familiãrem, quo fortunas nostras, quo priuata commoda tue ri, complecti, fouere solemus: vnusquisque æque publicam rem curet, ac priuatam.

Sin duda vos teneys el principal asistente en esta Republica.

Non dubito, quin summum atque altissimum gradum ciuitatis obtineas.

Mucha honra gano vuestro padre en gouernar esta Republica.

Pater tuus eximiam ex hoc magistratu laudem collegit, tulit, cæpit, adeptus est, cõsecutus est, præclare pater tuus hunc honorem gessit, egregie se pater tuus in hoc munere tractauit, pater tuus hunc magistratũ pro sua, rei q; publicæ dignitate administrauit.

En esto reprehenden los Stoicos al Epicuro,

Repre- *In hoc Epicurum Stoici male accipiunt, exa-*
 hender. *gitant, insectantur, committis, urgent, carpunt.*

Reprehenden me, enculpan me.

*Vitio mihi dāt, vitio virtut, fraudi tribuūt,
 hoc in me conferunt, hoc mihi adscribunt, hac
 me culpa condemnant, hanc in me culpam con-*
ferunt, huius mihi culpa notam iurunt, hoc me
nomine accusant.

No me tengo yo por tan auisado.

Repu- *Hoc mihi non sumo, non assumo, non arrogo,*
 tar. *non adscisco: ad hunc me sapientia gradum per-*
uenisse non puto: cum mihi sapientia contigisse
non sentio: fateor eō me sapientia non peruenis-
se, ea me sapientia non esse, non usque adeo me
sapere: non ita mihi placeo, non ita mihi assen-
tior, non eam de me opinionem suscepi, non ita
me effero, non mihi tantū tribuo, non in me tam
tum statuo, pono loco: non ipse mihi tanti sum,
non ita valde me amo, non ipse me tanti facio,
estimo, pendo, puto, reputo, duco.

He resistido a su desenfrenada codicia.

Resistir *Improbam illius cupiditatē refutavi, repressi*
retudi, fregi: obieci me, opposui illius cupiditati
libidini.

libidini, intemperatiæ, feci, atque effeci, ne posset cupiditati suæ satisfacere, libidini obtemperare, inique cogitata perficere, improba consilia ad exitum perducere: longius cupiditatem processisset, nisi ego incurrissem, occurrissem, obuiam inissem, impedissem, impedimento fuissem, impedimēta obiecissem: rapiebat eum cupiditas, ego repressi: efferebat eum libidinis impetus, ego modum statui.

Portu respecto me duelo.

Tua causa doleo, dolor meus à te est, prouenit. Respectu proficiscitur, manat, fluit, tu paris dolorem me cito. tua causa fit, ut doleam.

El se perdio por no tener respecto a quien era obligado.

Cecidit, concidit, perditus est, extinctus est, periit, exitium, perniciem, ultimam calamitatem subiit, sustinuit, tulit, perpeffus est: sensit, extremam fortunam subiit, adiuit, sensit: deductus est in miserrimam vitam, summas misérias, summas calamitates, durissima quæque, acerbissima quæque, miserrima quæque, postrema quæque, quia quos maximè debuit, eos minimè veri-

tus est, contempsit, nihili fecit: aspernatus est, nullo loco habuit, minimi duxit, habuit in postremis, quos minimè debuit, quos minimè equi erat: nullā rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut commodi, à quibus pendere, quorum voluntatem, remq; spectare, quibus consulere, quorum rationibus consultum velle debuit: quorum voluntati parere, obsequi, morem gerere, officio cogebatur.

Ribera. Huelgo mucho en la ribera d la mar.
In maritimis facillimè sum: iucundè versor in maritimis: maritima loca cū voluptate frequento, maritima regione libenter vtor: in ora maritima versari, iucundum est, maritima sedes me capit, oblectat, tenet: pascor maritimæ regionis aspectu: meis oculis regione maritima nihil est iucundiùs: miram haurio iucunditatem maritimæ regionis aspectu.

Rico. Tiene mucho dinero.
Benè nummatus est, bene peculiat, bene paratus à pecunia, instructus à pecunia, abundat nummis, copiosus est pecunia, minimè pecuniā desiderat, multū habet in arca, refertus est pecunijs.

ciuijs, pecunia: illi multum est pecunie, multum possidet, magnam auri vim, argentiq; possidet, in numerato multum habet.

Poco dinero corre.

Incredibiles pecunie sunt angustie: mira nummorum penuria est: summa nummorum difficultas est, pecunie minimum tractatur: vsus pecunie propè nullus est.

Ricos estā los mercaderes de Florécia. Rem possident bene magnam, amplissimam, uberrimā, copiosam in primis mercatores Florentini, diuitias tenent summas, diuites oppido sunt, locupletes, opulenti, copiosi, à re parati, instructi, firmi, bene nummati, bene peculiati: ampla res est, prolixa, copiosa, minimè angusta, bene multa mercatoribus Florentinis: ampla re vtuntur, prolixa, copiosa, bene multa.

De muy rico, facilmēte, puede vno venir a ser muy pobre.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adi mi, auferri, mutari facile possunt, admodum incerta, instabilis, dubia, infirma diuitiarū possessio est: vsus diuitiarum nemo sibi certū, ac per

petuum potest promittere: quis præstare possit,
diuturnam fore diuitiarum possessionem?

Quien podria, por rico que fuesse, su-
stentar tan gran gasto?

Quis ita firmus ab opibus est, quis ita fortunæ
bonis affluit, atque abundat, cuius tãte diuitie
sunt, quis tantum possidet diuitiarum, quis opi-
bus adeo poller, cui res familiaris ita copiosa est
cui tantum fortuna largita est, de suis bonis im-
pertuit, communicauit, vt sustinere sumptum
possit? vt respondere sumptui possit? vt sumptu
ferre satis possit? vt quantum res postulat, tan-
tum facere sumptum, tantum erogare possit?

El era assaz rico.

Satis erat diuitijs instructus, munitus, para-
tus à re: res erat ei familiaris satis ampla: satis
habebat, satis possidebat diuitiarum, satis ei di-
uitiarum erat, minime erat ei angusta res dome-
stica, satis valebat opibus.

Detente por alla lo que quisieres, sola-
mente buelvas rico a la patria.

Serius potius ad nos, dum plenior, instructior,
copiosior, ditior, locupletior, opulentior, à re fir-

mior.

mior, à diuitijs instructior, ab opibus paratior.

Tengo de cobrar dinero por cambio.

Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Dizese, que los enemigos nos corrén la tierra, talando los campos:

Decursionibus hostium audio regionē infestari, vastari, loca diripi, excurrere hostes audio, et loca diripere, incurrere hostes in regionem possunt dici, et ex ea prædas agere, eā damnis afficere, rapinis exhaurire, exinanire, vastare prorsus, ac perdere.

Robar
el cam-

Yo hos ruego quan encarecidamente puedo por nuestra amistad.

A te maximopere pro nostra summa coniumelione etiam atque etiam peto, et queso: precibus tecum ago quàm possum diligentissimis, rogo te quàm studiosè possum, da mihi hoc largire: sine me hoc à te impetrare, hoc in me confer gratiæ, noli pati meas esse irritas et inanes preces, sit apud te meis precibus locus, exaudi, eripe meas preces, ne me rogantem suppliciter à te reijcias, meis precibus facilem te prebe.

Rogar.

Rogome humilmente, y quasi llorando, le

do, le cumplierse lo prometido.

Meam fidem implorauit, suppliciter mecum egit, rogauit me quam suppliciter potuit, ut fidem præstarem, tuerer, seruarem, soluerem, ut starem promissi, ut in fide permanerem, ut promissa persoluerem.

Rostro. Tiene hermosa cara esta dama.

Facie liberalis est, facie liberali: facies ei liberalis est, pulcra, formosa, quæ admodum alliciatur, quæ amorem conciliet.

No eres platico, poca experiencia tienes, no eres auisado.

Rudo. *Rudis es, imperitus, nullius experientie, usu minimè doctus, usus expers, rudis in rebus, nouus, tamquam hospes, planè peregrinus, ab usu rerum imperitus, parum versatus in rebus, rerum insciens, ignarus, expers: peregrinarius in rebus, res non tractasti, experientia vacas, usum non habes.*

♣ Bien informado estoy de tus cosas.

Saber. *Novi, cognitum habeo, probe teneo statum rerum tuarum: qui sit rerum tuarum status, optimè scio, præclare novi, egregiè intelligo, de tuis rebus*

rebus planè mihi constat, exploratum est, exploratum habeo, compertum habeo, mihi dubium non est, obscurum non est, non me fugit, latet præterit status rerum tuarum,

Tened por cierto, que es el mejor amigo que teneys

Sic habeto illum nemini concedere, qui te ma Saber a
gis ex animo diligit, te illi neminem esse raro cierto.
rem, neminem illo esse ad te amandum propen-
sioem, singularem illius esse in te beneuolenti-
am, summam in illo esse ad te amandum animi
propensionem, velim sic habeas, pro certo habe
as, planè credas, tibi persuadeas, prorsus animũ
inducas, in animum inducas, cum animo tuo con-
stituas, pro certo habeas, pro explorato, pro com-
perto, oraculi loco, minimè dubites.

A vn fabio como vos le esta muy bien
confessar, que la verdadera alabãça na-
sce de la virtud.

Tue sapientiæ est, veram laudem in vna vir- Sabidu-
tute positã existimare: pertinet ad sapientiam ria.
tuam, spectat ad eam sapientiam, qua tu excel-
lis: est eius sapientiæ, quæ in te elucet, viget: tu-
um est.

um est, qui sapiens & haberis, & es, qui sapientia præstas, abundas, in quo sapientiæ plurimum est, virum sapientem, qualis es tu, decet animum inducere, pro certo habere, sic habere, ita credere, existere veram laudem, nasci, fluere, manere ab una virtute, verum decus in una virtute situm esse, locatum, constitutum, solidam gloriam non aliunde, quam à virtute, pendere.

Animoso era Alexandre en la batalla pero no sagaz.

Sagaz, o Animi vim, magnitudinem, præstantiam o-
cautelo ostendebat in prælijs Alexander, consilium in
fo. vitandis periculis ei deerat; animum in Alexā
dro pugnante lauderes, animi virtutem laudibus efferres, consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilij non habebat satis Alexander ad vitanda, effugienda, declinanda, cauenda pericula, animo quidem in pugnis excellebat, sortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat: prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Nunca salis de vuestra camara,

Salir.

Numquā egrederis cubiculo: pedē ē limine cubi-
biculti

biculi numquam effers, extra cubiculū nemo te
unquā videt, perpetuò tibi sedes cubiculum est.

He dado salud, o libertad a mi patria.

Patriam seruauī, patriam ab exitio vindica- Salud!
ui, patriæ incendium extinxi, salutē attuli, pe-
peri, dedi patriæ, opera mea patria stat, caden-
tem patriam sustinui, labantem confirmauī, la-
bentem excepi, ego salus patriæ fui, à me salutē
accepit patria, patriā ab exitio, à perniciē, ab
interitu, à peste eripui, liberaui, tutatus sum, pa-
triæ mala sanauī, patriæ salutem attuli, incolu-
mitatem peperī, pestem abstuli: grauiter labo-
ranti patriæ opem tuli.

Yo befo las manos de. v. m. por la que
me ha hecho, en saludar de mi parte a
hulano.

Quod eū saluere à me iusseris, meo nomine sa- Saludar
lutaueris, quòd ei meis verbis salutem dixeris,
amo te plurimum.

Los salteadores, de subito, o sin ser vi-
stos, acometen al caminante.

Latrones ex insidijs, ex occultis locis, subito, Saltear.
repentino, improuiso, nec opinato impetu viato

res aggreſſiuntur, adoriuntur, inuadunt, petunt, viatoribus inuadunt, in viatores inuadunt, irruunt, impetum faciunt, impreſſionem faciunt, incurrunt, inſiliunt, ſeſe immittunt, ſeſe iniiciunt, ſeſe inferunt.

Con dificultad curan los que ſin orden comen.

Sanar, o curar. Non facile conualeſcunt, quibus neque quantum comedant, neque quid comedant, curæ eſt: qui quod comedunt, neque quantum, neque quale ſit, animaduertūt: quibus omnem in cibis modum, omne iudicium, omnem prorsus rationem gula eripuit: quibus neque modus edendi, neque vlla deligendi cibi ratio eſt: qui & plus appetunt in menſa, quàm ſatis eſt, & ex eo genere quod obſit.

Saquear. Toda la tierra, o region ha ſaqueado. Prouinciã diripuit, vaſtavit, deprædatus eſt, rapinis exinanivit, exhausit, prædas egit è prouincia.

Satisfazer con todos. Todos hos lo tédra a biẽ, ſi lo hazeys. Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non ſatisfeceris: hoc tuum factum nemo reprehendet.

hendet: nemo non probabit; nemo erit, qui non probet: hoc tuo facto letabuntur omnes.

No lo suffice este tiempo.

Anni tempus non fert, non permittit, non cō Sazon. cedit, nō patitur, alienum est, parum aptum, ad uersum anni tempus, non licet per anni tempus aduersatur anni tempus, pugnat cum ipsa re tēporis ratio: aliud planē tempus res postulat, desiderat, requirit, rei maturitas non adest, non conuenit cum re tempus.

Algunos hay que hos quieren mal de secreto.

Nonnulli sunt in te obscuriūs iniqui.

Secreta

La segunda cosa que me consuela es, mente. el acordarme d mis desdichas passadas.

Secundo loco me consolatur recordatio meorū Segūda temporum: altera est ratio quæ mihi solatium rAZON. affert, præbet, parit, solatio est: alterū illud est, quo sustentor, ac recreor: illa est, quæ me consolatur, altera ratio: accedit illud ad animum meum sustentandum: deinde sustentor meorum malorum memoria.

Siendo tu virtuosísimo, no podra da

ñarte la fortuna.

Seguri-
dad.

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit: munisti te virtute contra fortunā, septus es virtutis præsidij aduersus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obesse, incommodare, cum virtute viuenti, virtutem colenti, fortuna potest, tutus es à fortunæ iniurijs: securam vitam ducere tibi licet, quia cū virtute viuīs: non tibi varij casus impēdet humanæ vitæ, qui virtute excellas, quem virtus tueatur, tegat, protegat, muniat: Veo tus cosas muy semejātes a las mias.

Seme-
jança.

Rerum mearum imaginē video in rebus tuis: planè res meas in tuis agnosco, res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare, congruunt res tuæ cum meis, rerum nostrarum eadem ratio est, nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis, inter res nostras nihil interest: nihil est, quo res tuæ differant à meis.

No hay señorio tan grande, que la fortuna no lo abaxe.

Señorio

Facile summos hominum principatus fortuna delet, euertit fortunæ vis opulentissima regnat: nulla

nulla est potestas tanta, quam fortunæ potestas non exsurperet, quæ fortunæ potestati nõ cedat, quæ fortunæ viribus frangi non possit: paruo negotio summos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit, euertit.

El muerto ninguna cosa fiente.

Nullus in morte residet sensus, mors nullũ habet sensum, mortui sensu carent, mortuis nullus inest sensus: extra sensum mors est, sensus à mortuis abest, morte sensus amittitur, sentiendi vis morte extinguitur.

Sentido perdido

Apollonio seruia bien a Crasso en sus estudios.

Erat Apollonius ad Crassi studia vehementer aptus, optima suis in studijs Crassus Apollonij opera utebatur, egregiam Crasso in studijs operam nauabat Apollonius: erat Apollonius uti Crasso in studijs, admodumq; commodus: utebatur multũ Apollonio Crassus, fructum Crassus in suis studijs capiebat optimũ ex opera Apollonij.

Seruir en el estudio.

Aquel va camino seguro, que se emplea todo en seruir a Dios.

Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totū tradit,
 optimam partem elegit, rectam init viam, cur
 Seruir a sum capit laudabilem, præclare viā instituit,
 Dios. egregie sibi consulit, sapienter facit: qui se ad
 vnum Deum confert, qui suas omnes cogitatio-
 nes, omnia studia in vno Deo figit, ac locat, qui
 ab vno Deo pendere vult, qui vnum Deum cu-
 rat, contemnit cetera, qui diuina studia præte-
 reā nihil colit, qui Christianā pietatem non cō-
 muni, vulgariq; instituto, sed proprio quodam
 studio, propria quadam mentis inductione com-
 plectitur, is omnium optime suis rationibus con-
 sulit, ac prospicit.

En toda cosa soy obligado a seruir a.
 V.M.

Serui- Omnia tibi studia, omnia prorsus officia de-
 cio. beo: tuis beneficijs præstare cogor tua causa,
 quidquid possum, quantum valeo, quantum cō-
 sequi viribus possum, quantum est in me situm:
 tua in me beneficia, meum omne studiū, meum
 officium, omnes à me curas, omnem industriam:
 omnia deniq; quæ in me sunt, non solum postu-
 lant, verum etiam exigunt. Quid est, quod ego
 tua

*tua caussa non debeam? obsequi tue voluntati,
morem gerere, parere, inservire prorsus in om-
ni re debeo.*

Este auerigua los pleytos en diuersos
pueblos.

*Modò in hoc, modo in illo oppido forum agit, Ser juez
ius dicit, litigantes audit, res iudicat, causas
cognoscit, iudicat de controuersijs, disceptat,
ius administrat, distribuit.*

Yo lo tengo por bien, solamente se ha
ga sin daño vuestro.

*Quod ad me attinet facile patior, modò sine Sin da-
tuo incommodo fiat: modò ita facias, ne tibi in- ño due-
còmodes, ne incòmodo tibi sis, incommodo tibi stro.
sit, contra tuum commodum sit, tuo còmodo ad
uersetur, quod commodò tuo facere possis, com-
mode facere possis, sine molestia tua fiat.*

Camillo libro a Roma, quãdo los Frã
ceses la tenian cercada.

*Camillus urbem Romã obsidione Gallorum Sitiado.
exemit, liberauit, ab obsidione vindicauit, ex o cerca-
obsidione eripuit, obsessam, septam, copijs Gal do.
lorum vndique cinctam, oppressam liberauit,*

in libertatem restituit, libertati restituit, libertate donauit, liberam reddidit, seruauit, seruauit incolumem, saluā incolumemq; reddidit, salute atque incolumitate donauit: Gallos urbem obsidentes, obsidione premētes, urbis libertati, castris circa collocatis, imminentes, obsidionis corona cingentes, circumfidentes, castris positis ad urbem sedentes expulit, eiecit, in fugam conuertit, fugauit, dissipauit, fudit, summonit.

Sitio a Padua.

Apud Patanium castra posuit, locauit, constituit, fecit, metatus est, castrametatus est, Patanium obsidione cinxit, obsedit: suis copijs, sua sepsit exercitu,

Sobor- Leerar arriba a la hoja. 62. linea. 19.
nar, La piedad Diuina facilmente ayuda
Socor- a los affligidos.

rer. *Afflictos facile diuina pietas excitat, egentibus opem fert, miseros subleuat, desperatione debilitatos confirmat, fulcit, sustinet, laborantibus subsidio est.*

Los mas valientes soldados murieron
Periere milites virtute prestantes: interijt e-

*gregia militum manus, fortitudine excellens, Solda-
euius virtuti cōmitti multum posset: flos exer- dos.
citus, & robur vniuersum, sobolesq; militum
cecidit.*

Sospecharan que eres poco leal.

*Venies in suspicionem infidelitatis, parum bo- Sospe-
ne, sinceræ, rectæ fidei: tua fides in suspicionem char.
adducetur, in dubium veniet, in dubium voca-
bitur: erit cur de tua fide non verè homines exi-
stimet: suspectus eris nomine infidelitatis: caus-
sam afferes de tua fide secus existimandi.*

No puedo sufrir la necedad de algu-
nos.

*Nonnullorum stultitiam non facile fero, ægrè Suffrir.
sustineo, haud satis æquo animo fero: adduci non
possum, inducere animum non possum, inducere
animum minimè possum, à meipso non queo im-
petrare, dementias nonnullorum vt animo ini-
quo feram.*

Sin tardar hare lo que me haueys en-
comendado.

*Confestim, è vestigio, quàmprimum, statim, a Subita-
tutum, primo quoque tempore, illico, sine mo- mente.*

ra: sine cunctatione, nulla facta mora, nulla interposita mora, omni prorsus abiecta mora, ne minimo quidem spatio temporis interiecto, exequar tua mandata, quod madaſti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo quod madaſti, preſtabo quod à te mandatum eſt.

Yo lo hare de preſto.

Rem aggrediar ſine mora, abſque mora, ſtatim, conſeſtim, è veſtigio, nulla mora facta.

En el voçablo Incontanente dilata lo miſmo el Manutio en el Toſcano, mas no en Latin, a. 194.

Creo que ſera en eſte negocio lo que yo eſpero.

Succeſſo *Exitum res habebit, mea quidem ut ſpes fert exoptatum, felicē, qualem volumus, optamus, res ex animi noſtri ſententia ſuccedet: ſucceſſu res, quo volumus, eo concludetur, ac terminabitur: euentus rei erit optimus, enadet res quò volumus, nō aliter cadet ac volumus: ſequetur id, quod optamus: optatis fortuna reſpondebit, rem conſequetur exitus, euentus, finis optatus.*

luzgará de ti, ſegun el fin del negocio

Ex

Ex euentu homines de te existimabūt, rei exitum hominum iudicia consequentur: vt res cadet, vt succedet, vt euenerit, vt ceciderit, ita de te homines iudicabunt: qualis erit finis, exitus, terminus, euentus, cōclusio erit, talem de te opinionem homines suscipient, congruent cum exitu rei, consentient in vtramque partem hominum de te iudicia.

No se que sera.

Quid casurum sit, euenturum sit, quid cadere, quid consequi possit, ignoro, non dispicio: quid tempus laturum sit, exploratum non habeo, latent me quæ nasci possunt: futura me fugiunt, nō assequor ea, non assequor coniectura, diuinare non possum, aut mente percipere, quærere, parere, patefacere dies ipsa potest: futuri casus aperti mihi non sunt, mihi non patent, me fugiunt, prætereunt, latent.

Temo que no succederan tus estudios como todos esperamos,

Vereor ne quā de tuis studijs expectationem cōcitasti, hanc sustinere, ac tueri possis: vereor, vt studia tua expectationi hominum responde-

ant: timeo, ne studiorum tuorum euentus ab hominum opinione dissentiat, alius atque expectatur existat: timeo, tuis studiis non is, qui expectatur, exitus contingat: magna me dubitatio tenet, ne non eum, quem homines expectant, studia tua fructum ferant.

Desseō que te succeda como desseas.

Quod actum est, dii approbent, succedat ex animi sententia, succedat optimè, egregie, praeclare cadat, procedat, optatū finem sortiatur, exitum habeat cum animo tuo congruentem, quem vis euentum ferat: acta dii fortunent, confirment, rata esse velint.

Creo que mi negocio vendra al fin q̄ yo espero.

Puto fore, ut rem ex sententia gerā, feliciter expediam, conficiam: ad eum, quem volo, exitum perducam, felici exitu concludā, efficiam, opinor, ut res optimè succedat, ut exitum res habeat, qualem optamus: ne res contra quam volumus, succedat, ne quid aduersi contingat in re, ne sit infestus, aduersus, alienus à nostris voluptatibus, alius atq; volumus, exitus rei, euen-

tus rei, rei finis ac terminus: spero futurum, vt in hac re meis optatis fortuna respondeat, cum animo meo fortuna cōsentiāt, ab animo meo fortuna minimē dissētiāt, nihil aduersi fortuna obijciāt, nequaquā fortuna repugnet, resistat, obfistat, aduersetur, sese opponat, suā vim obijciāt, impedimētū vllū inijciāt, occurrat, obuiam eat: futurum existimo, vt in hoc secunda, facili prospera, propitia, per benigna fortuna vtamur.

Dios te de buen successo.

Quod actum est, dii approbent, fortunēt, secūdent, bene velint succedere, felicē ad exitū perducant: dii faxint, vt id, quod actum est, felix, faustūq; sit, optimē succedat, prosperū habeat euentum: dii faueant: probēt, ratam esse velint, actum, feliciter, quod actum est: vtinam ex hac re contingant ea, quæ cupis, optata omnia contingant, nihil contra voluntatem eueniat, omnia secunda fluant, summa felicitas emanet.

No hauia necesidad de vuestra excusa, comigo.

Superuacanea fuit tua apud me excusatio: offi Super-
cium excusandi sine causa suscepisti: non erat fluo.

cursu te excusares, causam excusandi nullam habuisti, minimè necessaria fuit excusatio tua: tuam excusationem non desiderabam, non requirebam, non expectabam.

T

❁ No hos de tengays, si veys modo para alcançar el reyno.

Tardan Si tibi certum est, si habes exploratum, si pro certo existimas posse te illius regni potiri, cunctandum non est, differendum non est, producenda res non est, proferenda, proroganda, protrahenda, extrahenda, longius ducenda: sine mora, sine cunctatione, sine ullo temporis intervallo aggredienda res est, tentanda, incipienda: facienda mora non est, in terponenda mora nulla est: omnis est abijcienda mora, immorari, cunctari, lentè agere, indormire non oportet.

Ya anochesce.

Tarde se *Ad vesperscit, vespertinum crepusculum adest, nox aduentat, lucem tenebræ pellunt, vespertinum appropinquat, diei iam succedit nox, dies ab it nocte aduentante, cedit iam nocti dies.*

Hau *ey* me quitado todo el temor q

tenia.

tenia.

Absterxisti mihi omnem metum, omnem mihi metū exemisti, omni me liberasti metu, effecisti, vt omnem timorem deponerem, vt adderem, forti animo vt essem, vt animo vigerem, nequid timerem, vt metu vacarem, animū meum confirmasti, ad fortitudinē reuocasti, afflictum excitasti: factum à te est, vt animus meus, qui iacebat, exurgeret, excitaretur, erigeretur: effecisti vt animus meus sese colligeret, atque confirmaret, roborisq; multum reciperet, languebat antea meus animus, tu vt valeret, ac vigeret effecisti.

Yo te quiero librar de temor.

Abstergere volo animi tui metum, leuare te metu, liberare metu, à metu abducere, metum expellere, reijcere, auferre: animum cōfirmare, constituere, efficere, nequis animum tuum metus, perturbet, afficiat, commoueat, exagitet.

Soy temeroso, o couarde.

Exigui, pusilli, infirmi, imbecilli animi es, infirmus ab animo es, animo iaces, iacet animus tuus: roboris ac neruorum in animo tuo parum est
nimium

Temido

nimum demisso, nimum imbecillo animo es: animus tibi sine animo est, abest animus ab animo tuo, facile commoueris, facile animo concidus, langues animo, languet animus tuus, animo non viges, nõ viget animus tuus: animum in te desidero, requiro.

A algunos les pefa, o parece mal, verme fauorecido en esta Republica.

Tener a mal.

Sunt, quos meus in hac Republica splendor offendat, lædat, pungat, angat, sollicitet, afficiat, vrat, dolore, cura, molestia, sollicitudine afficiat, florere me dignitate, existimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantum mihi dignitatis in Republica esse, auctoritatis, gratiæ, existimationis, splendoris, nonnulli molestè ferunt, grauiter, acerbè, egrè, iniquè, iniquo animo, non satis æquo animo, non facile, non leuiter non patienter: tangit animos quorundam, sollicitos habet quosdam hic splendor meus, hæc species, dignitas.

Tener cuenta.

Hasta oy poco me he curado de interesse, o prouecho mio.

Nullam hæctenus utilitatis meæ rationem habui:

bui: nullam rationibus meis operam dedi: de vtilitate minimū laboravi: vtilitatē minimē expectavi, curavi, quæsiui, sequutus sum: nullū in vtilitate studium posui, nihil industria locavi, nihil opere consumpsi, diligentiam commodorū meorum causā nullam adhibui, ad res meas nullam contuli, res meas in diligenter administraui tractavi.

Tu has sido tal que ya no tengo cuenta contigo.

Ita de me meritus es, ita te gressisti, ea cōmissisti, cum te præbuisisti, præstitisti, vt minimē mihi curæ sis, nullo apud me loco sis, minimum te curem, minimū de te laborem, nullam prope tui curam geram, in minimis te ponam.

Ten cuenta con la continencia.

Cave, vide, studium adhibe, consilio vtere, diligenter animaduerte, aduerte, attēde quā diligenter potes, ne continētiæ terminos transgrediare, ne longius progrediare, quā cōtinentiæ ratio præscribit, ne quos tibi continētia terminos præscribit, eos transceas, transilias, transijcias, transgrediare, prætergrediare, ijs excedas,
ab ijs.

ab ijs excedas.

Tienes mala ventura, si palabra alguna del honesta te oyeren.

Væ tibi, si turpiter aliquid dixeris, si minus honestè, si temerè, parùm consideratè, non vt ratio præscribit, pater honestatem, contra quam conueniat, contra quam deceat, contra quam liceat, nõ vt conueniat, deceat, liceat, quàm conueniat, deceat, liceat, aliter atque cõueniat, deceat, liceat: si quod ex ore tuo paullo turpius verbum exciderit; si oratio tua finibus excesserit ijs, quos honestũ, quos ratio, quos modestia præscribit,

Siempre tuue por cierto, que alcanças esta dignidad.

Tener

por cierto

Nunquam dubitavi, dubium mihi nunquam fuit, ambiguum mihi nunquã fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere, suspicari, nunquam mihi fuit obscurum, aut parum apertum, nunquam suspicatus sum fore, vt hic tibi magistratus non deferretur, vt excluderis hoc magistratu, vt repulsam ferres, vt rejicereris, pro certo semper existimaui, certò sum
arbi

Arbitratus, certa spes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit, prorsus mihi persuasi futurum, ut ad hunc honoris gradum peruenires, ut aditus tibi ac via pateret, ne tibi vnquam timenti ad hunc honorem, via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquam explorata mihi non fuit: incerta, dubia, ambigua, obscura nūquam fuit.

Este es el termino y fin de mis pensamientos.

Hic est terminus, finis, scopus, quò intenduntur cogitationes meæ: hæc est quasi meta, quò ut no. perueniam, elaboro, atq; euigilo: hūc spectat animus meus, hūc me voluntas, hūc iudicium & ratio ducit.

En el nauegar háste de accommodar al tiempo.

In nauigando tempestati obsequi artis est, parere temporis, ad rationē temporis consilia accommodare, quasi ducem sequi tempestatē, spectare quid tempus postulet, pendere oportet à tempestate, spectanda tempestas est, ad tempestatem consilia dirigere debemus, habenda tempestati

Tiempo
bueno
para nauegar.

ratio est, cursus nauigationis ad rationem tempestatum moderandus, dirigendus, tenendus.

El largo tiempo quita el dolor, o tristeza.

Tiempo largo. Dolorem minuit, ac mollit dies, temporis longinquitas, vetustas: quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, sanantur vetustate: vis doloris cum tempore languescit: detrahit de dolore dies, atque adeò extinguit omnem, planeq; tollit: quouis dolore affectis, quouis malo laborantibus medetur tempus, medicinam dies affert, vetustas opem fert, opitulatur, subuenit, auxilio est, subsidio est: finem doloris dies affert: habet hoc tempus, ut quemuis dolorem, quamuis acriter in animo insitum, euellat, atque abijciat: est hoc tempus, ut omnem malorum memoriam, omnem aduersæ fortunæ recordationem ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoneat.

Al tiempo constituydo.

Al dia del plazo partiremos

Ad constitutam, præstitutam, præfixam, præscriptam, pactam diem de provincia decedemus: ea, qua constitutum est, quæ conuenit inter nos,
die

die proficiscemur, in viam nos dabimus.

Vendra el tiempo, en que la virtud se
ra honrada.

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, ve-
niet illud tempus, lucē illam aliquando videbi-
mus, quæ virtutē illustret: erit aliquando, cum
virtuti honos habeatur, suis tribuatur honos,
debita merces persoluator, locus honestus ubi-
que sit.

A todos nos va mal en estos infelices
tiempos.

Nemo est, cui rectè sit in hoc temporum mi- Tiépos
serissimo statu, in hoc tam miserrimo tēporū sta- malos.
tu, his temporibus, his tam miseris temporibus,
tam duris, tam aduersis, tristibus, infausus, ini-
quis, improbis, perditis, tam alienis ab omni vir-
tute, à bonis artibus, ab omni rectè viuendi or-
dine, ac ratione: in hac tam aduersa, tam dura,
tam iniqua, tam misera, tam infelici temporum
conditione, in tanta prauitate, atque improbita-
te, tantisq; temporū vitijs, in his omni calami-
tate, omni scelere, ac flagitio tēporibus refertis
in hac omnium rerū perturbatione, malorum collu-

ue, doctrinarum, artiumq; liberaliū perniciē.

Por cumplir como amigo, yo le saldre al encuentro.

Topar. *Obuiam ibo, obuiam procedam, occurrā, ut officium amicitiae debitum persoluā, ut id praestem, quod amicitia postulat,*

Al fin boluio a su patria.

Tornar. *Aliquando, deniq; demum, post diuturnū tēpus, longo temporis intervallo, cū tēporis multū iam abisset, transacto iam multorū annorum spatio, redijt, reuertit, reuersus est, recepit se ad summos lares, patria incunabula, patrias sedes.*

No pensando me bueluo al cortijo.

Redeo, reuertor, reuerto, refero me ad rus, repetorus insciens, imprudens, inscienter, praeter voluntatē: pedes me ad rus inscienter referunt.

Mucho he sentido, que los que tanto hos deuen, hos den trabajo, o pesar.

Trabajo. *Valde sum cōmotus, cū eos audiui negotium tibi faceßere, molestiam exhibere, molestos esse, insensos esse, sollicitudinem inferre, te vexari, iniurias accipere, affici molestia ab ijs, de quibus ipse benemeritus es, maximè qui summa tibi*

tibi beneficia debent.

Tiene trato en Milan.

Mercadea en la ciudad de Milan.

Mediolani negotiatur, habet negotia, gerit Trasc-
negotia, mercaturam exercet, res agit, nego-
gar.
ia tractat.

Estoy muy triste y congoxado.

Tristis valde sum, animi dolore torqueor, hila Triste-
ritas à me omnis abest, mœror sumus ad me ve Za.
nit: mœrore premor grauissimo, mœrore lace-
ror, vrgeor, affligor, conficior, iaceo, versor in
mœrore, ac sordibus, dedi me totum mœrore, tri-
stitia me totum tradidi, mœrorem suscepi; mœ-
rorem sustineo, quantum ferre vix possim: iacet
animus meus mœrore oppressus: nihil me tristi-
us: mœror meus non is est, quem vlla ratio miti-
gare, lenire, mollire, sanare, minuire, auferre,
demere, eripere, consolare, leuare, abstergere,
exaurire possit. Quibus autem verbis mœror,
ijdem adiungi potest mœstitia, tristitia, animi
dolor, animi cura, animi sollicitudo, angor.

V

¶ Hora es de vacaciones, y descansar

T 3

en los

en los estudios.

Vacaciones. *Feriarilicet à studijs, studia intermittere, studia paululum deponere.*

Agora no hay trato, Cessan negocios!

Quies nunc à negotijs est, quiescunt negotia, prolatae res sunt: negotia non geruntur, negotiorum nihil est, rerum nihil geritur, quiescunt homines à negotijs, feriae sunt à negotijs, vacatio est à rebus gerendis, vacationem à rebus, quietem à negotijs concedit tempus.

En todo lo q se offresciere me amparare, o seruire de vuestro hermano.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera tui fratris in omni re, confugiam ad fratrem tuum: siquid erit agendum, fratri tuo cōmittam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum reijciam, eius consilium petam, operam exposcam.

No he conosciendo hombre mas esforçado.

Valeroso, o valiente. *Neminem cognoui fortiozem, validiorem, in quo plus roboris, firmitatis, virium inesset, qui firmior esset à viribus, qui viriū firmitate praestaret, qui robore corporis illū anteciret, qui viribus*

ribus magis valeret, cuius esset præstantior fortitudo.

Gran honra gano en defender cõ tanto effuereço la patria.

Egregia laude se dignum ostendit, summã laudem consecutus est, quia patriam fortiter tutatus est, acriter, strenuè, vehementer, acerrimũ se patrie defensorem præbuit, hostibus patrie sui corpus obiecit, opposuit: ita pro patria pugnavit, ut fortitudinis laudem tulerit, prælia sustinuit pro patria, vires omnes ad salutem patrie tuendam contulit: pro salute patrie defendenda contendit omnes nervos.

En fuerças ningunõ hos excede.

Tam firmus, tam validus, tam fortis, tam robustus, quàm qui maximè, ita paratus es à viribus, ut nemo magis viribus vales, nemo tibi viribus superior est, præstat, antecellit, superiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis, vires in te sũt firmissimæ, virum, roboris, nervorum in te plurimum est: egregiè robustus es, validus, firmus, fortis.

Amigo soys de liuiandades.

Vani- tad. *Rebus leuioribus tuum studium das, tibi pla- cent leuitates: contemplaris, sequeris, amas inania: contulisti tuum studium ad res inanes: co- lis ea: quæ non consistunt, nihil habent firmitu- dinis: nihil grauitatis, nihil pöderis, inania sūt, leuia, nullius ponderis, infirma, minimè solida: amas ea, quæ solidum nihil habent.*

La vegez de los padres, apoya en la ju- uentud de los hijos.

Vegez. *Parentum ætas ingrauescens, filiorum in ado- leſcentia conquieſcit: parentum imbecillitas fi- liorum nititur adoleſcentia: parentum ſeneſctu- tem fulcit, ac ſuſtentat filiorum adoleſcentia: ſubſidio eſt labentibus parentum viribus adole- ſcentia liberorum: ſenio parentum ſubueniunt a- doleſcentes filij.*

No ay peccado mas nefando, que he- rir el hijo al padre.

Vella- queria. *Nallum crimen, piaculũ, ſcelus grauius eſt, a- ut deteſtabilius, quàm patri manus afferre, uim inferre: maximo ſe adſtringit ſcelere, graue pia- culum admittit, impiè facit, qui parentem vio- lat, lædit, qui violat eam pietatem, quæ parenti debetur.*

debetur: nullum scelū abest ab eo scelere, in vno illo scelere omnia insunt scelera, cū parēti vis infertur.

He velado todo la noche.

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nunquam Velar. quam vidi meis, capere nunquam potui; somnus hac nocte meos oculos effugit, absugit à meis oculis, nunquā se obtulit oculis meis, refugit à meis oculis: noctem insomnem duxi, insomnia laboravi: perpetua vigilia sum vexatas, spatium nō Etis vniuersum peruiigilaui, soporem nunquam gustavi, nunquam quieui, quies nunquā data est, omnes mihi noctis partes vacue somno, expertes somni, sine somno fuerunt.

Con poco trabajo venci a los dos.

Vtrumque facile fregi, atque abieci, nulla ne Vencer. gotio retudi, victoriam ex utroq; tuli, victoria sum potitus, vterque mihi victus cessit.

Cesar vencio en batalla a Pompeyo, aunque tenia menos gente.

Cesar Pompeium, cū exercitum ipse haberet multis partibus inferiorem, pugna tamē fregit, praelio superavit, acie vicit, fudit, fugavitq;

*copias eius profligauit, in fugam coniecit, conuer-
tit, victoria est potitus, victoriam tulit, obti-
nuit, consecutus est, adeptus est.*

Agrauiado me haueys, pero hora vè-
dra que me vengare.

Vengar. *Iniquè mecum egisti, sed erit cùm tibi idem re-
ponam, iniuriam fecisti, iniuriã aduersus me in-
tulisti, iniuria me affecisti, lacesisti, prouocasti
iniuriosè me tractasti, acerbè, iniquè, amarè, cõ-
tra iura omnia, aduersus iustitiæ leges, contra
quàm iustitia præscibit; sed parè aliquando gra-
tiam referã, pari te munere remunerabor, par
pari referam, merita meritis compensabo.*

El mismo ha hecho en sí lo que noso-
tros hauíamos de hazer.

*Nostram vicem ultus est ipse sese: quem ho-
stem, eundem suimet ultorẽ habuimus, eundem
& iniquum aduersus nos, & iniquitatis, atque
iniuriarum vindicem habuimus: ultor fuit, ac
punitor doloris nostri: quod nostrũ erat, ipse effe-
cit, vt iniurias nostras in se ipso vindicaret, vl-
cisceretur, persequeretur.*

Ninguno ay q̃ siempre sea venturoso.

Quis est, qui nihil in vita mali videat, nihil **Vétura.**
sustineat in omni modi, nullā ferat calamitatē? cuius
est perpetua felicitas, nullis interrupta ma-
lus? nemo fortuna vititur perpetuā bona: nemini
res ad voluntatem semper fluunt: nemo est, cui
prosperē omnia succedant, nihil contra volunta-
tem eueniat: nullum accadat infortunium, secun-
da sit omnia, optata omnia contingant.

No hay ventura, o dicha que có la tu-
ya yguale.

Tuas fortunas nemo superat: æquas omniū for-
tunas, prosperē tecum agitur, sic ut, inuidere ne-
mini possis, felicitate conferri tecū fortasse mul-
ti, præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi
certē nemo potest, ea fortuna vteris, quæ potest
esse maxima: ita beatus es, ut nemo magis: ijs
vel ornamentis, vel præsidijs redundas, quibus
maiora esse nulla possunt: nihil non optabile con-
secutus es: nihil ad felicitatē tibi deest: ea possi-
des, ac tenes, quæ beatam vitam efficiant, quæ
sunt in vita expetenda, quæ qui possidet, fortu-
nā accusare nullo pacto possit, nullius fortunam
sibi exoptare debeat: nemo est paratior ab ijs re-
bus,

bus, in quibus sita felicitas est: rebus omnibus affluis: non est, quod quidquam desideres: optimus est verū tuarū status: tibi satis est vel ingenij, vel fortunæ ad bene, beateq; vivēdū, animi & fortunæ bona sic in te sunt, ut in nullo magis.
 Mas cuenta tengo con la verdad, que con la amicitia.

Verdad. *Veritati plus, quàm amicitia, tribuo, maiore habeo veritatis, quàm amicitia rationem: pluris est apud me veritas, quàm amicitia, amicitia veritatem antepono, locum apud me honestiore veritas obtinet, quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitia largior, nihil veritati nego.*

Vestido a vso de España.

Vestido. *Ornatus Hispaniēsi, Hispanorum more, indutus more Hispaniēsi, speciem hominum Hispanorum vestitu referens, præseferens, ut in Hispania solet; ut Hispania mos & consuetudo fert.*

Los sabios dende lexos veen lo que ha

Ver de de acaecer,

lexos. *Sapientia præditi longè in posterum prospiciunt*

tuunt, res futuras vt presentes intuentur, tanquā oculis cernunt: sapientibus euenta rerum patēt, ante oculos futura sunt: sapientes percipiunt animo futura, coniectura futuras res assequuntur ea, quę impendent, tanquam ex aliqua specula, prospiciunt.

Dende mi aposento, estandome senta do, vey a toda la vega, o campaña.

Tota mihi illa regio, in cubiculo meo sedenti, Ver den erat in conspectu, ante oculos erat, sub oculis e- de su a- rat, sob oculos erat, ad oculos occurrobat, in ocu posento lis erat, sese ostendebat, patebat, aperiēbatur, exponebatur.

Lo mismo dize a, 236.

Despues de la honra, niguna cosa ha- uemos de amar mas que la vida.

Omnium rerum, honore excepto, prima esse, Vida carissima, antiquissima vita debet: secundum honorem, post honorem, honore excepto, si hono rem exceperis, nihil esse debet vita prius, poti- us, carius, antiquius: primas sibi partes post ho norem vita vindicat: primę partes vite debentur, honore tamen excepto.

No so-

No solamēte se ha de tener cuenta cō
la honra, mas con la vida.

*Saluti pariter & honori consulendum: ducen-
da simul ratio est & salutis, & dignitatis: non
dignitatem magis, quā salutem spectare de-
bemus, salutis ratio cum dignitatis ratione con-
iungenda: querenda, amāda, expetenda sine sa-
lute dignitas non est: non est à dignitate vita se
iungenda, decet studere dignitati, cum eo tamē
ne studium vitæ negligatur.*

Buen principio à vida haueys hecho
*Sapienter vitam instituisti, optimum cursum
cepisti, optimam partem eleuisti, exordium vi-
tæ præclarum fecisti: egregio vitam principio
inuisti.*

Hare que tengas vida reposada.

*Præstabo tibi otium, quietem, vitam tranquil-
lam, facilem, alienā ab omni cura, omnium ex-
pertem perturbationum, ab omni molestia re-
motam, seiunctam, segregatā, disiunctam: effi-
ciam, ut quietē uiuas, ut quietam vitam ducas
facilem ut habeas & expeditum vitæ cursum,
trāquillè prorsus ut agas, ut omni molestia va-*

es, vt otio fruaris iucundissimo, cōmodissimo,
vberissimo, vt otiosè viuas.

Nunca el viento contrario nos dexo
tomar puerto.

Portum, reslante vento, tenere non potuimus, **Viento.**
ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit: venti
us aduersa portu nos exclusit, prohibuit, arcuit
amouit: reiecti sumus à portu reslante vëto, por
tum ventus eripuit: summonit nos ventus à por
tu, portum inire conantes repulit ventus.

Mucho me marauillo, que os holgue
ys de cōuerfar cō esse vil y apocado.

Valde miror, quòd hominis teterrimi, ac sordi
dissimi consuetudine vtaris: mirari satis nō pos
sum quòd eius te hominis vsus & cōsuetudo de
lectet, cuius infima cōditio sit, qui sit infimæ cō
ditionis, humillimi loci, obscuri loci, nullius lo
ci, nullius ordinis, nullius pretij, despectus, abie
ctus, contēptus, terræ filius, inops ab omni pror
sus existimatione, neque à seipso, neque à maio
ribus commēdatus, nulla maiorum laude, nulla
sua virtute commendatus, honestatus, nobilita
tus, insignis.

Yo lo he conocido de muy baxos pen-
famientos.

Vileza. *Summam in eo animi humilitatē cognoui, ani-
mi demissionem, abiectionē, infirmitatē, imbe-
cillitatem, tenuitatē, angustias: hominē esse vi-
di exigui admodum animi, demissi, abiecti, hu-
millimi, infimi, imbecilli, perangusti, imprimis
pusilli, nihil altū suscipientem, nihil spectatē
in laude positum, nihil de laude cogitantē, nulli
us laudis cupiditate flagrantē, auersum ab om-
ni glorię studio, in humiles, planeq; sordidis co-
gitationes deiectum, tanquā humi serpentem.*

No he visto mayor villano, o mas des-
cortes.

Villano *Neminem, qui tam longē ab humanitate abes-
set, tam esset alienus ab humanitate, tam ex-
pers humanitatis, in quo minus esset humanita-
tis vnquam vidi, omnem prorsus humanitatem
liberalitatēq; naturę sic ignorat, vt nemo ma-
gis: minimē omniū de humanitate laborat: offi-
cium negligit: ita nihil agit liberaliter, vt libe-
ralitatē non esse virtutē existimare videatur.*

Lo dñte titulo esta arriba en yellaqria

A vn sabio como vos le esta bien juzgar, que la verdadera alabanga sale de sola la virtud.

Tue sapientia est, veram laudem in una vir Virtute positam, sitam, locatam, constitutam ex- cia. stimare, in una virtute consistere, ab una vir- tute pendere, nasci, fluere, manere, proficisci.

Al que no va acompañado de virtud, facilmente lo derriba la fortuna.

Cui comes virtus non est, in animo facile ca- Virtud. dit à fortuna percussus: ictus fortunæ ferre non potest, qui teclus virtute nō est, qui virtute mu- nitus non est, qui se virtutis armis non tuetur: si ne virtute infirmi sumus, malè muniti, aperti aduersus fortunæ vim: facile vincimur à fortu- na, virtutis præsidio destituti, absente virtute, nisi adsint virtutis opes.

Mucho puede la virtud.

Todo lo manda o señorea la virtud.

Summa virtutis potestas est: præest virtus cū Etis rebus humanis, regit omnia, temperat, mo- deratur, administrat: omnia sunt in potestate virtutis: ipsa nemini, ei omnes, & omnia parēt:

*virtus latè dominatur, regnat vbique locorum,
imperium habet in omnes res, vim habet infinitam,
valet ad omnia, assequitur omnia, summè
possidet ius, vincit omnes opes, omnes superat
difficultates, durissima quæque perrumpit, quaslibet angustias, quæuis claustra pertransit, illustrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulsa loco manet, non surripitur furto, non eripitur vi, non vetustate senescit, non incendio corrumpitur, nullis capitur insidijs, nullos fortunæ casus extimescit, planè omnium rerum domina, omnium regina est.*

La virtud siempre nos fauoresce en prosperidad y en desuentura.

In vtraque fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in aduersa, tum in secunda fortuna vberrimos fructus affert: magnas vtilitates in omni fortuna quærit virtus: aduersis pariter, & secundis in rebus cōmoda proficiuntur ex virtute multa: semper utilis & fructuosa virtus est, nunquam utilis virtus non est, in omni tempore iuamur à virtute, imbecilli confirmamur, iacentes &

tes & afflicti excitamur, subleuamur, erigimur. Ecquando non utilis virtus est? Ecquæ utilitas cum virtutis utilitate conferenda?

Con tus trabajos has alcançado la virtud.

Tuis laboribus, ac vigilijs virtutē tibi peperisti. Virtus
sti, cōparaſti, paraſti, conſecutus es, adeptus es: ſo.
tui tibi labores & vigiliae virtutē pepererunt:
magnis laboribus, & vigilijs conſecutus es, ut
virtutē poſſideas, in virtute flōreas, valeas, pol-
leas, excellas, antecellas, præſtes, fruaris: tuā vir-
tutem tuis laboribus & vigilijs referre accep-
tam: tibi ipſi, tuiſq; laboribus tuam virtutem
debes: non hoc virtutis in te eſſet, iſtam virtu-
tem non haberes, non teneres, non poſſideres,
niſi labores grauiffimos & ſuſcepiffes, & per-
tuliffes,

Quien no deſſea larga vida?

Ecquis eſt, qui diuturnam vitam non amet, nō Viuit.
cupiat, exoptet, expetat: cui diuturna vita non
placeat? Quis diu viuere, diu vitam agere, diu-
turnam ducere, traducere, vitam agere, tranſi-
gere, viuere, diuturna lucis uſura frui, diu inter
V a homines

*homines agere, cū hominibus versari in terris,
in terris morari non cupit?*

Aflaz he viuido.

Satis diu vixi, etatis vixi, vitæ satisfeci, etate, satis longē, vitā produxi, satis longū vitæ spatium peregi: nō me penitet, quātū vixerim: cursū vitæ minimē breuē peregi, dixi vitā satis diuturnā, hoc vitæ spatium cōtētus esse possū, nō moriar immaturus: non auoler immaturus à vita.

No se si sere viuo entonces.

No tengo certidumbre de poder viuir tanto.

Optandum est, vt ad id tēpus ducere spiritū possim: incerta ad illud tēpus vitā est: vereor, ne non tā diu viuā, ne nō vsque eō vitam producam: vitam quis mihi præstat ad illud tempus? explorata mihi ad eam diem vita non est.

Viuido en miseria y affan, y murio con gran honra.

Vt miserē vixit, ita perijt honestē: miserrimā vitā mors præclara terminauit: vitā infelicē egregio mortis genere cōclusit: acerbitates vitæ multas vnā, peregreq; mortis hora cōpensauit:
vitam

*vitā vixit infelicē, præclarā verò mortē obiit:
miseriās in vita sustinuit, decus in morte tulit.*

Muy de buena voluntad te permito,
q̄ āxes los estudios, pues viues mal sano

Cūm sis valetudine infirmus, me perlibenter Volun-
usum studiorum dimittes, summa mea volunta tad.
te studia depones: libentissimè tibi largio, perli-
benter concedo, vtraque manu do, vt à studio-
rum consuetudine te sciungas, te à studijs disce-
dere, facillimè patior, in studijs omittendis cum
quo sensu meus quoque sensus congruit.

Esta es la vñança: así se vñ

Translatitium hoc est, vsitatum, in more po- Vfo.
situ, more comparatū, mos obtinuit: mos inua-
luit, moris est, consuetudo ita fert, more fit.

El tanto vfo causa, que ya no fiēto mis
fatigas.

Malorū vsus mihi sensum adimit: leuora vi-
dentur, quæ diu sustinui mala, occaluit iam ani-
mus diuturna malorum vsu: callum obduxit ani-
mo meo diuturna calamitatum consuetudo, sic,
vt minimè sentiat, vt sensu prorsus vacet, vt
sensum amiserit

a las Elegancias

de Manucio. Traduzidas por
Lorenço Palmyreno.Vuestro orgullo y soberuia, de la ha-
zienda q̄ teneys sale, no de las virtudesAltiuo,
y sober-
uio.

*Vas te efferūt diuitiæ,
non tuæ propriæ virtu-
tes: insolētia tua, arro-
gantia, superbia nō ex
animis, non ex ingenij
tui præstantia, sed ex
opibus tuis manat: istā*

*insolentiam, elationem animi, spiritus immode-
ratus in te parit nōnulla tua singularis, aut præ-
cipua facultas, meritorumue conscientia, sed co-
pie, diuitiæ, opes, res domestica plus æquo ma-
ior commodorum abundantia: animos tibi fa-
cit, tollit te ad istam animi intemperatiam res
familiaris, non vlla tua propria bona, non artis
honestæ scientia, aut virtutis vlla possessio.*

Muy soberuio estays.

Nimum tibi places: plus tibi assumis, quàm deceat, quàm liceat, conueniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat: nimum te effers, arrogas tibi plus, quàm licet; altius, quàm oporteat, ipse te extollis: ita superbe agis, ut ferri non possis, superbia est prorsus non ferenda: parem tibi esse neminẽ vis: te cunctis antefers: omnes despicias, te vero unum suspicis: amas ipse te sine rivali: tibi ipse magnus es, atque eximius: omnia putas esse in te vno collocata: fortunam ipsam minus esse te ipso fortunatam putas: persuasum habes, tuis te fortunis ipsam fortunã antecire.

Muchas desdichas me acaescen cada dia, pero por mucho que me persiga la fortuna, no me hara couarde.

Vehemẽter, acriter, acerbe, graniter me opugnat, vexat, exagitat, urget, præmit, aduersa mihi sociata est, infesta est, insensa est, iniqua, inimica fortuna: ego tamẽ ad humana omnia, ad eos omnes casus qui humane vite impendent, quibus humana vita subiecta est, proposita est, exposita

est, patet, fortis sum, contra fortunam paratus,
armatus, firmus, validus, firmissimis conscien-
tiæ præsidijis munitus: res humanas præclare cō-
tēno, negligo, despicio, aspernor: valet animus
meus, firmus est, se ipso nititur, sua in se ipso præ-
sidia ponit, a se ipso præsidium omnie petit, ad-
uersus fortunæ vim, impetū, conatus, iniurias,
tela omnia: minimum res humanæ me mouent,
afficiunt, perturbāt: minimum laboro de rebus
humanis; susq; deq; res humanas facio: humanis
cassibus animi præstantia, virtute, fortitudine
resisto; fortunæ conatibus obuiam eo, occorro,
obijcio me, oppono me fortiter, atque acriter:
fretus cōscientia fortunam sperno: mea me con-
tra fortunā conscientia fortē facit, confirmat,
auget viribus, validiorem reddit, mihi animos
addit: virtutē, vires, robur, fortitudinē, firmita-

-omnia. Injustamente me maltratan. (tem.

Atribu- Vexor, exagitor, iactor immerito meo: nego-
lado. tium exhibetur immereti: molestijs & iniurijs
afficior sine causa: commissum a me non est, vt
hæc tam graua sustinerem.

No haura alguno que se escape de tan

No ha

tos males.

Nulla est acerbitas, quæ non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: aduersa omnes omnia sustinebunt: pari omnes calamitate præmetur; cõmunis erit omnium, non propria cuiusquã, malorũ tempestas, vis malorum, iniquitas fortune.

Hoy poco caso haze la gête de vn viruoso.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, **Bondad** quæ cum virtute traducitur, à paucis hodie probatur, colitur, amatur: pauci sunt, qui probitate delectentur, probitatẽ colant, ament, sequantur: parui est hodie probitas, & morum integritas: qui suum studium in probitate ponant, pauci sunt, reperiuntur, numerantur, paucos inuenias.

Al que Lien viue, gran gualardon le e sta aparejado.

Magna sunt recte agẽtibus proposita præmia: omnes qui sese in recta viuendi ratione exercet, magna merces manet; fructum recte faetorum viri boni uberrimum, ac præstatißimum feret: præclaram honestamq; vitam res utilissimæ

consecuntur vitæ laudabiliter actæ cum virtute
traductæ præmium est decus & earum rerum
copia, quas qui possidet, optime cum illo agi, exi-
stimatur.

La bondad sola es bastante a hazer di-
cho so al que la figue.

Bene sentire, recteq; facere, satis est ad bene
beateq; viuendum; vnâ qui colit probitatem
ei deesse ad felicitatem nihil desiderat, nihil re-
quirit: quicumq; rationē in vita sequitur, ei ad
felicitatem amplâ, maximèq; certa patet, via:
probitatem qui possidet summum bonum, nihil
ad felicitatem præterea requirit: boni mores, &
honestæ rationes felicitatem pariunt: felicitas
integritate comparatur: si quis in colenda pro-
bitate totus est, feliciter admodum, ac beatissi-
mè cum illo agitur.

Di de espuelas al cauallo por saluar
la vida,

Cauallo

Vt vitæ consulerem, vt euadere è præsentî pe-
riculo, vt periculum vitarem minimè dubium,
ad hostes equum missi, immissi, admissi, incita-
ui, laxatis habenis hostes versus impuli.

Partire

Partire con vos lo que yo posseo.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meā, Communis inter nos erit mea res: partē capies de mea re: rei meae particeps eris: non minus tibi, quā mihi, tibi pariter & mihi, aequē vtrique; nostrum, non mihi magis, quā tibi, mea res parebit: vtemur communi iure, aequo iure, pari potestate mea re: iuris tibi tantum, quantum ipsi mihi, erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Los philosophos, si algo les acaece, no aguardan el remedio de la fortuna, si no de si mismos.

Hic est mos Philosophorum, ea vitæ ratio, illud institutum, non ut à fortuna pendeant, cuius est enim si in rebus humanis maxima vis, sed ut in se ipsis mo- omnia statuunt, collocent, ponant; omnes in se ipsis sitas ac locatas rationes & spes habeant; se spectent ipsos; suis nitantur viribus; nihil aliunde spectent, à se ipsis omnia; praesidia constituant ad omnes casus in se ipsis omnia.

Vuestras cosas trataré con toda diligencia.

Cosa.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, uti debeo, tua negotia, quidquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Vos haueys hecho vna cosa muy acertada.

Nihil neque elegantius, neque ad honorẽ præstantius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimum, & in primis honorificũ: speciosa est res, valdeq; ampla, quam præstitisti.

La cosa no es acabada, pero luego se acabara.

Sublata res tota non est, sed magna tamen ex parte profligata: parum abest, quin ad exitum res peruenerit: ea res processit, ut ab exitu non longe absuerit, ut ad exitum penè peruenerit, exitum penè attigerit.

Mudadas estan oy mis cosas.

Diuerſa nunc mea ratio est: nõ eadem est, immutata est ratio rerum mearũ: aliud est rerum mearum status: aliter se mee res habent, non eodem loco, non eodem loci sunt: aliud est rerum mearum status.

Vuestras cosas se estan como solian.

Res

*Res adhuc tuæ tibi sunt integræ, saluæ, incolu-
mes: nullam res tuæ iacturam tulerunt: nihil de-
tractum est de tuis rebus: incolumitatem obti-
nent: es, rationes, fortunæ tuæ: bene est rebus tu-
is, nihil preter voluntatem, nihil secus, contra
quam velis.*

Mis cosas hos encomédado bié claras

*Res meas tibi tradidi satis aptas, explicatas,
expeditas, optime constitutas, nullis difficultati-
bus implicatas, eiusmodi, vt exhibere tibi nego-
rium aut nullum, aut certè minimum possint, vt
labori tibi esse, aut modestiæ nequaquã possint.*

Creyan q̃ lo hauia hecho de couarde.

Hoc illi tribuebatur ignauia: commissum hoc Couar-
ex ignauia homines interpretabantur: causam dia.
*huiusce facti in ignauiam cōferebāt: hoc ad ig-
nauiam, inertiam, desidiam, languorem refere-
bant, adscribebant ignauia, assignabant, igna-
uia, ignaui esse hominis aiebant.*

No puedo cō palabras dclarar lo que
siento en mi animo.

Decla-

*Mentis cogitata, consilia, animi sensa, sensus rarcō pa-
intimos, non est vt possim enuntiare, proloqui, labras.
verbis,*

verbis, oratione, sermone, depromere, explicare, explanare, exprimere, efferre, enuntiare, patrefacere, ostendere: exprimēdis animi sensis impar oratio est, non sufficit, verba desunt, apta verba requiruntur: mentem oratio non assequitur, non æquat, exprimere satis non potest.

En la guerra ciuil, Ciceron figuio el vando de Pompeyo.

Defensa Cicero in bello civili Pompeiū secutus est, fuit in castris Pompeij, fuit in præsijs Pompeij, stetit à Pompeio, stetit per Pompeiū, Pompeij partes defendit, fuit inter præsidia Pompeij.

Gran pesar y tristeza me ha venido con la carta de la muerte de vuestro padre.

Descontento, Magnum mihi dolorem, graue sollicitudinē, acerbitalis multum attulit, peperit epistola tua de interitu parentis tui: magno me dolore affecerunt epistolæ tuæ: valde me perturbarūt, affligerunt, commouerūt, acerbe sum affectus litteris tuis: molestiæ plurimum, doloris, sollicitudinis, acerbitalis cæpi, accepi, suscepi, tuli, contraxi, hausi: legi magno cum dolore, molestissimē

me litteras tuas.

Tengo vn gran pefar.

*Aliquid me mordet, pungit, afficit, est quid-
dam, quod molestius feram, sub moleste feram,
in quo non nihil offendar.*

Pienso en vna cosa muy importante.

*Magnū quiddā specto: magni momenti, mag- Designo
ni ponderis rem in animo voluo: praeclara quae-
dam, admodumq; sublimia suspicit, & cogitat
animus meus.*

Este fue mi designo.

*Consilium meū hoc fuit: hoc spectavi, hoc vo-
lui: hoc secutus sum: id egi: huc retuli mea consi-
lia, meas cogitationes: huc animum intēdi, men-
tem direxi: consilia contuli: huc spectavit ani-
mus meus, hic animo meo, meisq; consilijs sco-
pus fuit.*

Tiempo vendra que la virtud sera e-
stimada.

*Veniet tempus, veniet illa dies, erit tēpus, e- Dia ver
rit aliquando illa dies: illucescet aliquando illa na.
dies, diem aliquando illum sol afferet mortali-
bus, erit aliquando, cum suis virtuti tribuatur
honor,*

honor, cū virtuti honor habeatur, cū virtus colatur, tanti aestimetur, quanti est, in honore sit, cum virtuti honores debiti persoluantur, desideratur plurimum, cum virtus magna in primis honestaq; sit, honestum locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

Discordamos en opiniones, mas en amistad somos muy conformes.

**Discor-
dar.**

Discrepant sententiæ nostræ, cum tamē æque inter nos amemus, mutuus inter nos amor sit: opinione dissentimus, nō voluntate, nostræ sententiæ non congruunt, cum animi tamen nostri in amore consentiant: non idem sensus est, non idem iudicium eadem tamen voluntas, eadem benivolentia, opinionum est inter nos dissimilitudo, nō animorum: diuersa sentimus, eadem tamen volumus: animorum consensus inter nos est, opinio-
num dissensio.

Por discordias se han perdido infinitas Republicas.

**Discor-
dia.**

Multas Resp. civiles discordiæ perdiderūt, domesticæ seditiones, intestina bella, controuersiæ inter ciues partium cōtentiones: è civilibus discordijs.

scordijs, cōtentionibus, controuersijs, dissensionibus, seditionibus, multarum rerum: publicarum pernicies fluxit, manauit, orta est.

De gran pefar enloquecio Vidoloris.

Ita insanit vi doloris, vt mētē rectā, animi sē Enlo-
sum, rationē nunquā receperit, in perpetuum a- quecer.
miserit: insanie morbo ita est affectus, in mor-
bum insanie ita incidit, vt nūquam postea con-
ualuerit, vt furorem nūquam deposuerit, vt bo-
nam mētē nunquam renocauerit vt à furore,
à dementia nunquam se ad sanitatem retulerit:
ita discessit à mente, ita mētē perdidit, vt il-
lum nemo postea ratione præditum uiderit.

Gran confuelo senti reys si rebolueys
en vuestra memoria lo que a otros co-
mo vos ha acaescido.

Si que tui similibus uiris in omni etate acci- Estado.
derint, isto tuo tristissimo tēpore colliges, in me-
moriā rediges, renocabis, mente comprehendē-
ris, tecū reputabis in animo uolues ipse tecum
examinabis admodum iuuari te senties, non le-
ue solatiū capies, hæc te valde cogitatio susten-
tabit in hac tua tam graui, tā aduersa, tam mi-

sera, planè desperata fortuna: in hac non solum
 aduersa, verum penitus euerfa fortuna: in tan-
 tis miserijs: in tam misero rerum statu: tam mi-
 seris temporibus: in ista, qualem nemo vnquam
 sensit, infelicitate: nunc dum res tuæ pessime se
 habet: pessimo loco sunt: dum tecum pessimè a-
 gitur: dum tibi pessimè cū fortuna cōuenit: dum
 tuæ fortunæ planè perditæ, ac nullæ sunt: dum te
 premit insensa fortuna, dum te modis omnibus
 fortuna vexat, tibi negotium exhibet, molestæ
 est, grauis est, dum te suis viribus opugnat, dum
 omnes ad te opugnandum machinæ adhibet, at-
 q; admouet.

El negocio esta en este punto.

In hoc statu res est: rei status hic est: res ita se
 habet: ita res habet: eiusmodi res est: hac in re
 sunt, in causa sunt: hoc loco res est.

De otra fuerte van oy mis cosas que
 antes.

Alia mea ratio est: diuersa mea ratio est: meæ
 res alio loco sunt: non eadē mea ratio est: aliter
 se habet res meæ: nihil simile, nulla similitudo:
 quid simile? nihil habent res similitudinis: dissi-

mili-

militudo magna, diuersa omnia, dissimilia, prorsus alia.

Al tiempo que mas haviades de medrar, hos han destruydo los cōtrarios.

Quo tempore florere debebas, debuit illustrior esse tua laus, altius ascendere, plus consequi dignitatis, maiorem obtinere existimationem, præstantiore esse loco, plus habere auctoritatis, honestior esse, clarior esse, maior ac præstātor haberi debuisti: tum te tuorum inimicorum afflixit iniuria, perdidit, evertit omnibus fortunis, oppressit, ad exitium detrusit, impulit, non modo è numero uiuentium, sed planè infra mortuorum conditionem amandauit.

Vuestras cosas van como las mias.

Rerum mearum imaginē video in rebus tuis: planè res meas in tuis agnosco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare; congruunt res tuæ cum meis: rerum nostrarum eadē ratio est, nulla dissimilitudo: qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis: inter res nostras nihil interest: nihil est, quo res tuæ differant à meis.

Poco se me da que no me estimeys, o tengays en nada.

Facile patior te ita de me sentire, existimare, opinari, tuum hunc esse de me sensum: cōtemnō tuam de me opinionem, sententiam, iudicium, tuam de me sentētiā innanem prorsus leuem, que duco: parui est apud me tua de me sentētia.

Examinad en vosotros mismos la inconstancia de la fortuna.

Examinar. *Intēdite animos vestros, ipsi vobiscū cōsultite, inite consilia cum animis vestris, & quæ sit fortune vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerū humanarum, quam varia tempestate iactetur hominum vita, cogitate, animaduertite, attēdite, examine, perpēdite, cum ratione, tāquā æquissimā lance, diligenter æstimate.*

Son tan importantes mis cartas, que no olo fiarlas sino a persona conosciada.

Fiar cartas. *Eiusmodi sunt, eius generis, eius momēti meæ litteræ ut eas nō audeam temerē comitere: non eius generis, non eiusmodi sunt meæ litteræ, ut eas audeam temerē credere.*

Muy fuera tiempo bolueys.

Tu alienum tempus cadit reditus tuus non re- **Fuera ti**
dis oportune: alieno tempore reuerteris: reuertē **empo.**
di maturitas nondum aderat: non erat: cur hoc
tempore tuum reditum minime tempus postu-
lat, ratio temporis improbat, ac dissuadet: mini-
me conuenit cum tempore tua reuersio: si tempo-
ris rationem spectasses, redeundi consilium non
cepisses aut susceptum abiecisses, improbasses,
vituperasses, reprehendisses, damnasses, impe-
tum absurdum: auer sum à ratione, planè stultū
iudicasses.

Buen principio has hecho de tu vida
Optimum cursum cepisti, rationem præclarā **Funda-**
iniuisti, optimam partem elegisti, sapienter vi **mento**
tam instituisti, cum te Deo addixisti. **bueno.**

Proprio es á mochachos ser glotonos
Puerorum hoc est, auidius appetere, ut ad ap **Gloton.**
petendum procliuiores sint, ut eos ab appetēdo
ratio nō satis arceat, cōtineat, ut in appetendo
nimis efferantur, minimè sibi temperēt, sibi mo-
derentur, sibi parcant.

Muchos daños causa la guerra.
Multa damna, eaq; grauiā, bellum creat, in- **Guerra.**

fert; importat; multis; & granibus damnis, bellum regiones afficit; vehementer bellum regiones vastat, vexat, affligit, corrumpit: deicit, proster nit; opprimit; perdit bellum regiones, corrumpit omnia, perdit omnia, quasi flama urit, & consumit omnia: nulla calamitas est, nullum exitium, nihil tam durum, tam acerbum, quod in bello regiones non sentiant, experiantur, ferant, sustineant, perpetiantur: ecquod infortunium est, ecquæ calamitas, acerbitas, diritas, quæ non ex bello nascatur, oriatur, creetur? nullius mali expers est, nulla vacat calamitate regio illa, in qua bellum geritur; percussa bello, atq; prostrata iacet omnia: inuehitur bello quidquid iam excogitari potest.

Comēçar la guerra, muchas vezes es necedad, pero alcançar la victoria, no solamēte es ventura, mas de grã valor.

Bellū suscipere, inire, inferre, mouere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, sape te meritis est; conficere autem, perficere, absoluerē, restinguere, ad exitum feliciter perducere, victoria terminare, optato exitu concludere.

re, non fortunæ solum, sed virtutis etiam est argumētum: qui bellum suscipit, is temere sepe facit, temerario impellitur consilio, temeritatis impulsu peccat: qui vero belli extrema delet, bello finem imponit, finem facit, finem statuit; belli reliquias aufert, conficit, delet, non fortunæ solum, sed virtuti quoque acceptum refferre debet.

Lepido renouo la guerra ciuil que estaua ya apaziguada.

Lepidus bellum ciuile inter ciues renouauit, redintegrauit, suscitauit, iam extinctum, inflamauit iam restinctum rursus excitauit, denuo commouit, conflagit, nouo bello ciues implicauit, ciues in bellum denuo coniecit, magnis belli fluctibus obiecit, ex presēti tranquillitate magnas belli tempestates, commouit, excitauit.

Temese vna gran guerra.

Belli magni timor impendet: res ad arma spectat: graue bellum in metu est: versamur in timore magni belli: adaētare, appropinquare, adesse iam graue bellum videtur: graue bellum timeamus, metuimus, formidamus, extimescimus

timeſcimus.

El hablo muy mal, y contra honra
vueſtra.

Hablar. *Acerbanimis, aduerſus tuam dignitatē eius
cōtra la oratio fuit: inhoneſtē admodū de te locutus eſt:
honra, grauiſſimē tuam dignitatē oppugnavit: locutus
eſt in te ſic, vt acerbius, aut inhoneſtius non po-
tuerit.*

Jamas te hartas de eſtudiar.

Hartar. *Nunquam te explent ſtudia: tua nunquam ex-
pletur, aut ſatiatur ſtudiorum ſitis, nimius es in
ſtudijs: nimium te ſtudijs dediſti: præter modū,
ſupra modum, parū modicē, immoderatē, nimus
immoderate, ſine modo, nimis intemperāter ſtu-
dia colis, tractas, exerces: nimia ſtudiorum cu-
piditate flagras: te ſtudiorum amor, & cōſue-
tudo nimium tenet.*

No te detengas ſi crees poder alcan-
çar aquel reyno.

Hazerſe. *Si exploratum tibi eſt, poſſe te illius regni po-
ſeñor de tiri, non eſt cunctādum regnum illud obtinere,
alguna producenda res non eſt, protrahenda, differen-
coſa. da non eſt; mora facienda nulla eſt, interponen-
da*

da non est, immorandum non est, omnis tollenda
mora; languor omnis abijciendus.

Hare q̄ Francisco sea d̄ vuestro v̄ado.

Dabo operam, vt Francisci animum ab omni **Hazer**
alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam q̄ sea de
traducam, cōuertam, vt Franciscus omnia sua su **p̄arte**
studia tuam ad dignitatem conferat, tua in dig
nitate figat, locet, statuatur, ponat, tuæ dignitati
dicet, dicata velit, assignet, dedat.

Yo he libertado la patria.

Patriam seruavi: patriam ab exitio vindica-
ui: patriæ incēdium extinxi: salutem attuli, pe-
peri, dedi patriæ: opera mea patria stat: cadentem
patriam sustinui: labantem confirmavi, la-
bentem excepi: ego salus patriæ fui: me salutem
accepit patria: patriā ab exitio, a perniciē, ab
interitu, a peste eripui, liberaui, tutatus sum:
patriæ mala sanavi: patriæ salutem attuli, in co-
lunitatem peperī, pestem abstuli: grauitē la-
boranti patriæ opem tuli.

Muy ingrato me soys.

Ingrato

Meis in te meritis non respondes: gratiam non
refers: non soluis, id quod debes: officia mea tuis

officijs nō compensus: gratiam non reddis: officium non pręstas: ingratē agis: ingratum te prębes: officium in te requiro, desidero: gratiam a te non fero: mea erga te non imitaris officia.

No hay quien se cōtente de su estado.

Mal con *Nemini sua condicio satisfaciatur: nemo est, qui*
tento. *acquiescat fortunę suę.*

En toda cosa terne cuenta con vuestra honra,

Mirar, *Magnam omnibus in rebus tuę dignitatis rationem habebō: semper mihi tua dignitas ante*
jo, *oculos erit, proposita erit, erit antiquissimā*
dado. *meę cogitationes tuam laudē spectabunt: animus meus in honore tuo infixus erit, ac locatus, in omni re, quid honor tuus postulet, quid ferat, quid requirat attendam.*

Hasta hoy poco he mirado en mi interese.

Nullam hactenus utilitatis meę rationem habui, duxi, spectavi: quid esset ē re meā, in rem meā, quid ad rem meā pertineret, in rem meā faceret, conueniret, quid rebus meis expediret, prodesset, cōduceret, vtile esset, utilitatem
afferret.

afferret, utilitati esset, emolumento esset, fructum pareret.

Es hombre muy moderado. Modera

Homo est à cupiditate omni longè remotus. do.

No tratays como querria.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur: nõ Negoci
agis, ut agendum censeo: aliter agis, atque ego a- ar.
gendum existimo: cum ita agis, a iudicio discre
pas meo, discedis, dissentis, procul abis.

Cerrado esta el passo.

Transitus interdictus est: inclusa est via: non Passo
patet aditus, non datur. cerrado

Hare lo que he prometido.

Præstabo fidem meam: per solvam promissum: Prome-
que pollicitus sum, exitu præstabo: solvã fidem fa cūpli-
meam: tuebor fidem meam: servabo promissa: da.
fidẽ non fallam: fidei non deero: stabo promissis.

En mucho hostédran si vanceys vue
stros contrarios.

Pulcherrimè stabis in Senatu, si tuorum aduer Reputa
sariorũ sententiam fregeris: locũ obtinebis ho- cion.
nestissimum in Senatu, magna tua erit in Sena-
tu existimatio.

Quan

Quanto mas perseguido fereys, alcan-
careys mas lustre.

*Illustrabit amplitudinem tuā inimicorum in-
iuria: quo plus ad te oppugnandum studij conse-
rent inimici tui, quo erit grauior in te impetus
inimicorum tuorū, quo studiosus euertere te, ac
tua commoda conabuntur, quo acrius, ac vehe-
mentius in te irrumperet, irruent, incurrēt, inua-
dent, impetum facient, impressionē facient, suas
vires intendent, suos nervios contēdent, sese im-
mittent, eo maior ad tuam existimationem fiet
accessio, eo plus accedet ad tuā laudem, eo cla-
rius tuæ splendor dignitatis elucebit, eo clarior
atq; honoratior euades, eo tua laus fiet illustri-
or, eo magis augebitur, amplificabitur, extolle-
tur, illustrabitur honor tuus, eo sublimius tui
gloria nominis ascēdet, extolletur, efferetur, e-
uehetur; eo plus amplitudinis, dignitatis, gloriæ
laudis, existimationis, honoris acquies, obtine-
bis, assequeris, consequeris, adipisceris, tibi pa-
rabis, tibi paries, tibi comparabis.*

En poco hos tienen.

Prorsus iaces: nulla tua existimatio est, nullū
apud

apud homines locū obtines: nullo loco es: nullus es: nullo in honore es, nullius te pretij homines ducunt.

Quien osara emprender el cargo de la Republica en tiempo tan peligroso.

Quis Remp. attingere, Remp. capeßere, su- Regir la
scipere, tractare, ad Remp. se cōferre audeat, Republi
tot periculorum metu proposito, qui sibi tot im- ca.
pendere, imminere pericula intelligat: quis ope
ram Reip. dare, in Remp. versari, Remp. ge-
rere, administrare, ad Remp. sua studia confer-
re, tot periculis impendentibus, imminentibus,
animum inducat, facile ac libenter velit?

En el gouierno de la Republica, cōuic-
ne siempre tener la justicia delante los
ojos.

In administranda, tractanda, Rep. in admini-
stratione Reip. ius honestum, rectum tueri, spe-
ctare, sequi, nihil præterea debemus.

Gran pesar tienen algunos de ver me
honrado en esta Republica.

Sunt quos meus in hac Rep. splendor offendat,
quos mea dignitas urgeat, urat, torqueat, ex-
cruciet,

cruciet, pungat, grauius afficiat: quibus dolori
sit honor meus, quos amplitudo mea ledat, ma-
le habeat, dolore, molestiaq; afficiat.

Ya se que soys muy principal en esta
ciudad.

Non dubito, quin summum atq; altissimū gra-
dū ciuitatis obtineas: nulla me dubitatio tenet,
nihil mihi dubitationis relinquitur, non est cur
dubitem, quin ea consequaris, quæ in Repu. pu-
tantur esse amplissima; quin futurus in ciuitate
sis honestissimus, amplissimus, eximius, hone-
stissimo loco, summo loco singulari loco.

Honra hos hazen todos.

Gran cuenta tienen con vos.

Vales auctoritate apud tuos ciues: magnus at-
q; honestus es in ciuitate, magno es in honore,
ac nomine apud tuos Ciues: magni te facit pa-
tria tua, multum tibi defert, multum tribuit.

En pocos dias haueys subido mucho.

Paucorum dierum studio consequutus es, vt a
liquo numero esses vt aliquid haberes inter ho-
mines honestatis, vt aliquem inter homines lo-
cū obtineres, vt aliquo apud homines loco esses,

vt

ut aliquam tibi adscisceres existimationem, ne
 prorsus iaceres, ne planè ignobilis, obscurus, vi
 lis, abiectus, nullius honoris, ac nominis esses: ne
 nullus omnino esses; ne nullo planè loco esses, ne
 tua esset inter homines obscura, aut infima con
 dicio, parumper te honestauit, aliquo te in nu
 mero constituit, aliquem tibi locum tribuit, cõ
 parauit, peperit paucorum dierum studium.

La reputacion.

Existimatio, dignitas, honestas, honor, opti
 ma fama, amplitudo, honesta opinio.

Mucho estiman los libros que com
 poneys.

Libri tui omnibus vident: egregià de tuis li
 bris opinio est, existimatio est: præclarè de tuis
 libris omnes existimant, sentiunt, iudicant: tui
 libri magno apud omnes in honore sunt, omniũ
 iudicio probatur, laudibus, ac testimonijs ornan
 tur, in manibus sunt, in manibus habentur, ma
 nibus teruntur, sinu fouentur, circumgestantur,
 circumferuntur, assidue tractantur, diligenter
 euoluuntur, acurate, ac studiose lectitantur.

Ya he salido de vn grandissimo tra
 bajo.

bajo.

Salir de fatiga. *Perfunctus sum labore grauissimo: labori finē feci: finē imposui: laborē terminauit ad finē, ad exitū perduxit: laborā sustinui, quoad oportuit.*

Sano estoy.

Sano estoy. *Bene me habeo: mihi bene est, satis commodē, satis bellē habeo: benē valeo: cōmode valeo: valetudine bona vtor: mihi est, vt volo: quales cupio vires possideo: viribus vtor firmis: roboris, virium, valetudinis habeo satis.*

De fabios es accōmodarse al tiempo.

Seguir el tiēpo. *Tēpori cedere, necessitati parere, res ad tempus accōmodare, vti tempore, quae tēpus postulat, ea seruare atq; exsequi, sapiētia est, sapientia est, sapientis est, decet sapientem, ad sapientem pertinet: qui tempus consulit, qui rationem temporis habet, qui nullam rem agit, quam tempus improbare videatur, is vere sapiēs est, hūc vere sapientem dicas, sapientem qui hunc appellet non errabit.*

Temor tengo no nos engañe la espe-

Temor rança que tenemos de tus estudios.

tengo. *Vereor ne, quā de tuis studijs expectationem concitasti*

concitasti hanc sustinere, ac tueri non possis, ve
reor, vt spectationi tua studia respondeant, ne
tua studia expectationi non respondeant, ne cū
hominum opinione non consentiant, ne alium,
atq; expectatur exitum habeāt, ne qui specta-
tur; fructum non pariant, ne, quo speratur, quo
spectatur, exitu concludantur.

Todos tienen por cierto que haueys
de ser vn hombre muy importante.

*Magnū quendam, atq; excellentem virum
te sperant futurum, expectatur à te, quæ à sum-
ma virtute, summoq; ingenio expectanda sint:
nihil humile, nihil vulgare, nihil angustum, om-
nia excelsa, ampla, mira, diuina, prorsus à te ex-
pectantur.*

Tanto mal esperamos, que sera mejor
morir antes de verlo.

Ea temporum impendet condicio, vt optimè Tiempo
actum cum eo putē, si quis ante ex vita discesse deaduer
rit: omnibus omnia impendent mala, manēt om fidades.
nes, impendent omnibus, urgēt omnibus, aduen
tat, appropinquat, iam adest eadem calamitas:
nemini recte erit: nemo erit, cui pessimè nō sit,

Y qui

qui pessimè se non habeat, qui non aduersa fortuna utatur, qui non aduersis fortunæ fluctibus iactetur: cōmunis erit, eadem omnium par, simillima fortuna: suum quisq; miseriarum pondus sustinebit: vexabit omnes eadem calamitas: miserissime cū omnibus, atq; infelicitè agetur: expers malorum nemo erit, miserius nemo vacabit: malorum incendio flagrabit unusquisq;.

Muchos en tiempo ã prosperidad fueron tenidos por sabios, sin serlo.

Tiempo prospero. Multi cum sapientes non essent, summæ tamen sapientiæ nomen prosperis temporibus tulerunt, nacti sunt, consecuti, adepti: multi cum sapientiam haberent nullam, summam tamen possidere fecundis temporibus crediti sunt, in prospera fortuna, secunda, leta, felici, optima, fecundis rebus, rebus ad voluntatem fluentibus; cum nihil esset aduersi, cum rebus omnibus esset optimè, cum omnia facillimo cursu procederent, iucundissimis, letissimis, optimis temporibus.

Tiempo bueno. En hauer buen tiempo nos embarcamos.

Quæ prima navigandi facultas data erit, ea utemur.

*utemur; nacti tempestatem opportunā, idoneā,
aptam, minime aduersam, prosperam, secundā,
discodemus, soluemus, proficiscemur, vela facie
mus.*

El es el tu autem.

Penes eum potestas, omnia sunt, est imperandi Todo lo
ius, est in omnibus imperium: dominatur, impe- manda.
rat, regnat; tenet omnia: rē tenet et publicam: ar-
bitratu suo cuncta moderatur, ac regit: eius in
manus sunt omnia: eius ita potestas latē patet, ut
omnia cōplectatur: eius dominatu nihil vacat:
ad eum omnia sunt delata: eius voluntas pro le-
gibus est: ab eius voluntate, ac nutu pēdent om-
nes: omnia posita sunt in vnius voluntate.

Mejor es viuir llano, que no mandar
a muchos.

*Tanti nō est, multis mortalibus imperare, quā
ti nobiscum hic vitam ducere.*

Yo mandaua, y agora me mandan.

*Sedebam in puppi, clauumq; tenebam: nunc
vix est in sentina locus: libertatem seruitute cō
mutaui: a summo potestatis in infimum seruitu-
tis locum decidi, deiectus, deturbatus, detrusus,*

depulsus à fortuna sum:imperandi meum erat
ius:nunc me seruiendi necessitas præmit:domi-
natum, & cum dominatu libertatem perdidi:
tantum abest, vt imperem, vt nec liber sim.

Este es vn negocio muy fatigoso.

Traba- *Hæc magni negotij res est, admodum operosa,*
joso. *occupationis non exiguae, eiusmodi, vt curam,*
ac diligentiam non mediocrem postulet, non leui-
ter curanda, non frigide, aut languide agenda,
tractanda videatur.

Estos campos pagan alcauala, pagan
tributo.

Tributa *Fructuarii sunt hi agri, non sunt immunes, tri-*
rio. *butum solvunt, publice aliquid pendunt, vecti-*
gales sunt.

No he visto hombre mas vano:

Vano. *Vaniozem, inaniozem, leuiozem, demetiozem*
vidi nemine: nihil est in eo grauitatis: nihil est
illo inanius, vento leuior est, aere inanior.

Harto he viuido.

Viejo. *Iam me ad exitum vitæ pene natura ipsa per-*
duxit: ætatis satis superq; Vixi: non est, cur me
pæniteat, quantum vixerim: vixi vitam satis
diuturnam:

diuturnā: cursus mihi vitæ iam pene confectus
 & absolutus est: decursū mihi iam prope vitæ
 spatium est: quantulum mihi vitæ spatium re-
 stat? quantulum mihi vitæ restat, superest, reli-
 quum est, relinquitur, tanquam à carceribus ad
 metam vitæ iam perueni: vixi quatenus homi-
 ni licet, quatenus homini satis esse possit: extre-
 mæ senectutis onus sustineo: extrema mihi vitæ
 pars agitur.

Es vicario.

Vicario.

Pontificium munus sustinet, pōtificis agit par-
 tes: Pontificem agit: Pōtificis loco est, vicariam
 operam Pontificis loco præbet: Pontificis perso-
 nam gerit, sustinet.

A vuestro mal ya no hay remedio.

Eo te redactum video, vt ope humana serua- Vltima
 ri non possis, vt actum prorsus de te sit, de tuis miseria.
 fortunis, de salute tua, vt spem habere melioris
 fortunæ nullam possis, vt spes melioris euentus
 nulla relinquatur, vt ipsa te salus seruare non
 possit.

Pagina. 242. verso. 13. añadiran. Vehementissi-
 me sollicitor, acerbissime doleo, dolore angor in

credibili, angor intimis sensibus: dolorem susti-
neo, quantū ferre vix possum, vel plane nō possum,
quantum ferre vix, aut ne vix quidem possum:
me conficit cura: me dolor exanimat: ita flucti-
bus curarum iactor, ut à portu prorsus exclu-
dar, longe dimovear, amovear, summovear, ar-
cear.

Errata.

Delenda.

Reponenda.

En el Indice.

Cara hermosa. Cara hermosa. Ve. vostro. 40

Fauorescer. 23. Fauorescer. 19.

Dañar, pone storbar, o impedir: falta pag. 69.

Pag. 29. versu. 28. falta en la margen. Affa.

Pag. 18. versu. 20. pongan dos vezes, prestabo.

Pag. 20. versu. 25. dize, tum: diga, tuum.

Pag. 26. versu. 31. quiquisq; diga, qui cuiusq;.

Pag. 43. versu. 8. observauerit, observauit.

Pag. 129. ver. 11. aliquantissper spe: borrarā spe.

Pag. 304. en la margen al última renglō ha de
estar el vocablo Violencia de la pag. siguiente.

Argu-

ARGVMENTVM

Sequentis

Apologia.

Cum hæc iam increbuerit consuetudo,
 ut absoluta oratione discipuli, eius
 Magister breue & extemporarium
 eclogium in laudem adolescentis conficiat, me-
 ditabatur Palmyrenus anno .1576. encomion:
 at interim ab amicis admonitus fuit, ibi sedere
 obrectatores aliquot, qui ut discipulos ab eo
 ad antagonistam prensationibus transferrent,
 subinde inelamabant: sexagenarium iam Rei-
 publicæ inutile fugiteri adolescentes adolescentem
 sequimini. Inuitus ergo eclogiū reliquit, & hu-
 iusmodi Apologia zelos coegit obmutescere.

✿ APOLOGIA QVA PALMY
 renus annos natus duos & quinquaginta, se Reipublicæ vtiliorem
 quam adolescentes
 ostendit.



*Aduca, & fragilia
puerilibusq; consenta
nea crepūdijs esse illa,
quæ vires atque opes
humanae nominantur*

P. Iurati amplissime

Magnifice domine Re

*ctor, Aud. ornatissimi, inficiabitur nemo, qui
ipsorum naturam qua oportet attentione ani-
mi, cogitatione, vigilātiaq; perspexerit. Siqui-
dem affluunt subito, repente dilabuntur, nullo
in loco, nulla in persona, stabilibus nixa radici-
bus cōsistunt: sed incertissimo flatu fortunæ huc
atq; illuc agitata, quos in sublime extulerunt,
improviso recurſu destitutos in profundum cla-
dium miserabiliter immergunt. Florebat ita su-
perioribus annis Academia Valētina, vt nulla
pulchrior species, nulla gratior, nulla prorsus in-
cundior excogitari posset. Incredibili quadam,
& pene diuina lætitiæ voluptate fruebatur:
profusa hilaritate & gaudio inaudito comple-
bant eam ludimagistri mense Octobri certa-
tim ad habendas publicè orationes currentes,*

cum inter ipsos esset summa non de lucro, sed de honoris comparandi ratione contentio. Florent etiam hodie sacrarum litterarum, & Galeni studia, sed pro dolor litteræ, quæ ab humanitate nomen acceperunt, ita afflictæ & senio cōfectæ iacent, ut nullus hoc mense, imo nec per hosce annos septem, Palmyreno excepto, ex hijs qui publice profitentur, orationem ullam habuerit quale vero inde mihi præmium comparaverim paucis ostendam. Sexagenarium me vocant invidi, & è ponte deijciendum esse confirmant: nimirum ut barbariem iterum inducant, ut Senatus Valentinus cogatur tertio me ab Aragonia revocatū fouere. Annos sum ipse natus duos & quinquaginta, eandem ætatem, eosdem annos numerant Doctissimus Nivesius & diligentissimus Torrella: nemo tamē ob senectutem eos explodendos, aut amandandos arbitratur. Nimirum illum absentem, & à patria semotum non lædit invidia, hunc mediocris illæ quartæ Classis locus ab omni linore tutum reddit: Solus ipse calumnijs expositus sum. At interim nullus est adolescēs, qui me diligē-

zia, labore, eruditione, aut docendi alacritate superet. Summo mane quantumvis hyems sit aspera & seua primus Academiam ingredi-or, præfationes meas feruente canicula, 40. hoc anno audiuistis, aliorum nullas. Ex quo intelli-getis, quã uere id de sexagenario dixerint, quã præclare obtrectatores senserint. In Doctore aut Magistro damnatis senectutem? at unde commodius potest haurire tenella ætas firma-tum iudicium? Quid est aliud nostra pruden-tia quam euentorum observatio, rerumq; præ-sentium, ac futurarum ex præteritis, tanquam ex fonte scientia deriuata? Solus senex potest hanc facile complecti, quoniam euenta superio-ris vitæ dum notat, animum refert ad causas, in-eaq; attente inspiciens rationem querit, cur hoc factum, illud omissum, cur ex illo calamita-tes, ex hoc optata contigerint. Quenam igitur aures tam duræ, quæ de silice excisa præcor-dia, & Hyrcanarum Tigrium lacte nutrita possunt sine lachrymis hæc audire? Cano iam ca-pite, arata rugis fronte, & instar boum penden-tibus à mento palearibus, idest consumpta car-

ne laxata cuti & pendente, animus tamen in senibus studiosus viget, floret nulla marcescens senectute. David annos natus septuaginta bellicosus quondam vir, senectute frigescente calefieri non poterat. Vixebat adhuc Bethsabée, supererat Abygail, & reliquæ uxores quas sacra historia commemorat: omnes tamē quasi frigidae exploduntur, quæritur Sunamitis puella, cuius grandævus senex caleseat amplexu. Abraham multo David senior fuit, & tamen vivente Sara aliam non quæsiuit uxorem. Isaac, duplices David annos habuit, & cum Rebecca iam vetula nunquam friguit, multi post nongentos annos non dico senilibus, sed pene iam cariosis artubus puellitres tamen amplexus non exoptarunt. Moyses, centum & viginti annos habebat, at Sèphoram non mutavit. Quenam igitur est ista Sunamitis uxor, & virgo tam fervēs, ut frigidum maritum calefaceret, tam sancta, ut calentem ad libidinem non moveret? Hebræorum lingua Abisac Sunamitis sapientiam senum ferventem indicat: quoniam illa etate quantumvis membra contabescant, animus

Al prudente.

Lector.

 Omençose esta obra de aquella letra delgada, que van los dos primeros quadernos: y como al Impressor dauan priessa que acabasse los Missales, fui forçado a mudar impressor: el qual, como agora esta fundiendo la letra delgada, me hizo crecer con esta ocho quadernos mas el libro, y echar a la tercera parte, no solamente lo que de nuevo tenia yo aparejado, mas a vn las dos oraciones, que en la otra impressiõ yuan: porque desta letra allegara a cinquenta quadernos la obra, y estuuiera fea. Assi pongo al principio de la tercera parte lo de antiquitate Romana. Vale, a. 8. de Hebrero. 1577.

*Indice
la nota
alcoy
vafels
furdient*

*105 libros
1179 10 123*

EXCVDEBAT

Ioannes Nauar-

rus Valentia, è regione canobij
facrarum virginum diuæ
Magdalenæ.

Anno aua

1777 de quibus

Venden se a quatro fuedos y medio.

en papel.

*Estos libros se venden
por separado
y en papel.*

*Vendete a o chon
la pida de largo*

Quid mirare satis. ⁵per te. Lucabo Champin.
— Vespere noctes, numine promptus est.

Tram. one putare per vos. pinched
every night of spring is gone. the friends

Causa. Tramo. the market. ~~the~~ Abiko

Chapin melodes, numine promptus est.

the
mist
and

Quid mirare satis. ⁵per te. Lucabo Champin.
— Vespere noctes, numine promptus est.

the
mist
and

